

TARTU ÜLIKOOL
Sotsiaal- ja haridusteaduskond
Riigiteaduste instituut

Magistritöö

Anu Kikas

**RAHVUSPARLAMENTIDE ROLL EUROOPA
LIIDU VÕLAKRIISI LAHENDAMISEL: EUROOPA
STABIILSUSMEHCHANISMI ASUTAMISLEPINGU
RATIFITSEERIMINE**

Juhendaja: Ph.D Piret Ehin

Tartu 2013

Olen koostanud oma magistritöö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikad ja mujalt päritud andmed on viidatud.

Olen nõus oma töö avaldamisega Tartu Ülikooli digitaalarhiivis DSpace

.....

Anu Kikas

Sisukord

ABSTRAKT.....	4
SISSEJUHATUS	5
1 RAHVUSPARLAMENTIDE ROLL EUROOPA LIIDU POLIITILISES PROTSESSIS	9
1.1 Euroopa integratsioon ja selle mõju rahvusparlamentidele	9
1.2 Parlamentaarne kontroll ja rahvusparlamentide roll Euroopa Liidu poliitilistes protsessides.....	12
1.3 Rahvusparlamentide roll Euroopa võlakriisis	16
1.4 Võimalikud seletused ESMi kui solidaarsusmehhanismi ratifitseerimisprotsessi keerukusele	18
2 ÜLEVAADE SOLIDAARSUSMEHHANISMIDEST NING NENDE REEGLITEST JA TULEMUSTEST	21
2.1 Euroopa Finantsstabiilsuse Fond (EFSF) üldiselt	22
2.2 EFSFi raamlepingu muudatuste ratifitseerimine: ratifitseerimise ajaline kestvus.....	25
2.3 EFSFi raamlepingu muudatuste ratifitseerimine: hääletustulemused	28
2.4 Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 136 muutmine üldiselt.....	30
2.5 Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 136 muutmise ratifitseerimine: ratifitseerimise ajaline kestvus	32
2.6 Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 136 muutmise ratifitseerimine: hääletustulemused	34
2.7 Euroopa Stabiilsusmehhanism (ESM)	37
2.8 ESMi asutamislepingu ratifitseerimine: ratifitseerimise ajaline kestvus	41
2.9 ESMi asutamislepingu ratifitseerimine: hääletustulemused	43
2.10 Kokkuvõtte solidaarsusmehhanismide ratifitseerimise keerukusest rahvusparlamentides.....	44
3 HÜPOTEESIDE TESTIMINE: EMPIIRILISED TULEMUSED	50
3.1 Riikide majanduslikke tegureid puudutava hüpoteesi testimine.....	51
3.2 Riikide avaliku arvamuse suhtumist Euroopa Liitu puudutava hüpoteesi testimine	60
3.3 Riikide avaliku arvamuse suhtumist valitsusse puudutava hüpoteesi testimine	64
KOKKUVÕTE.....	71
KASUTATUD KIRJANDUS	76
SUMMARY	81

ABSTRAKT

2008. aastal vallandunud võlakriisi nähakse Euroopa Liidu jaoks ühe suurima väljakutsena, millega ühendus oma eksisteerimisaja vältel silmitsi on pidanud seisma. Kriisi põhjustasid era- ja avaliku sektori liigselt optimistlikud ootused, mis julgustasid riike raha laenama, kuid mille juures ei arvestatud tulevikus laenude tasumise võimekust. Võlakriisi vallandudes kerkis aktuaalseks solidaarsusmehhanismide loomise vajadus, mille eesmärk oli tagada Euroopa Liidu liikmesriikide finantsvõimekus. Selleks loodi permanentse institutsioonina Euroopa Stabiilsusmehhanism (ESM), mis jõustus 2012. aasta oktoobris.

ESMi kui Euroopa võlakriisi ühe tagajärje ratifitseerimisprotsess ei kujunenud euroala liikmesriikide rahvusparlamentides lihtsaks ja konsensuslikuks. Kuigi ESM kui solidaarsusmehhanism loodi eurotsooni ja üldiselt Euroopa Liidu finantsvõimekuse päästmiseks, ei mõistnud eurotsooni liikmesriigid selle vajadust ühtmoodi. Mitmete liikmesriikide parlamentides tõi ESMi asutamislepingu ratifitseerimisprotsess endaga kaasa ägedad debadid ja ulatusliku meediakajastuse.

Käesoleva töö eesmärk on uurida ESMi asutamislepingu ratifitseerimisprotsessi euroalariikides ja selgitada välja, miks oli ratifitseerimisprotsess mõnes riigis lihtne ja konsensuslik ning mõnes komplitseeritud ja vastuoluline. Töö eesmärgi saavutamiseks analüüsib käesolev uurimus eurotsooni liikmesriikide rahvusparlamentides toimunud ESMi asutamislepingu ratifitseerimise hääletustulemusi ning samuti ratifitseerimisprotsessi läbiviimiseks kulunud aega.

Analüüsi tulemusena leidis kinnitust märgatav seos riigi eelarvedefitsiidi ja ESMi asutamislepingu ratifitseerimisprotsessi konsensuslikkuse ja lihtsuse vahel. Sellest tulenevalt saab väita, mida suurem oli riigi eelarvedefitsiit, seda lihtsam oli ESMi asutamislepingu ratifitseerimisprotsess. Sealjuures ei leidnud kinnitust ootus, et riikides, kus avalik arvamus suhtus Euroopa Liitu soosivalt, oli ESMi asutamislepingu ratifitseerimine rahvusparlamendis lihtne ja konsensuslik. Samuti ei kinnita tulemused ootust, et ESMi asutamislepingu ratifitseerimise lihtsus on seotud valitsuse usaldusväärusega rahva silmis.

SISSEJUHATUS

2008. aastal vallandunud võlakriisi nähakse Euroopa Liidu jaoks ühe suurima väljakutsena, millega ühendus oma eksisteerimisaja vältel silmitsi on pidanud seisma. Kriisi põhjustasid era- ja avaliku sektori liigselt optimistlikud ootused, mis julgustasid riike raha laenama, kuid mille juures ei arvestatud tulevikus laenude tasumise võimekust. Sellest johtuvalt tekkis mitmetel eurosooni riikidel finantsvõimetus, mis omakorda põhjustas ebakindluse majanduses, eelkõige väärtpaberiturgudel, kahandades sealjuures investeeringuid ning tarbijakindlust.

Euroopa Liidule, täpsemalt eurosooni liikmesriikidele, tuletas 2008. aasta taas solidaarsusprintsipi meelde, kuna mitmed euroalasse kuuluvad riigid sattusid üksteise järel finantskriisi haardesse, millest vaid riigi enda pingutustele toetudes polnud võimalik välja tulla. Neid riike hakati nimetama *bailout* ehk Euroopa Liidu käest finantsabi saanud riikideks. Tänapäevase seisuga finantsabi saanud riike viis: Portugal, Iirimaa, Kreeka, Hispaania ja Küpros. Võlakriis tekitas komplikatsioone samuti Euroopa Liidule, täpsemalt eurosoonile, terviklikule tõstatades küsimusi euro kui rahavääringu stabiilsusest üldiselt ning laiemas plaanis rahvuslike rahavääringute taas käibelevõttust.

ESMi asutamislepingu ratifitseerimine euroala liikmesriikide rahvusparlamentides kujunes proovikiviks rahvusparlamentidele endile, et näidata oma rolli Euroopa integratsiooniga seonduvate oluliste protsesside kontrollimisel. Euroopa integratsioon on liikmesriikides endaga kaasa toonud täidesaatva võimu tugevnemise, mis on muutnud rahvusparlamentide rolli vähemtähtsamaks. Eelpool kirjeldatud on toetanud ka Euroopa Liidu liikmesriikides domineeriv täidesaatva võimu tugevnemise tendents, mis on liikmesriikides põhjustanud arengud, kus valitsuskabinetid on oma kestvuselt pikemad ning neid juhtiva peaministri võim laialdasem kui varem (O'Brennan; Raunio, 2007: 7). Olukorra parandamiseks on liikmesriikide rahvusparlamendid moodustanud spetsiaalsed parlamendikomisjonid, et tagada tulemuslik parlamentaarne kontroll valitsuste

Euroopa Liidu poliitika üle. Rahvusparlamentide rolli olulisust Euroopa Liidu poliitika käsitluses suurendas samuti Lissaboni leppe vastuvõtmine, mille allkirjastamiseni jõuti 2007. aasta detsembris. Lissaboni leppe ratifitseerimine võimaldas Euroopa Liidu liikmesriikide rahvusparlamentidel paremini teostada subsidiaarsuskontrolli ning neile avanesid uued võimalused dialoogiks ja otsekontaktideks Euroopa tasandi institutsioonidega.

Euroopa võlakriisi puudutatavat solidaarsusmehhanismide temaatikat on tänaseks käsitletud üpris palju, kuid enamus nendest uurimustest keskenduvad võlakriisi põhjuste väljaselgitamisele. Suuremalt jaolt keskendutakse küsimusele, kuidas oli võimalik, et tänaseks *bailout* gruppi kuuluval riigil ehk finantsabi saanud riigil õnnestus oma finantsolukord viia etapini, kus riigisektori võlg ületas kõik liidu poolt varasemalt kehtestatud normid, mis päädis riigi finantsilise võimetusega. Olemasolevad uurimused on pööranud vähe tähelepanu sellele, milliseks kujunes solidaarsusmehhanismide ratifitseerimisprotsess liikmesriikide parlamentides ning millised võisid olla tegurid, mis mõnedes riikides seda protsessi soodustasid ning mõnedes riikides pärssisid.

Käesoleva töö eesmärk on uurida ESMi asutamislepingu ratifitseerimisprotsessi eurotsooni liikmesriikides ja selgitada välja, miks ratifitseerimine oli osades riikides lihtne ja konsensuslik ning teistes riikides komplitseeritud ja vastuoluline. Selleks, et saavutada töö eesmärk, on tarvis analüüsida kõigi eurotsooni liikmesriikide ESMi asutamislepingu ratifitseerimise hääletustulemusi rahvusparlamendis. Sealjuures tuleb arvesse võtta ka ratifitseerimisprotsessiks kulunud aega. Käesolev uurimus pakub välja kolm erinevat seletust selle kohta, miks ESMi asutamislepingu ratifitseerimisprotsess oli mõnes riigis lihtne ja kiire ning teises komplitseeritud ja aeganõudev. Antud seletused keskenduvad euroala liikmesriikide majanduslikele teguritele ning liikmesriikide elanikkonna usaldusväärsele määrale nii Euroopa Liidu kui riigi valitsuse suhtes. Käesolev uurimus hindab eelpool väljatoodud seletuste empiirilist paikapidavust.

Käesolev töö koosneb kolmest peatükist, millest esimene peatükk on üles ehitatud toetudes teoreetilisele kirjandusele ning kaks järgnevat peatükki põhinevad empiirilistel andmetel ja nende analüüsil.

Uurimuse esimene peatükk keskendub töö teoreetilisele poolele, mis annab ülevaate rahvusparlamentide rollist Euroopa Liidu poliitikas ning kirjeldab liikmesriikide rahvusparlamentide euroopastumist, mille üks tagajärgedest on demokraatia defitsiit. Samuti käsitleb peatükk teoreetilisele kirjandusele toetudes rahvusparlamentide olulist rolli välislepingute ratifitseerimisel ning kirjeldab selle rolli muutumist erinevatel ajajärgudel. Töö esimene peatükk ei jäta käsitlemata ka majandus- ja finantskriisi ning selle lahendamise võimalusi tõstes selle käsitlusel fookusesse rahvusparlamentide rolli.

Uurimuse teine peatükk annab ülevaate ESMi asutamislepinguga seotud solidaarsusmehhanismidest. Antud peatükk toob välja EFSFi, Euroopa Liidu toimimise lepingu 136 muutmise ja ESMi asutamislepingu ratifitseerimisprotsessi tulemused ja reeglid. ESMi asutamislepingu ratifitseerimisprotsessi analüüsimisel keskendub peatükk kahele indikaatorile. Esiteks ratifitseerimisele kulunud aeg alates lepingu allkirjastamisest liikmesriikide valitsuste poolt ja teiseks see, kui lõhenenud olid rahvusparlamentid välislepingu ratifitseerimise küsimuses – see tähendab, milliseks kujunes poolt- ja vastuhääle vahekord.

Kolmas ja ühtlasi viimane peatükk keskendub käesolevas uurimuses püstitatud kolme hüpoteesi testimisele, mis kätkeb endas ainult empiirilist analüüsi. Peatükk testib kolme hüpoteesi, millest esimene puudutab majanduslike tegurite mõju ESMi asutamislepingu ratifitseerimisprotsessi keerukusele, teine liikmesriigi elanikkonna usaldust Euroopa Liidu suhtes ning kolmas liikmesriigi elanikkonna usaldust riigi valitsuse osas. Viimane peatükk teeb eelnevast analüüsist lähtuvalt ka järeldused, kas uurimuse alguses püstitatud hüpoteesid pidasid paika või mitte.

Töös püstitatud kolm hüpoteesi on järgnevad:

1. Riigid, mis on solidaarsusmehhanismidest nagu ESM potentsiaalsed kasusaajad, on altimad nendega liituma kui nn panustaja-riigid.
2. Riikides, kus rahvas suhtub Euroopa Liitu soosivalt, on solidaarsusmehhanismi nagu ESM rahvusparlamendis ratifitseerimine lihtsam ja konsensuslikum, võrreldes riikidega, kus avalik arvamus on Euroopa Liidu suhtes skeptiline.
3. Riikides, kus rahvas usaldab valitsust, on solidaarsusmehhanismi nagu ESM rahvusparlamendis ratifitseerimine konsensuslikum ja lihtsam, kui riikides, kus valitsuse usaldusväärsus on rahva silmis on madal.

Uurimuse empiirilises osas käsitletakse eelkõige riikide rahvusparlamentide hääletusstatistikat. Samuti Eurobaromeetri, *Eurostat*'i ning *CIA Factbook*'i andmeid. Empiiriliste andmete kõrval annavad tööle vajaliku lisandväärtuse erinevad näited liikmesriikides toimunud debattidest ja probleemküsimustest, mis aitavad kaasa empiiriliste tulemuste mõistmisele.

1 RAHVUSPARLAMENTIDE ROLL EUROOPA LIIDU POLIITILISES PROTSESSIS

1.1 Euroopa integratsioon ja selle mõju rahvusparlamentidele

Euroopa integratsiooni mõju Euroopa Liidu liikmesriikide rahvusparlamentidele hakati nii poliitilisel kui akadeemilisel areenil tõsisemalt käsitlema 1990-ndate aastate keskel. Ühtlasi kerkis sellega esile probleem demokraatia defitsiidist Euroopa Liidus (Raunio, 2009: 317). Euroopa integratsiooniga kaasneb euroopastumise protsess, mida erinevate koolkondade esindajad näevad teisiti väljenduvalt. Näiteks Zielonka kirjeldab euroopastumist oma käsitluses riigikeskse protsessina, kus fookus on riikidevahelistel kokkulepetel (Zielonka, 2006: 2). Samas, neofunktsionalistide teooriad käsitlevad euroopastumist kui rahvusriikide poolt tehtud otsuste kumulatiivset protsessi, mille väljundiks on varasemast veelgi suurem euroopastumine, mis lõpuks viib Pan-Euroopa ideeni (Bickerton, 2012: 23). Konstruktivistid näevad euroopastumise põhinevat pan-Euroopa ideel. Sjursen väidab oma käsitluses, et euroopastumine põhineb ühisel Euroopa identiteedil. Tema arvates ei puuduta antud protsess vaid liberaaldemokraatia rahvusvahelist kogukonda, vaid see on hoopis kogukonna põhine identiteet (Sjursen, 2002: 508). Üldiselt on Euroopa integratsioon ja sellega kaasnev euroopastumine valitsuskeskne protsess, kus liikmesriikide rahvusparlamentide mõju on piiratud. Sellest johtuvalt läheb Euroopa integratsiooni protsess vastuollu subsidiaarsuspõhimõttega, mis sätestab, et Euroopa Liidu tasandil tuleb reguleerida vaid neid asju, mida sel tasemel on mõttekas reguleerida (Kelam, 2002).

Euroopa integratsioonil on riigi sisepoliitikale kaugeleulatuvad tagajärjed, sest selle mõju tõttu muutub riigi kui selle institutsioonide ja poliitika toimimine. Protsess soodustab Euroopa Komisjoni aina kerkivat mõjuvõimu. Hooghe ja Marks näevad selliseid arenguid oma käsitluses mitmetasandilise valitsemisena, kus liikmesriikide rahvuslikud institutsioonid kaotavad oma võimu. See väljendub eelkõige uute tasandite ja faktorite kaasamises valitsemistasanditesse (Marks,

Hooghe, Blank:, 1996: 342). Omakorda Tanja Börzel iseloomustab eelpool kirjeldatud mitmetasandilisust ning võrgustikku uue keerulise paradigmana 21. sajandi poliitilises elus (Börzel, 1998: 253).

Euroopa integratsiooni protsessi ei saa vaadata kui ülalt alla toimuvaid protsesse. Samuti on oluline uurida, mida liikmesriigid Euroopa areenile üle kannavad ehk milliseid rahvuslikke huve, norme, identiteete, väärtusi liikmesriigid Euroopa tasandil edendada püüavad. Sealjuures Euroopa integratsioonist tulenevate protsesside vastuvõtlikkus sõltub kahest pealisest tegurist - liikmesriigist endast ning valdkonnast (Börzel, 2003: 3). Täpsemalt on n-ö sobivuse määr seotud sellega, kuidas Euroopa tasandi ja riikliku tasandi protsessid, poliitikad ja institutsioonid omavahel haakuvad. Näiteks Börzel toob oma käsitluses välja, et mida halvemini Euroopa tasandi ja riikliku tasandi protsessid, poliitikad ja institutsioonid omavahel haakuvad, seda suuremat kohanemissurvet see liikmesriikidele avaldab (Börzel, 2003: 6). Euroopa integratsioonist tingitud Euroopa poliitika sobivuse vähenemine määr võib tingida rahvusriigi poliitiliste eesmärkide muutumise või sootuks nende eesmärkide saavutamiseks vajalike instrumentide muutumise. Samuti võib Euroopa integratsioonist tingitud institutsionaalse sobivuse vähenemine määr põhjustada liikmesriigi sisepoliitika reeglite, protseduuride ja kollektiivse mõistmise muutumist. Selgitades Euroopa integratsioonist tulenevaid muutuseid sisepoliitikas Eesti näite põhjal, siis poliitikavaldkondades on näiteks Schengeni piiriületusruumi loomine olnud üldiselt poliitiliselt vastuoludevaba, kus rõhk oli pigem selle tehnilisel kohandamisel. Samas, väliskaubanduspoliitikas pidi Eesti kui Euroopa Liidu liikmesriik suutma end kohandada vastavalt Euroopa Liidu poolt loodud raamistikku. Rahvusvähemusi puudutavad poliitikad on aga tekitanud küsitavaid tingimusi ning keerulist haakuvust, sest liikmesriikides on antud valdkonda puudutavad probleemid väga erinevad, mis tähendab, et riigid näevad valdkonna probleemide lahendamisel erinevaid viise ja võimalusi.

Keskendudes spetsiifilisemalt Euroopa integratsioonist tulenevate protsesside mõjule liikmesriikide rahvusparlamentidele, siis Euroopa Liidu poliitika

kujundamise ja elluviimise protsessis on samuti oluline liikmesriigi rahvusparlamendi tüüp. Arend Lijphart on oma uurimuslikus töös välja selgitanud, et Euroopa Liidu poliitikas on edukamad nende liikmesriikide rahvusparlamendid, mis on pigem konsensuslikku, mitte majoritaarset tüüpi. Konsensuslikumates parlamentides arvestatakse rohkem opositsiooni arvamusega. Sellega tagab konsensusliku süsteemiga rahvusparlament suuremad võimalused osaleda Euroopa Liidu poliitika elluviimisel ja muuta selles osalemine varasemast tähtsamaks ning pälvida sisepoliitikas antud tegevusele ka laiem toetuspind. (Lijphart, 1984: 288-289).

Euroopa integratsiooni tõttu vallanduvad protsessid tekitavad ühelt poolt sisepoliitilisi pingeid täidesaatva ja seadusandliku võimu vahel. Euroopa Liidu liikmesriikide rahvusparlamentide jaoks tähendab euroopastumine eelkõige õigusloome vähenemist seadusandlikus kogus. Euroopastumine kujundab liikmesriigi rahvusparlamendist koha, mis menetleb ja võtab vastu liidu poolt kehtestatud direktiive ja regulatsioone. Kirjeldatud tendents tekitab omakorda olukorra, kus Euroopa Liidu liikmesriikides kujuneb demokraatia defitsiit, mis on põhjustatud otsustusprotsessi kandumisest rahvusülesele tasandile, kus otsuseid teevad mittevalitud institutsioonid. Lõppkokkuvõttes põhjustab demokraatia defitsiit liikmesriikide rahvusparlamentide otsustusõiguse ja mõjuvõimu vähenemise. Siinkohal võib demokraatia defitsiidi põhjustamises oma rolli näha ka Euroopa Liidu liigeses institutsionaliseerituses. Erinevad Euroopa Liidu institutsioonid sekkuvad liidu poliitilistesse protsessidesse aina olulisemal määral, kuid mis ei ole valitud liikmeskonnaga. Seda võib nimetada samuti Euroopa Liidu struktuurseks demokraatia defitsiidiks, mis puudutab võimu jagamist (Norris, 2011: 7).

Oma roll täidesaatva võimu mõju järk-järgulisel laienemisel on liikmesriikide ministritel kui täidesaatva võimu esindajatel. Ministrid omavad Euroopa Liidu poliitilistes protsessides toimuvast rohkem informatsiooni ning kuuluvad riigi esindajatena nõukogusse, kus neil avaneb võimalus otsustusprotsessi lihtsamal viisil sekkuda. Samuti on liikmesriikides täidesaatva võimu tugevnemise arengud

jõudnud selleni, et valituskabinetid on oma kestvuselt pikemad ning neid juhtiva peaministri võim laialdasem kui varem (O'Brennan; Raunio, 2007: 7). Rahvusparlamentidel on küll olemas võimalus, et valitsuse poolt heakskiidetud õigusakt parlamendis n-ö läbi kukutada põhjendades seda rahvusparlamendi puuduliku kaasamise ja informeeritusega otsustusprotsessist (Kiiver, 2007: 68). See on aga ohtlik, kuna tekitab sisepoliitilisi pingeid, mis oleksid nähtavad ka väljapoole.

1.2 Parlamentaarne kontroll ja rahvusparlamentide roll Euroopa Liidu poliitilistes protsessides

Liikmesriikide rahvusparlamentide roll Euroopa Liidu otsustusprotsessides kindlustab legitiimsuse ja esindatuse, mida teised struktuurid ei suuda paraku täies mahus tagada. Ühtlasi on rahvusparlamentid need, kus iga liikmesriigi kodanik saab tunda tema esindaja ja liidu dialoogi ning osalemist otsustusprotsessides. Siinkohal tõstatub rahvusparlamentide kui kodanike teavitamise ja arutelude esindajate, eelkõige Euroopa Liidu asjade komisjonide roll (Kelam, 2002). Keskendudes käesolevasse temaatikasse spetsiifilisemalt, siis väärib märkimist rahvusparlamentide pädevus välislepingute ratifitseerimisel. Seda toimingut ei saa läbi viia riikide valitsused mistõttu on rahvusparlamentide roll antud valdkonnas vajalik ja oluline. Euroopa Liidus eksisteerivad küll teatud integratsiooni aspektid, mis ei kuulu *acquis communautaire* hulka, kus otsustamine toimub valitsustevaheliste kokkulepete alusel. Hea näide Euroopa Liidu liikmesriikide rahvusparlamentide olulisest rollist välislepingu ratifitseerimisel on näiteks ESMi asutamislepingu ratifitseerimine. Euroopa Liidu solidaarsusmehhanisme puudutavas temaatikas oli ainult rahvusparlamentide pädevuses ratifitseerida Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 136 muudatused, mis andis võimaluse asutada Euroopa Stabiilsusmehhanism. Antud aluslepingu muudatus oli Euroopa Liidule väga oluline ning seetõttu pidid selle ratifitseerima kõigi liikmesriikide rahvusparlamentid, mis põhjustas ratifitseerimisprotsessi venimise.

Rahvusparlamentide põhiline roll Euroopa Liidu poliitika protsessides on täidesaatva võimu kontrollimine. See, mil määral on võimaldatud täidesaatva võimu kontroll seadusandliku võimu poolt, on varieeruv olenevalt konstitutsioonist, traditsioonilistest harjumustest kui päevapoliitilistest nüanssidest. Erinev on ka see, kas Euroopa Parlamendi saadikud saavad osaleda seadusandliku võimu poolt algatatud Euroopa Liidu asjadega tegeleva komisjoni töös (O'Brennan; Raunio: 16). Üldiselt väljendub rahvusparlamentide osalemine Euroopa Liidu poliitika kujundamise protsessis Euroopa Liidu asjade komisjoni istungil valitsuse seisukohtade ärakuulamises. Pärast seda avaldab seadusandlik võim oma tähelepanekud ja muudatussoovid komisjonis arutluse all olnud teema kohta. Seega on rahvusparlamendi jaoks ülimalt oluline korraldada komisjoni istungeid võimalikult tihti, et tagada valitsuse tegevusega kursis olek ning esitada omapoolsed muudatusettepanekud selleks ettenähtud ajaks (O'Brennan; Raunio, 2007 : 17). Olenemata rahvusparlamendi Euroopa Liidu poliitikat käsitleva komisjoni tööst, on murettekitav, et rahvusparlamendi plenaaristungitel käsitletakse Euroopa Liidu poliitikat puudutavaid teemasid üpris vähesel määral. Suure tõenäosusega on see põhjustatud sellest, et loodetakse Euroopa Liidu asjade komisjoni efektiivsele ja tulemuslikule tööle. Enne Euroopa Nõukogus Euroopa Liidu poliitiliste küsimuste arutamist saab Euroopa Liidu asjade komisjon kohtumiste agenda ning valitsuse tähelepanekud, mis kirjeldavad arutluse all oleva teema mõju riigile ning Euroopa Liidule üldiselt. Enne Nõukogu istungit on Euroopa Liidu asjade komisjoni liikmetel võimalik käsitluse all oleva teema puhul vastutavale ministriale küsimusi esitada (O'Brennan; Raunio, 2007 : 17). Kokkuvõttes tähendab see seda, et rahvusparlamendi roll sõltub Euroopa Liidu poliitika elluviimise protsessidesse sekkumisel paljuski sellest, mil määral ja mis tasemel suheldakse valitsusega ning kui huvitatud suhtlusest täidesaatva võimuga ollakse.

Rahvusparlamentide rolli olulisuse kasvule Euroopa Liitu puudutavas poliitikas hakati rohkem tähelepanu pöörama 1990-ndatel aastatel, mil eriti rõhutati rahvusparlamentide omavahelist koostööd, et rahvusparlamentide rolli suurendada (Raunio, 2009: 318). Tähelepanuväärne roll liikmesriikide rahvusparlamentide

olulisuse kasvul Euroopa Liidu siseses poliitikas on Lissaboni lepingul, mille allkirjastamiseni jõuti 2007. aasta detsembris (Graig, 2010: 47). Selle peamine eesmärk oli tuua Euroopa Liit terviklikuna demokraatia defitsiidist välja (Pech, 2012: 9). Ühtlasi oli Lissaboni leping esimene Euroopa Liidu konstitutsiooniline tekst, jättes kõrvale eelnevad lepingud, kus rahvusparlamente mainiti vaid protokollides ja deklaratsioonides, kus on mainitud liikmesriikide rahvusparlamente. Lissaboni leping sätestab liikmesriikide rahvusparlamentide rolli ning sellega loodi hoiatussüsteem mis võimaldab liikmesriikide rahvusparlamentidel korraldada monitooringud, et välja selgitada, kas Euroopa Liidu poliitikat puudutavad otsused on tehtud arvestades subsidiaarsusprintsipi. (Raunio, 2009: 318).

Lissaboni leppe ratifitseerimise tulemusel nähti eelkõige rahvusparlamentide poolt teostatava subsidiaarsuskontrolli tugevnemist ja väljundi suurenemist. Antud tulemus saavutatakse eelkõige sellega, et Euroopa Komisjon peab liikmesriikide rahvusparlamentidele esitama varasemast kiirema perioodi jooksul detailsema info käsitluse all oleva teema kohta (Graig, 2010: 168). Täpsemalt peab Euroopa Komisjon saatma rahvusparlamentidele õigusaktid ja nendega seotud dokumendid samal ajal kui need saadetakse teistele Euroopa Liidu institutsioonidele (Graig, 2010: 185). Antud reform vähendab liikmesriikide rahvusparlamentide jaoks juhuslikkust ning ettearvamatust seoses Euroopa Nõukogus toimuvaga. Samuti kaasneb nõue, mis kohustab Euroopa Komisjoni esitama finantsanalüüsi, mis loob võimaluse hinnata muudatuste mõju liikmesriikidele. (Graig, 2010: 185). Lissaboni leppega suurenes samuti liikmesriikide rahvusparlamentide roll Euroopa Liidu turvalisust, õigust ja vabadust puudutavates valdkondades. See avaldub rahvusparlamentide võimalusena poliitiliselt monitoorida EUROPOL ja EUROJUST tegevusi. Samuti osaleda revisjonitoimingutes, mis puudutavad Euroopa Liidu erinevaid lepinguid ja olla informeeritud tulevaste Euroopa Liidu liikmesriikide liitumisprotsesside käekäigust. Ühtlasi soodustas Lissaboni leping liikmesriikide rahvusparlamentide omavahelist koostööd arvestades selles samuti Euroopa Parlamenti osakaalu.

Üks levinumatest meetoditest rahvusparlamentide puhul parlamentaarse kontrolli teostamiseks valitsuse Euroopa Liidu poliitika üle on töö Euroopa Liidu asjade komisjonis. See annab rahvusparlamendile laiemad ja paremad võimalused käsitleda Euroopa Liidu poliitikat puudutavat informatsiooni ning see vastaval ajaperioodil omaltpoolt kommenteerituna ka edastada. Liikmesriikide rahvusparlamentide juures tegutsevate Euroopa Liidu asjade komisjonide rolli ei saa kõigi Euroopa Liidu liikmesriikide võrdluses samaväärseks pidada. Ühelt poolt tuleneb erinevus liikmesriikide erinevast traditsioonist antud valdkonnas. Samuti sellest, kui pädev on liikmesriigi rahvusparlamendi Euroopa Liidu asjade komisjoni koosseis ning mis ulatuses ja ajajärgul kasutatakse komisjonile laekunud informatsiooni, et otsustusprotsessidesse vajalikul määral ning ajahetkel sekkuda. Arvestades seda, et Euroopa Liidu õigusloome osakaal on liikmesriikide rahvusparlamentides märkimisväärselt kõrge, siis sellest johtuvalt on suur ka Euroopa Liidu asjade komisjoni töökoormus. Omakorda võib see komisjonis põhjustada mitmete riigi jaoks oluliste teemade pinnapealse käsitlemise. Samuti on rahvasaadikute töö Euroopa Liidu asjade komisjonis mõjutatud nende parteilisest kuuluvusest.

Rahvusparlamentide juurde hakati Euroopa Liidu temaatilisi komisjone looma 70ndate aastate keskel kui Euroopa Liiduga liitusid Taani ja Suurbritannia, mis olid traditsioonilise tugeva rahvusparlamendi institutsiooniga (O'Brennan; Raunio, 2007: 10). Järgmine tähelepanuväärsem samm antud valdkonnas toimus alles 1997. aastal, mil allkirjastati Amsterdami leping koos lisaprotokolliga "Protokoll rahvusparlamentide rollist Euroopa Liidus." See andis liikmesriikide valitsustele võimaluse viivitada otsuste ja vajalike õigusaktide edastamisega Euroopa Liidu asjadega tegelevale komisjonile rahvusparlamendis. Nizza lepinguga see olukord muutus, kuna liikmesriikide rahvusparlamendid said õiguse nõuda, et neile saadetakse Euroopa Komisjoni poolt koheselt vajalik informatsioon (O'Brennan; Raunio, 2007: 14).

Euroopa Liidu liikmesriikide rahvusparlamentide poolt on 1989. aastal asutatud Euroopa Liidu asjade komisjonide koostöö kogu (COSAC), mis on

rahvusparlamentide Euroopa Liidu asjade komisjonidele andnud võimaluse teha koostööd kitsamas valdkonnas. See on omakorda loonud paremad eeldused liikmesriikide rahvusparlamentide olulisuse ja tähtsuse kasvuks Euroopa Liidu poliitikas (Piris, 2010: 124). Samuti näitab COSACi eksisteerimine ja tegevus, et liikmesriikide rahvusparlamendid on võimelised ühise eesmärgi nimel, milleks on rahvusparlamentide rolli kasv Euroopa Liidu poliitika elluviimisel, koostööd tegema ning ühiste eesmärkide nimel võitlema. COSACi tegevus annab ühtlasi märku nii liikmesriikide valitsustele ja Euroopa Komisjonile, mis sunnib neid institutsioone oma tööd üle vaatama ja seda parandama arvestades varasemast suuremal määral rahvusparlamentide arvamust ja tegevust. Siiski ei oma COSAC selget ja kindlat rolli liikmesriikide rahvusparlamentide ülese mehhanismina. COSAC omab potentsiaali olla platvormiks regulaarse informatsiooni ja parimate praktikate vahetamiseks. Seda mitte ainult Euroopa Liidu asjade komisjonide puhul, vaid ka teiste antud temaatikaga kokku puutuvate alaliste komisjonide vahel. Nii on COSACil olemas võimekus, et kujuneda tugevaks Euroopa Liidu liikmesriikide rahvusparlamentide vaheliseks võrgustikuks (Raunio, 2007: 82). Motivatsiooni efektiivsuse ja tulemuslikkuse kasvatamiseks lisab ka Euroopa Liidu erinevate institutsioonide COSACisse alaväärstav suhtumine (Piris, 2010: 124).

1.3 Rahvusparlamentide roll Euroopa võlakriisis

2008. aastal vallandunud Euroopa võlakriisiga kerkis üles ka Euroopa Liidu liikmesriikide rahvusparlamentide oluline roll tähtsate välislepingute ratifitseerimisprotsessis. Näiteks nii ESMi asutamislepingu kui EFSFi raamlepingu muudatused, mida võib pidada ESMi eelkäijaks, pidid kõik eurosooni kuuluvad riigid oma rahvusparlamendis ratifitseerima. Samuti pidi sama ratifitseerimisprotsessi läbima Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 136 muutmine, kuid seda kõigi Euroopa Liitu kuuluva 27-me liikmesriigi rahvusparlamendis. Põhimõtteliselt sõltus euroala liikmesriikide finantsstabiilsus eurosooni liikmesriikide rahvusparlamentide saadikute hääletusest solidaarsusmehhanismide ratifitseerimisel.

Üldiselt ei ole liikmesriikide rahvusparlamentidele võimaldatud laialdaselt osaleda Euroopa Liidu finantspoliitikat puudutavates valdkondades osaleda, kuna selles nähakse pädevamatena liikmesriikide valitsusi. Ühelt poolt võimendab selline tendents Euroopa Liidu finantspoliitika lõhestumist. Euroopa Liidu liikmesriikide rahvusparlamentide vähenenud roll Euroopa Liidu finantsvaldkonnas on kindlasti põhjustanud nõrka finantskontrolli liikmesriikide üle. Siinkohal ei saa jätta mainimata, et Euroopa Komisjonil oli võimalus teostada liikmesriikide üle märksa efektiivsemat finantskontrolli, mis jäeti enne Euroopa võlakriisi vallandumist kasutamata (Bearce, 2009: 582). Tulemusliku finantskontrolli puudumise tõttu on eurotsooni kuuluvate riikide finantsvõimekused arenenud erineval moel ja tasemel. Selle lõppresultaadiks võib pidada solidaarsusmehhanismide loomist, et päästa kogu eurotsoon finantskatastroofist, mis mõjutaks negatiivselt moel üldiselt kõiki Euroopa Liidu liikmesriike. Eurotsooni liikmesriikide finantspoliitikat ja -tegevust, mis oleks takistanud Euroopa võlakriisi tekkimist, ei suutnud samuti päästa Maastrichti kriteeriumid, mille eesmärk oli tasakaalustada Euroopa Liidu arenguid finantsvaldkonnas ning vormida kahetasandiline Euroopa ühetasandiliseks Euroopaks. Ühtlasi oli Maastrichti leping ettevalmistus euro ja eurotsooni tekkeks, mis ühelt poolt kandis vilja, kuid teiselt poolt kukkus läbi (Jones; Rhodes, 2006, 22). Tähelepanuta ei saa jätta ka seda, et seoses aasta-aastale üha laialdasemale piiride hajumisele Euroopa Liidus, on selle liikmesriikide majandusalane koostöö muutunud strateegilisest pigem iseseisvaks süsteemiks (McCormick, 2007: 181).

Puhkenud Euroopa võlakriis ning sellega kaasnenud solidaarsusmehhanismide loomine on andnud Euroopa Liidu liikmesriikide rahvusparlamentidele võimaluse oma tähtsust ja olulisust tõsta, kasutades selleks Euroopa Liidu jaoks üht prioriteetsemat valdkonda: finants- ja majandusvaldkonda. Kuigi Lissaboni leping andis Euroopa Komisjonile varasemast paremad võimalused kontrollida liikmesriikide finantsstegevust ja -võimekust, mis tagaks, et riigid ei satuks finantskriisi ning tegutseksid finantsvaldkonnas vastavuses oma võimalustega, ei suutnud Euroopa Komisjon seda võimalust ära kasutada ja võlakriisi tõkestada. Küll on olemasolev olukord loonud võimaluse Euroopa Liidu liikmesriikide

rahvusparlamentidele. Nimelt on solidaarsusmehhanismide aluskapital kokku pandud eurosooni liikmesriikide maksumaksjate raha baasil, mis eeldab terve solidaarsusmehhanismi pingsalt ja efektiivset kontrolli eurosooni liikmesriigi rahvusparlamendi poolt. Sellest johtuvalt pole solidaarsusmehhanismide parlamentaarne kontroll üle tähtsustatud, mida ESMi puhul võib nimetada lausa võtmeküsimuseks. Samuti on Euroopa Liidu liikmesriikide rahvusparlamentidel võimalus oma olulisust ja reputatsiooni kodanikkonna hulgas parandada, et mitte paista nii tähtsates küsimustes pigem kummitempli kui otsustajana, sest võlakriisist tulenevalt on sellega kaasnenud samuti Euroopa Liidu liikmesriikide elanikkonna usalduskriis.

1.4 Võimalikud seletused ESMi kui solidaarsusmehhanismi ratifitseerimisprotsessi keerukusele

Käesoleva töö eesmärk on uurida ESMi asutamislepingu ratifitseerimisprotsessi eurosooni kuuluvates riikides ja selgitada välja, miks ratifitseerimine oli mõnedes liikmesriikides lihtne ja konsensuslik ning teistes liikmesriikides komplitseeritud ja vastuoluline. Selleks püstitab antud uurimus kolm põhjendatud oletust ratifitseerimisprotsessi komplitseerituse kohta liikmesriikides:

a) Riigid, mis olid solidaarsusmehhanismidest nagu ESM potentsiaalsed kasusaajad, olid altimad nendega liituma kui nn panustaja-riigid. Nendel riikidel oli olemas motivatsioon ratifitseerida ESMi asutamisleping võimalikult lihtsalt ja konsensuslikult, sest sellest sõltus nende riikide endi finantsvõimekus.

Samuti on loogiline eeldada, et nendes riikides, mille finantsvõimekus oli võlakriisist tulenevalt saanud tõsisemalt kannatada, kuigi otseselt ESMist finantsabi ei vajatud, toimus ESMi asutamislepingu ratifitseerimine rahvusparlamendis vähem komplitseeritumalt kui riikides, mille finantsseisukord jäi võlakriisi mõjude tõttu enam-vähem stabiilseks.

Eeldatavasti ratifitseerisid riigid, mis olid ESMist potentsiaalsed kasusaajad, ESMi asutamislepingu rahvusparlamendis vähem komplitseeritult, sest neid survestas selles samuti Euroopa Komisjon. Tähelepanuta ei saa jätta, et ESMi asutamislepingu ratifitseerimisest eurosooni kuuluvates riikide rahvusparlamentides sõltus suuresti Euroopa Liidu terviklik finantsvõimekus ja majandus, mis õigustab teatud Euroopa Komisjoni survet finantsabi vajavatele euroala liikmesriikidele.

b) Riikides, kus rahvas suhtus Euroopa Liitu soosivalt, oli solidaarsusmehhanismi nagu ESM rahvusparlamendis ratifitseerimine lihtsam ja konsensuslikum, võrreldes riikidega, kus avalik arvamus oli Euroopa Liidu suhtes skeptiline.

ESMi asutamislepingu ratifitseerimine oli eurosooni liikmesriikide jaoks poliitilist laadi otsus. See tulenes eelkõige ESMi asutamiskapitalis Euroopa Liidu maksumaksja raha kasutamises, milleks oli valitsevatel poliitilistel jõududel vaja võimalikult kaalukat avalikku toetust. Seetõttu võib oletada, et nendes eurosooni kuuluvates liikmesriikides, kus avalik toetus oli sel hetkel Euroopa Liidu osas kõrge, oli ESMi asutamislepingu ratifitseerimine lihtsam ja konsensuslikum. Nendes riikides mõistis avalik arvamus kergemini Euroopa Liidu solidaarsuspõhimõtet ning sellest johtuvalt ka riigi panust ESMi aluskapitali.

Riikides, kus Euroopa Liidu osas valitses kõrge usaldusmäär, võis eeldada, et selle riigi kodanikkonnal oli lootus ja usk tuleviku Euroopa Liitu, spetsiifilisemalt eurosooni. Avalikkuse toetusele toetudes oli liikmesriigi rahvusparlamendil lihtsam ja konsensuslikum ESMi asutamisleping ratifitseerida, sest rahvusparlamendil avanes võimalus põhjendada ESMi asutamislepingu ratifitseerimist kui Euroopa Liidu ja eurosooni tuleviku päästmisega.

Tähelepanuta ei saa jätta ka seda, et Euroopa Liidu tegevus ja motivatsioon on suuresti seotud finants- ja majandusvaldkonnaga, millest on tänase Euroopa Liidu areng kunagi alguse saanud. Sellest johtuvalt on Euroopa Liidu liikmesriikide kodanikkonnal Euroopa Liidu ning majandus- ja finantsteenuste valdkonnaga

teatud seosed, mis kindlasti aitavad mõnel määral liikmesriigi elanikkonnal paremini aru saada ESMi solidaarsusprintsipi ja selle vajadusest.

c) Riikides, kus rahvas usaldab valitsust, on solidaarsusmehhanismi nagu ESMi rahvusparlamendis ratifitseerimine konsensuslikum ja lihtsam, kui riikides, kus valitsuse usaldusväärus on rahva silmis on madal.

Eurotsooni liikmesriikides võib täidesaatavat võimu pidada ESMi asutamislepingu ratifitseerimisprotsessi eeskõnelejaks, kuigi antud välislepingu ratifitseeris seadusandlik võim. Tulenevalt sellest usaldas ja võttis liikmesriigi kodanikkond arvesse täidesaatava võimu hinnangut ESMi kui solidaarsusmehhanismi vajadusest ja olulisusest. Juhul kui liikmesriigi valitsuse usaldusreiting oli sel ajaperioodil eurotsooni liikmesriigis kõrge, seda vähemal määral negatiivset tagasiside sai liikmesriigi täidesaatev võim, mis omakorda võimaldas survestada riigi seadusandlikku võimu, et ESMi asutamisleping kui välisleping rahvusparlamendis ratifitseerida.

Elanikkonna kõrge valitsuse usaldusreitinguga riigid said Euroopa võlakriisi puhkedes olla riigid, kus majandusnäitajad olid üle keskmise ning mis ei vajanud ESMist finantsabi. Valitsuse kõrge usaldusreitingu näol tunnustas liikmesriigi kodanikkond valitsuse edukat tööd riigi finantsvõimekuse tagamisel ning andis valitsusele volituse kõrge usaldusmäära näol otsustada ESMi asutamislepingu ratifitseerimisel sellisel moel, mis oleks riigile kõige kasulikum ja vajalikum. Selles osas ei soovi riigi kodanikkond minna valitsusega vastuollu isegi sellisel juhul, kui riik peab panustama arvestatava osa ESMi toimimise tagamiseks vajalikku algkapitali.

2 ÜLEVAADE SOLIDAARSUSMEHCHANISMIDEST NING NENDE REEGLITEST JA TULEMUSTEST

Selleks, et analüüsida ja saada selle tulemusel korralik ülevaade ESMi asutamislepingu ratifitseerimisprotsessi komplitseeritusest euroalasse kuuluvate riikide rahvusparlamentides, tuleb samuti analüüsida ESMile eelnevate solidaarsusmehhanismide ratifitseerimisprotsesse ja nende tulemusi. See võimaldab näha ja hinnata varasemate solidaarsusmehhanismide ratifitseerimise mõju ESMi asutamislepingu ratifitseerimise tulemustele euroala liikmesriikide rahvusparlamentide alamkodades. Siiski ei saa ESMi asutamislepingu ratifitseerimisele eelnevaid solidaarsusmehhanisme võtta kui eraldiseisvaid protsesse. Pigem moodustavad need kõik koos ESMiga ühe terviku.

Enne ESMi asutamislepingu ratifitseerimist pidid eurosooni riikide rahvusparlamendid ratifitseerima EFSFi raamlepingu muudatused, mida võib pidada ESMi eelkäijaks. Sellega tekkisid eurosooni riikidel finantsalased kohustused, mille peaesmärk oli tagada kapital, mis võimaldaks anda finantskriisi sattunud euroala riigile finantsabi laenu näol. Samuti pidid kõik 27 Euroopa Liitu kuuluvat riiki oma rahvusparlamendis ratifitseerima Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 136 muutmise, mis võimaldas asutada Euroopa Stabiilmehhanismi (ESM). Selle ratifitseerimisel riikidel finantsalaseid kohustusi ei tekkinud.

Selleks, et uurida, milliseks kujunes eurosooni liikmesriikide rahvusparlamentide alamkodades ESMi asutamislepingu ratifitseerimisprotsess, analüüsib käesolev uurimus nii ESMi asutamislepingu, EFSFi raamlepingu muudatuste ja Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 136 muutmise ratifitseerimisprotsesse kahe indikaatori abil, milleks on aeg ja hääletustulemus. Ajaindikaator võimaldab teha järeldusi, millistes riikides toimus välislepingute ratifitseerimine lühikese aja vältel. Hääletusindikaator, mis väljendab poolt- ja vastuhäälte osakaalu vahe, näitab, millistes riikides ratifitseeriti solidaarsusmehhanism suurema rahvusparlamendi alamkoja toetusega.

Analüüs keskendub riikide parlamentide alamkodade solidaarsusmehhanismide ratifitseerimisprotsessile ja hääletustulemustele, sest kõikidel liikmesriikidel ei ole kahekojalist parlamenti. Seetõttu võimaldab keskendumine rahvusparlamentide alamkodades toimunud ratifitseerimisprotsessidele parema ülevaate kogumist.

2.1 Euroopa Finantsstabiilsuse Fond (EFSF) üldiselt

Euroopa Finantsstabiilsuse Fond (EFSF) loodi esimese, kuid ajutise, euroala riikidele vajaliku majandus- ja finantsalase mehhanismina, mis pidi lahendama probleemi, mis tulenes Euroopa Liidu asutamislepingust. Seal avaldatu ütles, et liikmesriigid ei vastuta üksteise rahaliste kohustuste eest. EFSF oli n-ö viimane võimalus, kust finantsraskustesse sattunud riigil oli võimalik rahalist abi saada (Eesti Vabariigi Valitsuse eelnõu seletuskiri, 2011: 2). EFSF oli Euroopa Stabiilsusmehhanismi eelkäija, mis kehtis 2013. aasta juunini. EFSF asutati euroala rahandusministrite poolt 7. juunil 2010. aastal, milleks andis põhilise ajendi sama aasta esimesel poolel likviidsuskriisi sattunud Kreeka (Credit Suisse, 2011: 3). EFSF andis abivajajatele riikidele laene koostöös IMFiga, et finantsraskustesse sattunud riik saaks eelnevalt läbi viia abiandja organisatsiooniga kokkulepitud majandusprogrammi, mis ühtlasi oli laenuandmise üks tagatistest. Kui liikmesriik poleks programmi tingimusi täitnud, siis järgmist finantstoetuse osamakset Euroopa Liit ja IMF ei oleks teinud (Eesti Vabariigi Valitsuse eelnõu seletuskiri, 2011: 2). EFSF rahastas finantsraskustesse sattunud euroala liikmesriike finantsabi garantiide toel, mille maksimaalne kogusumma oli 779, 78314 miljonit eurot ehk ümmarguselt 780 miljardit eurot, kus oli sees ka Kreeka, Portugali ja Iirimaa garantii. Ilma selleta oli EFSFi maht 726 miljardit eurot. See väljendas ühtlasi EFSFi võimet finantseerida finantsabi kokkuleppeid 440 miljardi euro ulatuses (Eesti Vabariigi Valitsuse eelnõu seletuskiri, 2011: 5). Väljatoodud määrad kinnitati EFSF raamlepinguga, mis jõustus 18. oktoobril 2011. aastal (EFSFi kodulehekül, 2013). Enne seda oli raamleping samal aastal olnud kahel korral, 13. juulil ja 21. juulil muutmisel. Esimese muudatuse eesmärk oli muuta EFSF laenukapitali (Eesti liitumine garantiandjatega) ning teise muudatuse puhul oli eesmärk laenu andmise paindlikumaks muutmine (Credit

Suisse, 2011: 5). Algul planeeriti EFSFi muudatused ratifitseerida euroala riikide rahvusparlamentides septembri lõpuks, mis oleks võimaldanud jõustada muudatustega EFSFi 1. oktoobril 2011. aastal (Eesti Vabariigi Valitsuse eelnõu seletuskiri, 2011: 2). Tegelikult protsess ajaliselt nii kiiresti ei kulgenud ning muudatustega kooskõlas EFSF jõustus 18. oktoobril 2011. aastal.

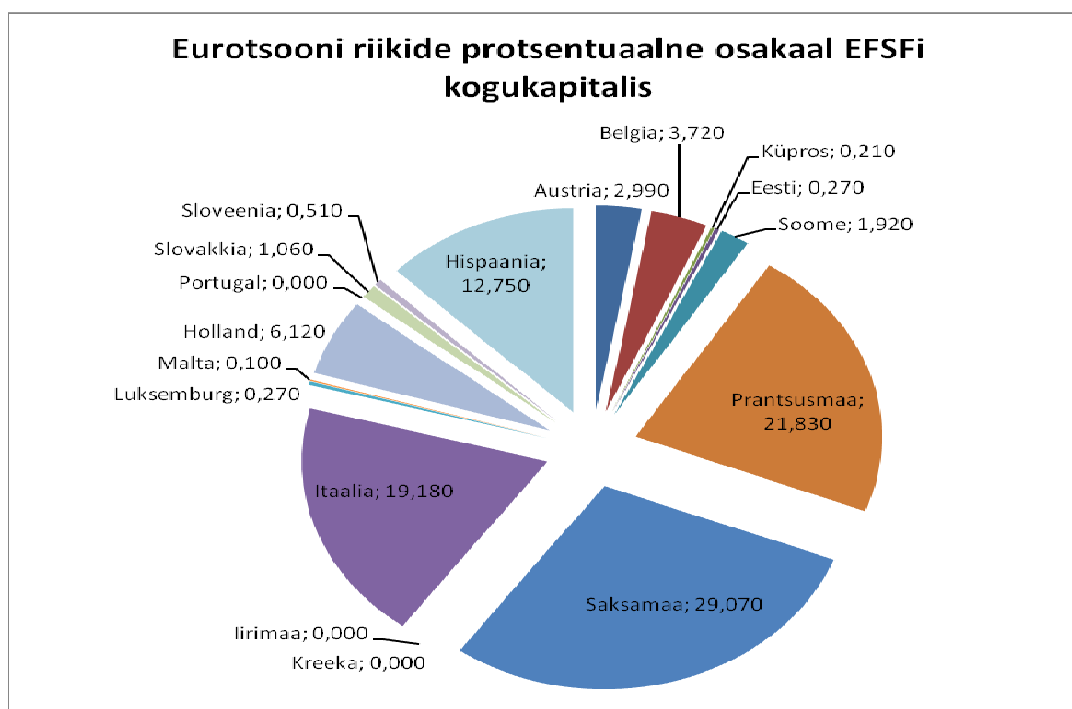
Euroalariikide rahaline sissemakse suurus EFSFi garantii tagamiseks finantsraskustesse sattunud riikidele on välja toodud tabelis 1. Tabelis pole kajastatud Iirimaa, Portugali ja Kreeka garantiimäärasid, sest need riigid astusid EFSFi garantiiandjate seast välja materiaalse võimetuse tõttu, sest garantii andmise asemel vajavad väljatoodud kolm riiki hoopis ise EFSFist täiendavaid finantsvahendeid. Käsitluse all olevast tabelist on näha, et kõige suurem osakaal EFSFi kogukapitalis on Saksamaal, millele järgnevad Prantsusmaa ja Itaalia. Sellest tulenevalt saab väita, et EFSFi kapital põhineb suurel määral Euroopa Liidu liikmesriikide võimekusel, mis omavad suuremat osalust Euroopa

Riik	Panus EFSFi kapitali (miljardites eurodes)
Austria	21,639
Belgia	27,032
Küpros	1,526
Eesti	1,995
Soome	13,974
Prantsusmaa	158,488
Saksamaa	211,046
Kreeka	-
Iirimaa	-
Itaalia	139,268
Luksemburg	1,947
Malta	0,704
Holland	44,446
Portugal	-
Slovakkia	7,728
Sloveenia	3,664
Hispaania	92,544
KOKKU	726,000

Tabel 1. Eurosooni liikmesriikide panus EFSFi kogukapitalis. *Allikas: Euroopa Komisjon*

Keskpangas olles ühtlasi proportsioonis riigi jõukuse ja rahvaarvuga (Eesti Vabariigi Rahandusministeerium, 2012: 11). Iseenesest on see ohtlik, sest kui nende liikmesriikide eelarved ei võimalda enam laenugarantiisid tagadas, kujuneb euroala liikmesriikide finantsstabiilsuse tagamiseks vajaliku kapitalimahu komplekteerimine ülimalt raskeks.

Joonis 1 illustreerib, milline on iga riigi protsentuaalne osakaal EFSFi kogukapitalis. Sellest järeldub, et jõukamatele ja suurema rahvaarvuga eurotsooni liikmesriikidele kuulub EFSFi kogukapitalist suurim osakaal. Summeerides kuue Euroopa Liidu asutajariigi protsentuaalse osakaalu EFSFi kogukapitalis, moodustab see koguni 80,19%-i. See tähendab omakorda seda, et põhilised kohustused euroala finantsstabiilsuse tagamisel on suuresti Euroopa Liidu asutajariikidel, mille keskpangad omavad samuti Euroopa Keskpanga kapitalist suurimat osakaalu.

Joonis 1. Eurotsooni liikmesriikide protsentuaalne osakaal EFSFi kogukapitalis. *Allikas: Euroopa Komisjon.*

EFSFi struktuur sarnaneb ESMi struktuurile. EFSFi peakontor asub samuti Luksemburgis ning sellel on direktorite nõukogu, kus direktorite arv on võrdne EFSFi aktsionäride arvuga. Sealjuures on igal aktsionäril õigus esitada ühe isiku kandidatuur EFSFi direktori ametikohale. Direktorite hääled ei ole võrdsed, vaid see vastab isiku ülesseadnud euroala liikmesriigi omandis olevatele EFSFi aktsiate osakaalule EFSFi aktsiakapitalis. Juhul kui EFSFi asendumisel ESMiga jääb fondile laenuandmise ressursse üle, jaotatakse need liikmesriikide vahel, vastavalt nende osakaalule EFSFis, välja. (Eesti Vabariigi Valitsuse eelnõu seletuskiri, 2011: 17-18).

2.2 EFSFi raamlepingu muudatuste ratifitseerimine: ratifitseerimise ajaline kestvus

Nagu eelpool mainitud, tuleb solidaarsusmehhanismide puhul analüüsida nende ratifitseerimisprotsessi, mis hiljem võimaldab näha selle mõju ESMi asutamislepingu ratifitseerimisele terviklikule. Kuigi EFSF asutati euroala rahandusministrite poolt juba 7. juunil 2010. aastal, oli see vaid formaalne ja üldine protsess. Pigem tuleb keskenduda EFSFi raamlepingu muutmisele, mille vajadust tunnistati 2011. aasta märtsis toimunud Euroopa Liidu Ülemkogul. Raamlepingu ja selle muudatustega sätestati euroala riikide osalused fondis, garantiide ülempiirid, finantsabi programmide koostamine ja elluviimine, garantiide andmise ja sissenõudmise toimingud, fondi valitsemist puudutavad küsimused jm. (Eesti Vabariigi Valitsus, 2011: 1-2).

Tabel 2 näitab, et EFSFi raamlepingu muudatuste ratifitseerimine eurotsooni liikmesriikide rahvusparlamentides jäi perioodi 2011. aasta september kuni oktoober. Ratifitseerimisprotsess pidi euroala valitsuspeade ja Euroopa Komisjoni arvates kiiresti kulgema eelkõige väärtpaberiturgude käitumise tõttu, sest mitmete euroalariikide finantsprobleemid tekitasid neis palju spekulatsioone (EUbusiness, 2011). See põhjustas väärtpaberite hinna languse ning andis spekulantidele võimaluse turgudel neile sobival viisil tegutseda. Muudatuste ratifitseerimisega kiirustamine oli vajalik ka selleks, et liikmesriigid ei saaks korraldada antud

küsimuses referendumit, mille tulemus oleks võinud kujuneda ettearvamatuks, millest johtuvalt oleks kogu EFSFi raamlepingu muudatuste ratifitseerimisprotsess pikenenud või katkenud.

Riik/riigid	EFSFi raamlepingu muudatuste ratifitseerimise kuupäev (2011. aastal)	Päevade arv pärast viimast muudatust (21.07.11) EFSFi raamlepingus selle ratifitseerimiseni rahvusriigi parlamendis
Prantsusmaa	8. september	49
Belgia	14. september	55
Luksemburg; Hispaania; Itaalia	15. september	56
Iirimaa	22. september	63
Austria; Kreeka; Sloveenia	27. september	68
Portugal; Soome	28. september	69
Saksamaa; Eesti; Küpros	29. september	70
Holland	6. oktoober	77
Malta	11. oktoober	82
Slovakkia	13. oktoober	84

Tabel 2. EFSFi raamlepingu muudatuse ratifitseerimise ajaperiood. *Allikas: Euroopa Parlament ja autori arvutused Euroopa Parlamendi andmete põhjal.*

Tabel 2 näitab ühtlasi ka seda, et tegelikult venis EFSFi raamlepingu muudatuste ratifitseerimisprotsess märksa pikemaks. Euroala riikidest ratifitseeris EFSFi raamlepingu muudatused kõige kiiremini Prantsusmaa tehes seda juba septembri alguses, täpsemalt 8. septembril 2011. aastal. Peaaegu nädal hiljem ratifitseerisid lepingu Belgia, Luksemburg, Hispaania ja Itaalia. Üldiselt ratifitseerisid kõik 17 euroalasse kuuluvat riiki EFSFi raamlepingu muudatused septembris 2011. aastal. Ainult kolm riiki, täpsemalt Malta, Slovakkia ja Holland, ratifitseerisid antud välislepingu oktoobris. Sellest võib järeldada, et nendes kolmes riigis esines probleeme, et veenda seadusandlikku võimu antud solidaarsusmehhanismi poolt hääletama, mis ühtlasi andis signaali edasiste tegevuste komplitseeritud elluviimiseks antud valdkonnas (Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 136 muudatuste ja ESMi asutamislepingu ratifitseerimine). Samuti saab tabelis välja

toodud andmete põhjal väita, et riikides, mis sel hetkel vajasisid finantsabi, toimus EFSFi raamlepingu muudatuste ratifitseerimine kiiremini.

Fokuseerides tähelepanu eurosooni kuuluvatele riikidele, kus seadusandlik võim ratifitseeris EFSFi raamlepingu muudatused kõige pikema ajaperioodi vältel, siis Hollandi rahvusparlament oli üle-eelviimane, kus EFSFi raamlepingu muudatused ratifitseeriti. Hollandi ajaline venitamine EFSFi ratifitseerimisega tulenes eelkõige sellest, et oodati Saksamaa rahvusparlamendi heakskiitu välislepingule. Lisaks sellele põhjustas Hollandi rahvusparlamendis skepsist EFSFi ratifitseerimisega kaasneva Euroopa Liidu uue institutsiooni laialdane võim. Samuti liikmesriikides finantsstabiilsuse tagamise eesmärgil läbi viidud protsessid, mille läbiviimisel alternatiivvõimalusi ei arvestatud (Steinglass, 2011).

Malta puhul lükkas selle rahvusparlament EFSFi raamlepingu muudatuste ratifitseerimise esialgu planeeritud 6. oktoobrilt edasi. Selle põhjuseks toodi EFSFiga liitumisega kaasnevate kohustuste vähene selgus kõigi parlamendijõudude jaoks, mille problemaatilisuse tõstatasid Malta rahvusparlamendi opositsioonijõud (Reuters, 2011). Positiivse ratifitseerimistulemuseni jõuti viis päeva pärast hääletamise edasilükkamist ehk 11. oktoobril.

Slovakkia, mille rahvusparlamendis ratifitseeriti EFSFi raamlepingu muudatused viimsena, kukkus esialgselt ratifitseerimisprotsess rahvusparlamendis läbi. See mõjus tõsise ehmatusena kogu eurosooni liikmesriikidele ning viis Slovakkia paremsentristliku valitsuse kukkumiseni. Ratifitseerimisprotsessi venimise põhjustas Slovakkia valitsuse ühe koalitsioonipartneri arvamus, et Slovakkia kui euroala üks madalaima SKPga liikmesriik, ei peaks abistama finantsraskustesse sattunud, kuid Slovakkias majanduslikult arenenumaid riike. Kaks päeva hiljem, pärast esimest ratifitseerimisprotsessi läbikukkumist parlamendis ehk 13. oktoobril 2011. aastal, Slovakkia rahvusparlament siiski ratifitseeris EFSFis osalemise.

2.3 EFSFi raamlepingu muudatuste ratifitseerimine: hääletustulemused

EFSFi raamlepingu muudatuste kui ESMi asutamislepingule eelneva solidaarsusmehhanismi ratifitseerimisprotsessi analüüsimiseks tuleb ühe indikaatorina käsitleda ka selle hääletustulemusi. Häälte polariseerituse määr võimaldab järeldada, kas antud protsess kujunes komplitseerituks või konsensuslikuks ning hiljem analüüsida selle mõju ESMi asutamislepingu ratifitseerimisprotsessi hääletustulemustele. Puudulike andmete tõttu on EFSFi raamlepingu muutmise ratifitseerimise hääletustulemusi võimalik lähemalt uurida vaid eurosooni liikmesriikide rahvusparlamentide alamkodades. Samuti puuduvad hääletusega seotud andmed kõigi riikide puhul: andmed on olemas 11 eurosooni riigi kohta. Mõnede riikide puhul hääletusandmete puudumise üks põhjustest võib olla see, et EFSFi raamlepingu muudatused võidi mõned rahvusparlamendis koos teiste seadustega ratifitseerida või toimus üldse salajane hääletus.

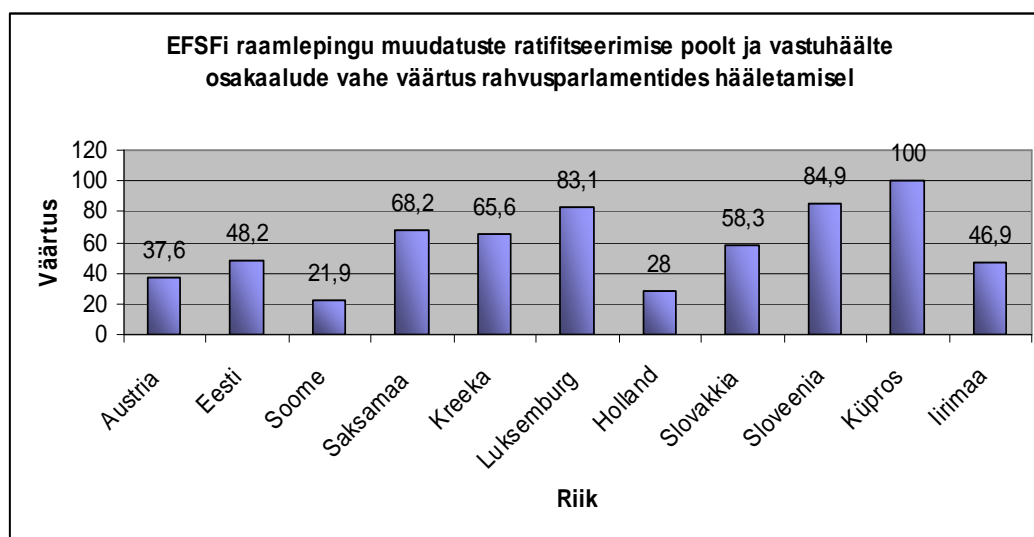
Selleks, et selgitada välja riigid, mille rahvusparlamendis kujunes EFSFi raamlepingu muudatuste ratifitseerimine komplitseerituks, tuleb analüüsida hääletusindikaatorit, mis väljendab poolt- ja vastuhäälte osakaalude vahe väärtust. Mida väiksemaks see väärtus kujuneb, seda komplitseeritum oli antud

Riik	Poolthäälte osakaal	Vastuhäälte osakaal
Austria	68,82 %	31,18 %
Eesti	76,62 %	28,38 %
Soome	60,95 %	39,05 %
Saksamaa	84,08 %	15,92 %
Kreeka	82,81 %	17,19 %
Luksemburg	91,53 %	8,47 %
Holland	64 %	36 %
Slovakkia	79,17 %	20,83 %
Sloveenia	92,45 %	7,55 %
Küpros	100 %	0 %
Iirimaa	59,6 %	12,7 %

Tabel 3. EFSFi raamlepingu muudatuste ratifitseerimise hääletustulemused euroala liikmesriikide rahvusparlamentides poolt- ja vastuhäälte osakaaludena. *Allikas: autori arvutused tabelisolevate riikide rahvusparlamentide andmete põhjal.*

välislepingu ratifitseerimine eurosooni kuuluva riigi rahvusparlamendi alamkojas. Erapooletute häälte protsentuaalset osakaalu pole antud väärtuse arvutamisel sisse arvestatud.

Tabelis 3 on välja toodud eurosooni liikmesriikide rahvusparlamentide alamkodes toimunud EFSFi raamlepingu muudatuste ratifitseerimise hääletustulemused poolt- ja vastuhääle osakaalude väärtustena. Joonis 2 illustreerib poolt- ja vastuhääle osakaalude vahe väärtust, kust joonistub välja, et arvestades hääletustulemusi, oli kõige komplitseeritum EFSFi raamlepingu muudatuste ratifitseerimine Soomes, Hollandis ja Austrias. Väljatoodud riikide näol pole tegemist riikidega, kus antud välislepingu ratifitseerimine oleks kujunenud ajaliselt kiire perioodi jooksul, mis väljendub varasemalt läbi viidud analüüsis. Pigem vastupidi, näiteks Hollandi puhul võib öelda, et ajaliselt võttis sealse parlamendi alamkojas EFSFi raamlepingu muutuste ratifitseerimine eurosooni riikidest ühena kauem aega. Samas, Küprose rahvusparlamendis toetasid kõik kohalolnud parlamendisaadikud EFSFi raamlepingu muudatuste ratifitseerimist, millest johtuvalt kujunes selle hääletus konsensuslikuks.

Joonis 2. EFSFi raamlepingu muudatuste ratifitseerimise poolt- ja vastuhääle osakaalude vahe väärtus rahvusparlamentides hääletamisel. Allikas: autori arvutused tabelisolevate riikide rahvusparlamentide andmete põhjal.

2.4 Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 136 muutmise üldiselt

ESMi asutamislepingu ratifitseerimiseks euroala liikmesriikide rahvusparlamentides oli eelnevalt vajalik Euroopa Liidu asutamislepingu muutmise ratifitseerimist kõikides Euroopa Liitu kuuluvate riikide rahvusparlamentides. Antud välislepingu ratifitseerimine võimaldas üldse asutada Euroopa Stabiilsusmehhanismi (ESM). Muudatus Euroopa Liidu toimimise lepingus seisnes selles, et selle artiklile 136 lisati järgmine lõige: „Liikmesriigid, mille rahaühik on euro, võivad luua stabiilsusmehhanismi, mis võetakse kasutusele, kui see on kogu euroala stabiilsuse tagamiseks hädavajalik. Mehhanismi alusel mis tahes vajaliku finantsabi andmine toimub rangetel tingimustel.“ (Euroopa Stabiilsusmehhanismi (ESM) asutamisleping, 2012: 3).

Kuigi Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 136 muutmise oli oluline eelkõige euroalasse kuuluvate riikide jaoks, kujunes selle ratifitseerimisprotsess ning üldine aktsepteerimine üpris komplitseerituks. Peamine põhjus seisnes selles, et eurosooni mittekuuluvad Euroopa Liidu liikmesriigid ei näidanud üles solidaarsust, kuna riigid ei näinud endi seotust Euroopa Liidu finantsprobleemides. Peale selle pidasid mitmed Euroopa Liidu liikmesriigid oma majandust võrreldes finantsprobleemidesse sattunud euroalariikide majandusega vähearenenuks, mis ei võimaldanud nendel riikidel finantsvõimetuid euroalariike aidata.

Konstitutsionaalsed nõuded Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 136 muutmise protsessis kujunesid liikmesriikides erinevateks mistõttu varieerusid ka selle ratifitseerimisprotsessi hääletustulemused. Näiteks koguni üheksa riigi rahvusparlamendis oli Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 136 muutmise ratifitseerimiseks vaja teistsugust hääletusprotseduuri kui lihthäälte enamus, mis on välja toodud ka tabelis 4.

Hääletusprotsessi läbiviimisel Euroopa Liidu liikmesriikide rahvusparlamentides kasutati näiteks absoluutset enamust või oli antud välislepingu ratifitseerimiseks vajalik koguda 3/5, 2/3 või 2/5 parlamendi koosseisu häälest. Protseduuri lihtsustas Euroopa Komisjoni artikkel 48 (6), mille põhjal seoses artikli 136 muutmisega Euroopa Liidu kompetentsus liikmesriikides ei suurene (Euroopa Parlament, 2011: 1). Liikmesriikide rahvusparlamentide jaoks oli see väga oluline, sest see võimaldas referendumeid ära hoida, mis oleksid välislepingu ratifitseerimise protsessi pikendanud. Lisaks sellele oli kirjeldatud protsessi lihtsus ning arusaadavus oluline, sest välislepingu pidid ratifitseerima kõik Euroopa Liitu kuuluvad riigid.

VÄLISLEPINGU RATIFITSEERIMISEKS NÕUTAV POOLTHÄÄLTE OSAKAAL					
	2/3	Poolthäälte enamus	Absoluutne enamus / koosseisu häälteenamus	Poolthäälte enamus, kuid mitte vähem kui 2/5 koosseisust	3/5

Liikmesriigid, mis lähtusid antud nõuetest välislepingu ratifitseerimisel	Austria Luksemburg Rumeenia Saksamaa Ungari	Belgia Bulgaaria Eesti Iirimaa Itaalia Kreeka Küpros Läti Holland Malta Poola Portugal Prantsusmaa Rootsi Sloveenia Soome Taani Suurbritannia	Hispaania Slovakkia	Leedu	Tšehhi
--	---	--	------------------------	-------	--------

Tabel 4. Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 136 muutmise ratifitseerimiseks nõutav poolthäälte osakaal Euroopa Liidu liikmesriikide rahvusparlamentides. *Allikas: Euroopa Parlament*

2.5 Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 136 muutmise ratifitseerimine: ratifitseerimise ajaline kestvus

Ajaliselt kujunes Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 136 ratifitseerimine pikaks eelkõige Euroopa Liidu liikmesriikide tõttu, mis sel hetkel eurosooni ei kuulunud. Algselt planeeriti antud välisleping jõustada kõikides Euroopa Liidu liikmesriikides vähemalt 1. jaanuariks 2013. aastaks. Protsessi muutsid ajaliselt pikemaks riigid, mis sel hetkel ei kuulunud eurosooni. Nende riikide seadusandlik kui täitdesaatev võim ei näidanud üles piisavalt mõistmist ja arusaamist, et nende majanduslikku olukorda Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 136 muutmise ratifitseerimine ei mõjuta. Näiteks kujunes antud protsess pikaks Tšehhi Vabariigis, kus seadusandlikul tasemel läbis käsitlese all olev välisleping kõik vajalikud protseduurid üpris kiiresti, kuid Euroopa Liidu skeptikust president Vaclav Klaus jättis selle välja kuulutamata. Protsessi viis alles 2013. aasta aprilli alguses lõpuni uus, 2013. aasta märtsi algusest ametis olev president Milos Zeman, kes allkirjastas käsitlese all oleva välislepingu Euroopa Komisjoni esimehe Jose Manuel Barroso ametlikul visiidil Tšehhi Vabariiki (Prague Daily Monitor, 2013). Sellest johtuvalt jõustus Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 136 muutus alles 1. mail 2013. aastal ehk 5 kuud hiljem esialgselt planeeritud jõustumise kuupäevast.

Vastavad muudatused Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 136 puhul võeti Euroopa Nõukogu poolt vastu 25. märtsil 2011. aastal otsusega 2011/199/EU (Euroopa Parlament, 2011: 1). Pärast seda, pidid Euroopa Liidu liikmesriikide rahvusparlamendid selle muutuse ratifitseerima. Tabel 5 näitab, et ajaliselt kõige kiiremini ratifitseeriti käsitletav välisleping peaaegu aasta pärast seda kui Euroopa Nõukogu oli otsuse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 136 muudatuste osas vastu võtnud. Tabelist on näha, et esimeseks välislepingu ratifitseerinud riigiks oli Portugal, mille puhul on ühtlasi tegemist riigiga, mis vajab riigi finantsstabiilsuse tagamiseks finantsilist abi. Samuti olid välislepingu ratifitseerimisprotsessis kiired teisedki finantsabi vajavad riigid nagu Kreeka ja Hispaania. Samas võib tabelist välja lugeda, et Euroopa Liidu toimimise lepingu

artikkel 136 muudatud ratifitseerimine venis riikides, mis ei kuulunud sel ajaperioodil euroalasse. Näiteks Suurbritannia ja Poola ratifitseerisid Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 136 muudatused alles peaaegu aasta hiljem kui selle esimesena ratifitseerinud Portugal. Ratifitseerimisprotsess venis ajaliselt kõige pikemaks Tšehhi rahvusparlamendis, kus tulemus saavutati välislepingu ratifitseerimise näol alles 2013. aasta 23. aprillil ehk peaaegu poolteist aastat pärast seda kui esimene riik oli antud välislepingu ratifitseerinud.

Riik	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 136 muudatuste ratifitseerimise aeg liikmesriigi rahvusparlamendis	Päevade arv Euroopa Nõukogu poolt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 136 muudatuste otsuse vastuvõtmisest 25. märtsil 2011. aastal kuni ratifitseerimiseni rahvusparlamendis
Austria	30. juuli 2012	493
Belgia	16. juuli 2012	479
Bulgaaria	6. august 2012	500
Küpros	3. juuli 2012	466
Tšehhi	23. aprill 2013	760
Taani	7. mai 2012	409
Eesti	7. september 2012	532
Soome	29. mai 2012	431
Prantsusmaa	2. aprill 2012	374
Saksamaa	27. september 2012	552
Kreeka	17. aprill 2012	389
Ungari	19. aprill 2012	391
Läti	24. mai 2012	426
Leedu	6. juuli 2012	469
Iirimaa	1. august 2012	495
Itaalia	25. september 2012	550
Luksemburg	24. juuli 2012	487
Malta	9. oktoober 2012	564
Holland	20. september 2012	545
Poola	13. november 2012	599
Portugal	6. veebruar 2012	318
Rumeenia	11. juuli 2012	474
Slovakkia	13. juuni 2012	446
Sloveenia	17. oktoober 2012	572
Hispaania	15. juuni 2012	448
Rootsi	15. juuli 2012	478
Suurbritannia	12. november 2012	598

Tabel 5. Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 136 muudatuste ratifitseerimise ajaline periood Euroopa Liidu liikmesriikides. Allikas: Euroopa Parlament ja autori arvutused Euroopa Parlamendi andmete põhjal.

2.6 Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 136 muutmise ratifitseerimine: hääletustulemused

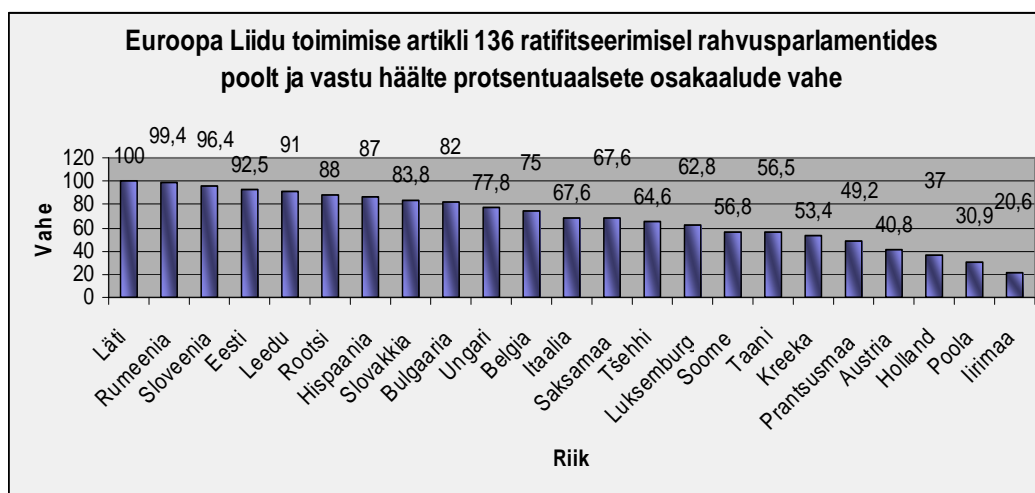
Tähelepanuta ei saa jätta Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 136 ratifitseerimisprotsessi hääletustulemusi Euroopa Liidu liikmesriikide rahvusparlamentide alamkodades. Selleks, et leida kõigi liikmesriikide parlamentide hääletustulemuste analüüsi puhuks sobiv indikaator, käsitleb alljärgnev analüüs antud välislepingu ratifitseerimise poolt- ja vastuhäälte osakaalude vahe väärtust, jättes käsitlemata erapooletud hääled. Selle tulemusena on kõigi liikmesriikide puhul olemas objektiivne ja adekvaatne indikaator, mis võimaldab võrrelda riikide hääletustulemusi parimal moel.

Riik	Poolthäälte osakaal	Vastuhäälte osakaal	Erapooletute häälte osakaal
Austria	70,4 %	29,6 %	0 %
Belgia	85,9 %	10,9 %	1,6 %
Bulgaaria	84 %	2 %	14 %
Tšehhi	74,1 %	9,5 %	16,4 %
Taani	75,9 %	19,4 %	4,7 %
Eesti	92,5 %	0 %	2,2 %
Soome	78,4 %	21,6 %	0 %
Prantsusmaa	59,4 %	10,2 %	30,4 %
Saksamaa	83,7 %	16,1 %	0,2 %
Kreeka	76,7 %	23,3 %	0 %
Ungari	88,9 %	11,1 %	0 %
Iirimaa	Referendum: 60,3% poolt ja 39,7 % vastu		
Itaalia	80 %	12,4 %	7,6 %
Läti	100 %	0 %	0 %
Leedu	91 %	0 %	9 %
Luksemburg	81,4 %	18,6 %	0 %
Holland	68,5 %	31,5 %	0 %
Poola	65,3 %	34,4 %	0,3 %
Rumeenia	99,7 %	0,3 %	0 %
Slovakkia	91,6 %	7,8 %	0,6 %
Sloveenia	96,4 %	0 %	3,6 %
Hispaania	92,4 %	5,4 %	2,2 %
Rootsi	94,0 %	6,0 %	0 %

Tabel 6. Euroopa Liidu liikmesriikide rahvusparlamentides Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 136 muudatuste ratifitseerimise hääletustulemused. Allikas: autori arvutused tabelisolevate riikide rahvusparlamentide andmete põhjal.

Artikli 136 ratifitseerimist puudutavate hääletustulemuste leidmine Euroopa Liidu liikmesriikide rahvusparlamentides oli komplitseeritud. Ühe põhjusena võis see olla tingitud sellest, et liikmesriikide parlamendid ei teadvustanud endale artikli 136 ratifitseerimise olulisust ning sellest johtuvalt ratifitseerisid välislepingu koos teiste õigusaktidega. Teine põhjus võis seisneda selles, et parlamendi hääletustulemused muudeti sootuks salajaseks, et varata riigi meelsust Euroopa Liidu solidaarsusmehhanismide temaatikas. Sellest tulenevalt ei olnud Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 136 ratifitseerimise hääletustulemused leitavad Küprose, Malta, Portugali, Iirimaa ja Suurbritannia rahvusparlamentide alamkodades.

Tabelis 6 on välja toodud olemasolevate andmetega Euroopa Liidu liikmesriikide rahvusparlamentide alamkodades Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 136 ratifitseerimisel kujunenud poolt-, vastu- ja erapooletute häälte osakaal.

Joonis 3. Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 136 ratifitseerimisel rahvusparlamentides poolt- ja vastuhääle protsentuaalsete osakaalude vahe. Allikas: autori arvutused Euroopa Parlamendi andmete põhjal.

Jooniselt 3 on näha, et Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 136 muutmise ratifitseerimine kujunes kõige konsensuslikumaks Euroopa Liidu liikmesriikides, mis ei kuulunud eurotsooni. Seda võib põhjendada sellega, et käsitletava välislepingu ratifitseerimine andis n-ö rohelise tule hiljem ESMi asutamislepingu ratifitseerimiseks, kus kapitali moodustamises pidid osalema vaid eurotsooni

kuuluvad riigid. Seega võib artikkel 136 muutmise puhul väita, et tegemist oli välislepingu ratifitseerimisega, mille prioriteet oli Euroopa Liidu toimimise lepingus sõnastuse muutmise, mis ei kujutanud eurosooni mittekuuluvatele riikidele ohtu materiaalsete kohustuste tekkimiseks, sest antud välislepingu ratifitseerimine oli materiaalse poole pealt oluline vaid eurosooni liikmete jaoks.

Toetudes olemasolevatele andmetele, siis Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 136 muutmise ratifitseeriti Euroopa Liidu liikmesriikide rahvusparlamentide alamkodades kõige lihtsamalt ja konsensuslikult Lätis, Rumeenias ja Sloveenias. Joonisel paistab silma, et majanduslikult kõrgeltarenenud Euroopa Liidu liikmesriikide puhul oli hääletusindikaatori väärtus keskeltläbi üpris madal. Näiteks Hollandi puhul oli see 37, Prantsusmaa puhul 49,2 ja Saksamaa puhul 67,6. Sellest saab järeldada, et Euroopa Liidu majanduslikult arenumate liikmesriikide rahvusparlamentide saadikud eeldasid, et antud välislepingu ratifitseerimisega kaasnevad tulevikus riigile materiaalseid kohustused, mis omakorda võisid tekitada vastakaid arvamusi kodanikes. Toetudes kodanike arvamusele, ei julgenud rahvusparlamentide saadikud Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 136 muutust suure poolthääle osakaaluga ratifitseerida.

Võttes aluseks Euroopa Liidu solidaarsusmehhanismidest abi vajavad riigid, siis jooniselt 3 on näha, et nende riikide rahvusparlamentides kujunes antud välislepingu ratifitseerimine lihtsaks ja konsensuslikuks. Küll võib Kreeka rahvusparlamentis Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 136 ratifitseerimist pidada üpris komplitseerituks. Märkimata ei saa jätta ka Iirimaa, kus ainukesena Euroopa Liidu liikmesriikidest korraldati antud välislepingu ratifitseerimiseks referendum, kuna see oli ühtlasi riigi põhiseaduse poolt nõutud. Isenesest ei olnud Iirimaa korraldatud referendum Euroopa Liidu ametkondadele positiivne uudis, millest johtuvalt püüti liikmesriikide rahvusparlamentides ratifitseerimisprotsessi kiirendada. Iirimaa referendum kulges üpris komplitseeritult, sest analüüsiks püstitatud indikaatori väärtus, mis kirjeldab

positiivsete ja negatiivsete häälte osakaalude vahe, kujunes väga madalaks - vaid 20,6.

2.7 Euroopa Stabiilsusmehhanism (ESM)

2010. aasta 17. detsembril leppis Euroopa Ülemkogu kokku, et euroala liikmesriigid peavad looma alalise stabiilsusmehhanismi. Antud otsus tähendas ühtlasi seda, et ESM (Euroopa Liidu Stabiilsusmehhanism) hakkas täitma Euroopa Finantsstabiilsuse Fondi (EFSF) toona kehtivaid ülesandeid ja kohustusi ning vajadusel tagama euroala liikmesriikidele finantsabi (Euroopa Liidu Nõukogu, 2011: 3). ESMi erinevus võrreldes EFSFiga tuleneb sellest, et ESMi puhul on tegemist Euroopa Liidu institutsiooniga (Banca IMI, 2011: 43). Ühtlasi nõudis Euroopa Stabiilsusmehhanismi asutamine õiguslikke muudatusi Euroopa Liidu toimimise lepingus. Selleks võttis Euroopa Ülemkogu 25. märtsil 2011. aastal vastu otsuse 2011/199/EL, et muuta Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklit 136 seoses stabiilsusmehhanismiga liikmesriikide jaoks, mille rahaühik on euro (Euroopa stabiilsusmehhanismi (ESM) asutamisleping, 2011: 2).

ESM on asutatud rahvusvahelise finantseerimisasutusena lähtudes asjaolust, et euroala on omavahel tihedalt seotud ja tõsine oht ühe euroala liikmesriigi finantsstabiilsusele võib ohtu seada kogu euroala finantsstabiilsuse. Selle vältimiseks võib ESM anda sellesse panustanud riikidele finantsabi, kui see on hädavajalik kogu euroala ja selle liikmesriikide finantsstabiilsuse tagamiseks. ESM asendab Euroopa Finantsstabiilsuse Fondi (EFSF) ja Euroopa Finantsstabiilsusmehhanismi (EFSM), mis kehtisid 2013. aasta juunini (Eesti Vabariigi Justiitsministeerium, 2012: 4). Seda arvestades võib näha globaliseerumist maailmamajanduses, kus iga riigi majanduse ebastabiilsus väljendub mõne teise riigi majanduslikus olukorras. Seetõttu on riikidel vajalik teha eelpool kirjeldatud stsenaariumi vältimiseks koostööd, et tagada majanduskasv ning üldine finantsstabiilsus. Eesmärgi täitmisel mängib olulist rolli riikide omavaheline solidaarsus, mis on Euroopa Liidu üks olulisim põhimõte. ESMi puhul väljendub solidaarsus selles, et euroalasse kuuluvad riigid, mis ei

vaja finantsabi, aitavad solidaarsusest majandusraskustesse sattunud riike tagades neile vajalikus summas laenu. Seda võib näha ka Euroopa Liidu integratsiooniprotsessina, kus Euroopa Liidu riigid on uusi lahendusi otsides võtnud Euroopa finantskriisi tingimustes kasutusele erinevaid meetmeid ja leidnud uusi koostöövorme (Eesti Vabariigi Välisministeerium, 2012: 7). Siinkohal võib koostöö all märgata Euroopa Liidu liikumist föderatsiooni poole, sest mainitud koostöövormide kaudu vormitakse liitu aina ühtsemaks lükates omahuvid sealjuures kõrvale.

ESMi asutamislepingu sõlmimisel ei ole järgitud ühtegi Euroopa Liidu õigusakti vastuvõtmiseks ettenähtud menetluskorda, samuti ei käsitleta seda Euroopa Liidu õigusaktina (Eesti Vabariigi Välisministeerium, 2012: 1) 1969. aasta rahvusvaheliste lepingute õiguse Viini konventsioon määratleb rahvusvahelise kokkuleppena lepingu, mis on sõlmitud riikide vahel kirjalikult ja mida reguleeritakse rahvusvahelise õigusega. Olenemata sellest, kas selline kokkulepe sisaldub ühes, kahes või mitmes omavahel seotud dokumendis, samuti olenemata selle konkreetsest nimetusest mistõttu võib ESMi lugeda välislepinguks. Seda kinnitab ühtlasi lepinguosaliste 24. ja 25. märtsil 2011. aastal Euroopa Ülemkogu kohtumisel väljendatud kindel soov luua ESM „euroala liikmesriikide vahelise lepinguga valitsustevahelise organisatsioonina vastavalt rahvusvahelisele avalikule õigusele“ (Euroopa Liidu Ülemnõukogu, 2011: 4). Euroopa Liidu ajaloos on liikmesriigid varemgi sõlminud lepinguid väljaspool Euroopa Liidu õigusruumi, et reguleerida mõnda küsimust või täita mõnda eesmärki Euroopa Liidus horisontaalselt (Euroopa Ülemnõukogu, 2011: 4). Sealjuures on ESMi asutamisleping olulisel määral seotud Euroopa Liidu institutsioonidega, mida oma tegevuses rakendatakse. ESMi rakendamisel tehakse koostööd Euroopa Keskpanga, Euroopa Komisjoni, Euroopa Liidu Nõukoguga ja Euroopa Kohtuga (Eesti Vabariigi Justiitsministeerium, 2012: 6).

Euroopa Stabiilsusmehhanismi finantstoetuse andmiseks ette nähtud aktsiakapital on ESMi asutamislepingus kindlaks määratud lubatud aktsiakapitalina. Osalevate riikide vastutus ESMi ees piirdub nende osaga lubatud aktsiakapitalis. ESMi

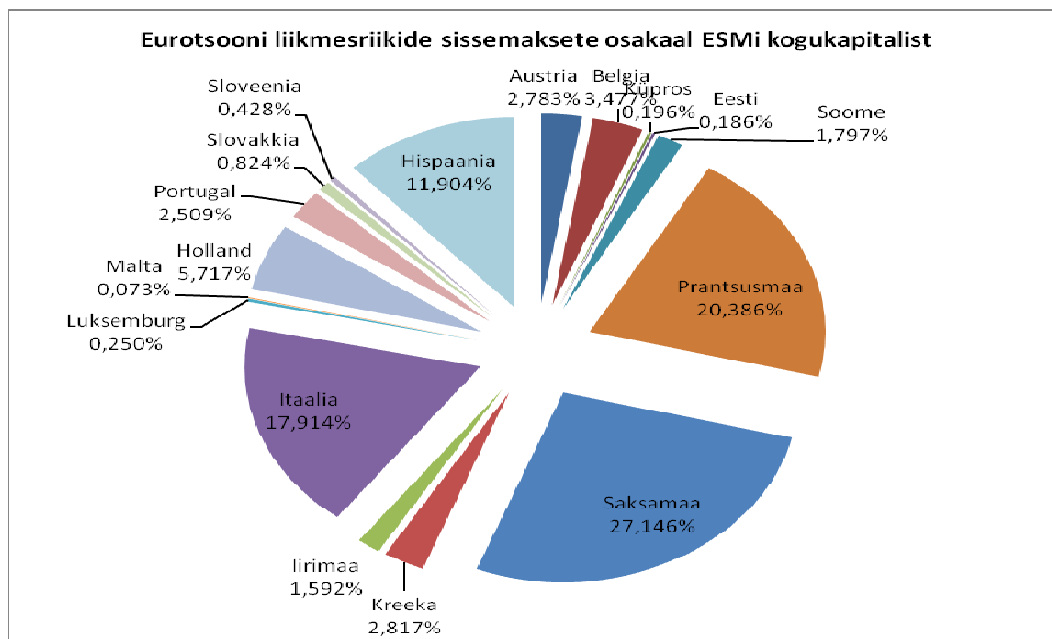
aktsiakapital jaguneb sissemakstavateks ja sissenõutavateks aktsiateks. ESMi lubatud aktsiakapitali suurus on 700 miljardit eurot, millest 80 miljardit eurot on sissemakstav kapital ning 620 miljardit eurot sissenõutav kapital (Eesti Vabariigi Justiitsministeerium, 2012: 4). Sealjuures ESMi esialgne maksimaalne laenumaht on 500 000 miljonit eurot ning see hõlmab allesolevat EFSFi stabiilsustoetust (Euroopa Liidu Nõukogu, 2011: 5). ESMis osalevate riikide panus on seotud riigi jõukuse ja rahvaarvuga. ESMi lubatud aktsiakapital jagatakse seitsmeks miljoniks aktsiaks, mille igäühe nimiväärtus on 100 000 eurot.

Riik	Rahaline panus ESMi kogukapitalis (miljardit eurot)	Esialgne sissemakse ESMi kapitali (miljardit eurot)
Austria	19,48	2,22
Belgia	24,34	2,77
Küpros	1,37	0,16
Eesti	1,30	0,15
Soome	12,58	1,43
Prantsusmaa	142,70	16,31
Saksamaa	190,02	21,72
Kreeka	19,71	2,25
Iirimaa	11,14	1,27
Itaalia	125,39	14,33
Luksemburg	1,75	0,20
Malta	0,51	0,06
Madalmaad	40,02	4,57
Portugal	17,56	2,00
Slovakkia	5,77	0,66
Sloveenia	2,99	0,34
Hispaania	83,32	9,52
KOKKU	700	80

Tabel 7. Eurotsooni liikmesriikide rahaline panus ESMi kogukapitali ja kapitali sissemakse.
Allikas: Euroopa Komisjon.

Tabel 7 näitab eurotsooni liikmesriikide ESMi kapitali sissemaksete suuruseid. Selle põhjal saab väita, et kõige suurema osa ESMi sissemakstavast kapitalimahust tasub Saksamaa, mille panus moodustab 27,15%-i ESMi sissemakstava kapitali kogumahust, mida illustreerib joonisel 4. Samas kõige väiksema osa tasub Malta, mille osa ESMi sissemakstavas kapitalis moodustab vaid 0,075%-i ESMi kapitali kõigist esialgsetest sissemaksetest. Sellest tulenevalt võib järeldada, et ESMi suuremal mahul materiaalseid ressursse paigutavad riigid võivad püüda saavutada ka suuremat kontrolli ja otsustusvõimet ESMi ja sellega

seonduvates otsustusprotsessides. Seetõttu on ESMi asutamine eraldi rahvusvahelise organisatsioonina õigustatud samm, et tagada antud temaatikaga seonduvas neutraalsus.

Joonis 4. Eurotsooni liikmesriikide sissemaksete osakaal ESMi kogukapitalis. Allikas: Euroopa Komisjon.

Euroalasse kuuluvatele riikidele, mis vajavad ESMist finantsabi, kehtestatakse abi saamisel ranged tingimused, mille täitmist regulaarselt kontrollitakse. Finantsabi andmise range tingimuslikkuse nõue on ESMi asutamislepingusse üle võetud IMFist, kus see on oluliseks finantsabi andmise põhimõtteks. Abivajajale riigile määratakse ranged tingimused, et need toetaksid vajalikke majandusreforme, mille tingimused ja täitmise ajakava väljendub vastastikulise mõistmise memorandumis, mis on märgitud ka ESMi asutamislepingu artiklis 13 lõikes 3 (Eesti Vabariigi Justiitsministeerium, 2012: 6). Nimetatud memorandumi peab enne selle allkirjastamist vastastikulisel kokkuleppel heaks kiitma ESMi juhatajate nõukogu. Üldjoontes võivad finantsabi paluvale ESMi liikmesriigile seatud tingimused ulatuda makromajanduslikust kohandamisprogrammist kuni abi saamisele eelnevalt kehtestatud tingimuste pideva järgimiseni (Eesti Vabariigi Välisministeerium, 2013: 5).

Euroopa Stabiilsusmehhanismi peakontor asub Luksemburgis ning selle struktuur koosneb juhatajate nõukogust, direktorite nõukogust ning samuti on ESMil tegevdirektor ning teised vajalikuks peetavad töötajad. ESMi juhatajate nõukogu pädevus on valida ka ESMi tegevdirektor.

2.8 ESMi asutamislepingu ratifitseerimine: ratifitseerimise ajaline kestvus

ESMi asutamislepingu puhul peab arvestama, et eurosooni liikmesriigid olid selleks ajaks juba ühe solidaarsusmehhanismi, EFSFi, oma rahvusparlamendis ratifitseerinud. See muutis kindlasti ESMi asutamislepingu ratifitseerimisprotsessi rahvusparlamentides komplitseeritumaks, sest euroala riigid pidid taas leidma täiendavaid finantsilisi ressursse, et tagada ESMi kapital. See tähendas ühtlasi kapitali tagamist permanentsele rahvusvahelisele organisatsioonile. Tähelepanuta ei saa jätta ka seda, et ESMi asutamislepingu ratifitseerimisprotsesside kestel avaldusid uued riigid, mis tunnistasid finantsvõimetust. See tekitas omakorda ESMi kapitali tagamises osalevate riikide seas kindlasti mõtteid, et ESMi kapitali tuleb lähitulevikus veelgi suurendada.

Sarnaselt EFSFi ja Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 136 muutmise ratifitseerimisprotsessidele rahvusparlamentides, ei saadud ka ESMi asutamislepingu ratifitseerimisprotsessiga ühele poole esialgu prognoositud ajaks. Välisleping jõustus 2012. aasta 27. septembril, kuigi see allkirjastati 17 liikmesriigi poolt juba sama aasta teisel veebruaril. Etteruttavalt öeldes lõpetas ESMi ratifitseerimisprotsessi Saksamaa konstitutsioonikohus, mis kinnitas ESMi asutamislepingu õiguspärasust ning andis sellega kindlustunde kõigile euroala liikmesriikidele.

Tabelis 8 on välja toodud euroalasse kuuluvate riikide ESMi asutamislepingu ratifitseerimiseks kulunud aeg rahvusparlamendi alamkojas pärast ESMi asutamislepingu allkirjastamist kõigi euroalasse kuuluvate riikide poolt 2. veebruaril 2012. aastal. Tabelist on näha, et ajaliselt kõige kiiremini ratifitseerisid ESMi asutamislepingu riigid, mis vajasisid ise ESMist finantsabi, näiteks Kreeka,

Portugal, Hispaania ja Küpros. Samas kui Iirimaa puhul kujunes antud välislepingu ratifitseerimisprotsess märksa pikaajalisemaks ja komplitseeritumaks. Iirimaa puhul võis skepsist Euroopa Liidu stabiilsusmehhanismide osas märgata juba Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 136 muutmise ratifitseerimisel, mille läbiviimiseks korraldati ainukese Euroopa Liidu liikmesriigina referendum. Tähelepanu vääriv on ka ESMi asutamislepingu ratifitseerimisprotsessi ajaline kiirus Prantsusmaa rahvusparlamendis, kus antud välisleping ratifitseeriti kõige esimesena euroalariikide seas. Samas kui teises Euroopa Liidus suurriigis, Saksamaal, ratifitseeriti ESMi asutamisleping alles euroala riikide seas eelviimasena. Ometigi kujunes ESMi asutamislepingu ratifitseerimisprotsess euroala riikide rahvusparlamentides ajaliselt kiiremini kui varasemate solidaarsusmehhanismide ratifitseerimine.

Riik/riigid	ESMi asutamislepingu ratifitseerimise kuupäev	Päevade arv ESMi asutamislepingu allkirjastamisest (2.02.2012) selle ratifitseerimiseni rahvusriigi parlamendis
Austria	30. juuli 2012	180
Belgia	26. juuni 2012	146
Küpros	28. juuni 2012	148
Eesti	3. oktoober 2012	245
Soome	29. juuni 2012	149
Kreeka	10. mai 2012	99
Prantsusmaa	2. aprill 2012	61
Saksamaa	27. september	239
Iirimaa	1. august 2012	182
Itaalia	14. september 2012	226
Luksemburg	31. juuli 2012	181
Malta	19. juuli 2012	169
Holland	13. juuli 2012	163
Portugal	4. juuli 2012	154
Slovakkia	29. juuni 2012	149
Sloveenia	30. mai 2012	119
Hispaania	2. juuli 2012	152

Tabel 8. ESMi asutamislepingu ratifitseerimise ajaperiood eurosooni liikmesriikides. *Allikas: Euroopa Parlament ja autori arvutused Euroopa Parlamendi andmete põhjal.*

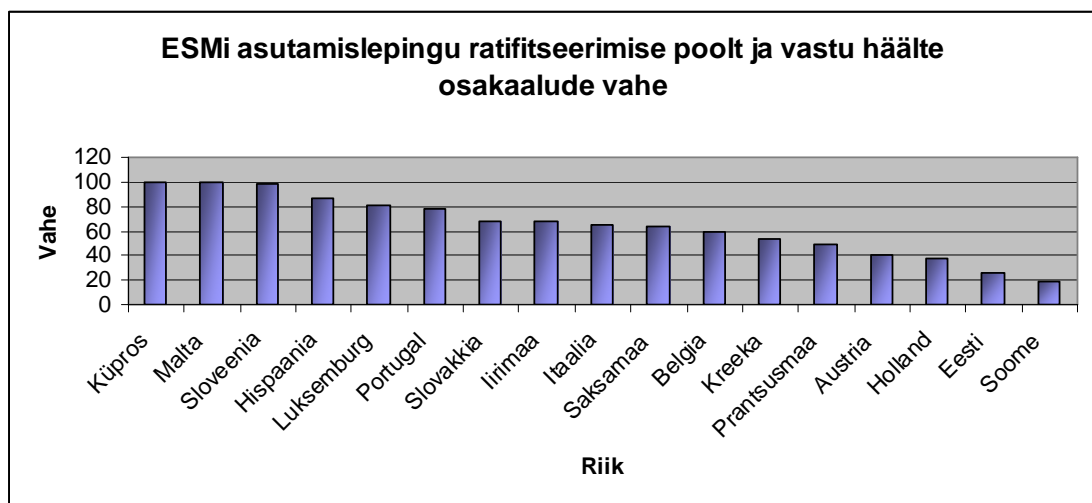
2.9 ESMi asutamislepingu ratifitseerimine: hääletustulemused

Tabelis 9 on välja toodud ESMi asutamislepingu ratifitseerimisprotsessi poolt-, vastu- ja erapooletute häälte osakaalud. Joonisel 5 on näha, et ESMi asutamislepingu ratifitseerimisprotsess euroalasse kuuluvate riikide rahvusparlamentide alamkodades kujunes, arvestades poolt- ja vastuhääle osakaalude vahe, komplitseerituks eriti nooremate liikmesriikide parlamentide alamkodades nagu Eesti ja Soome. Sealjuures Eesti puhul ei saa tähelepanuta jätta, et tegemist oli Euroopa Liidu liikmesriigiga, mis liitus eurotsooniga sel ajal, kui Euroopas valitses võlakriisi tipp hetk ning kus niigi finantsraskuste all kannatav riik pidi arvestatava määra oma materiaalsest võimekusest ESMi kapitali suunama. Eestis tõstati ESMi asutamislepingu ratifitseerimisega debatt selle põhiseadusega vastavuses olemise osas, mis päädis tekkinud problemaatika vaagimisega riigi kõrgeimas kohtus ehk riigikohtus. Omakorda Soomes tekitas ESMi asutamislepingu ratifitseerimine toona võimul olnud valitsuses küsimusi ESMi finantsosaluse suuruses ning garantiides antud laen kunagi tagasi saada. Kuigi Eesti ja Soome puhul kujunes ESMi asutamislepingu ratifitseerimist

Riik	Poolthääle osakaal	Vastuhääle osakaal	Erapooletute häälte osakaal
Austria	70,4 %	29,6 %	0 %
Belgia	70,3 %	10,9 %	18,8 %
Küpros	100 %	0 %	0 %
Eesti	62,8 %	36,2 %	1 %
Soome	59,4 %	40,6 %	0 %
Prantsusmaa	59,4 %	10,2 %	30,4 %
Saksamaa	81,6%	17,6 %	0,8 %
Kreeka	76,7 %	23,3 %	0 %
Iirimaa	83,8 %	16,2 %	0 %
Itaalia	78,5 %	12,8 %	8,7 %
Luksemburg	90,7 %	9,3 %	0 %
Malta	100 %	0 %	0 %
Holland	68,5 %	31,5 %	0 %
Portugal	88,7 %	10,4 %	0,9 %
Slovakkia	82,5 %	14 %	3,5 %
Sloveenia	98,7 %	0 %	1,3 %
Hispaania	92,7 %	5,4 %	1,9 %

Tabel 9. ESMi asutamislepingu ratifitseerimise hääletustulemused euroala riikide rahvusparlamentides. Allikas: autori arvutused tabelisolevate riikide rahvusparlamentide andmete põhjal.

puudutav debatt teravaks, ratifitseeriti mõlema riigi rahvusparlamendis antud välisleping sellegipoolest. Sealjuures kõige vähem komplitseeritumalt kulges ESMi asutamislepingu ratifitseerimisprotsess saareriikides nagu Küpros ja Malta, kus kõik hääletusel kohalolnud saadikud hääletasid välislepingu ratifitseerimise poolt. Üldiselt saab väita, et võttes aluseks poolt- ja vastuhäälte osakaalude vahe, siis finantsabi vajavad riigid, näiteks Hispaania, Iirimaa, Portugal, ratifitseerisid antud välislepingu oma rahvusparlamendis üpris suure osakaalu poolthääletega.

Joonis 5. ESMi asutamislepingu ratifitseerimise poolt- ja vastuhäälte osakaalude vahe. Allikas: Autori arvustused Euroopa Parlamendi andmete põhjal.

2.10 Kokkuvõte solidaarsusmehhanismide ratifitseerimise keerukusest rahvusparlamentides

Selleks, et kujundada terviklik ülevaade sellest, mil määral mõjutasid EFSFi raamlepingu muudatuste ja Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 136 muutmise ratifitseerimine liikmesriikide rahvusparlamentides omakorda ESMi asutamislepingu ratifitseerimisprotsessi, tuleb neid kõiki koos vaadata ja analüüsida. Selleks on tabelis 10 välja toodud kõigi eelmainitud välislepingute ratifitseerimisprotsessi hääletust ja selle läbiviimise perioodi puudutavate indikaatorite väärtused. Hääletusindikaator tähendab poolt- ja vastuhäälte osakaalude vahe väärtust rahvusparlamendis toimunud hääletusel. Ajaindikaator

tähendab välislepingu allkirjastamisest kulunud aega, päevade arvestuses, selleni, mil rahvusriigi parlament oli välislepingu ratifitseerinud ning Euroopa Nõukogu

Riik	ESM ajaline indikaator (h)	ESM hääletuse indikaator (v)	EFSF ajaline indikaator (h)	EFSF hääletuse indikaator (v)	ELTA 136 ajaline indikaator (h)	ELTA 136 hääletuse indikaator (v)	EFS F h + ELT A h	EFS F v + ELT A v
Austria	180	40,8	68	37,6	493	40,8	561	78,4
Belgia	146	59,4	55		479	75	534	
Küpros	148	100	70	100	466		536	
Eesti	245	26,6	70	53,2	532	92,5	602	145,7
Soome	149	18,8	69	21,9	431	56,8	500	78,7
Kreeka	99	49,2	68	65,6	389	53,4	457	119
Prantsusmaa	61	64	49		374	49,2	423	
Saksamaa	239	53,4	70	68,2	552	67,6	622	135,8
Iirimaa	182	67,6	63	46,9	495	20,6	558	67,5
Itaalia	226	65,7	56		550	67,6	606	
Luksemburg	181	81,4	56	83,1	487	62,8	543	145,9
Malta	169	100	82		564		646	
Holland	163	37	77	28	545	37	622	65
Portugal	154	78,3	69		318		387	
Slovakkia	149	68,5	84	58,3	446	83,8	530	142,1
Sloveenia	119	98,7	68	84,9	572	96,4	640	181,3
Hispaania	152	87,3	56		448	87	504	

Tabel 10. ESMi ratifitseerimisprotsessi iseloomustavate indikaatorite väärtused. *Allikas: autori arvutused Euroopa Parlamendi andmete põhjal.*

selle kinnitanud. Lisaks on tabelis välja toodud mõlema indikaatori summa Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 136 muutmise ja EFSFi raamlepingu muudatuse ratifitseerimise osas. Viimane on vajalik selleks, et mõista paremini nende mõju ESMi asutamislepingu ratifitseerimisprotsessile liikmesriikide rahvusparlamentides. Mida suurem on ajaindikaatori väärtus, seda komplitseeritum oli välislepingu ratifitseerimisprotsess rahvusparlamendis. Samas, mida suurem on hääletusindikaatori väärtus ehk poolt- ja vastuhälte

osakaalude vahe, seda vähem komplitseeritum oli välislepingu ratifitseerimisprotsess rahvusparlamendis. Selleks, et tabelis paremini orienteeruda on kolm suurimat väärtust märgitud allajoonitult ning paksema markeeringuga. Kolm väiksemat väärtust on kursiivis ning paksema markeeringuga. EFSFi raamlepingu muudatuste ratifitseerimise hääletusindikaatori osas on osade riikide puhul puuduolevad andmed, mistõttu on need lahtrid tabelis ka vastavalt tähistatud. Nende riikide puhul pole indikaatorite summasid kokku arvatud, kuna see ei annaks puudulike andmete tõttu adekvaatset tulemust. Kõik andmed on koostatud arvestades euroala riikide välislepingute ratifitseerimisprotsesse rahvusparlamendi alamkojas.

Keskendudes esiteks ESMi asutamislepingu ratifitseerimisprotsessi iseloomustavatele indikaatoritele, võib tabelis väljatoodud väärtustele tuginedes väita, et riikides, kus ESMi asutamislepingu ratifitseerimisprotsessi läbiviimiseks kulus vähe aega, kujunes sealse parlamendis poolt- ja vastuhäälte vahe väärtus väikseks. Seda võib väita kõigi Euroopa võlakriisis finantsabi vajavate riikide kohta - Kreeka, Küpros, Portugal, Hispaania ja Iirimaa. Samuti on sama tendentsi märgata Sloveenia puhul, mis ei ole ametlikult finantsabi saanud, kuid mille finantsstabiilsus on Euroopa Liidu finantsasutuste fookuses, kuna 2013. aasta mai kuus vähendas reitinguagentuur *Moody's* Sloveenia reitingu rämpstasemele, mille põhjus oli riigi pangasüsteemi nõrkus, riigirahanduse allakäik ning rahvusvahelise abipaketi üha suurenev tõenäosus (Karnau, 2013). Seega saab väita, et ESMi asutamislepingu ratifitseerimine oli lihtne Euroopa Liidu solidaarsusmehhanismidest finantsabi vajavate liikmesriikide rahvusparlamentides. Vanemates Euroopa Liidu liikmesriikides ja viimasena eurotsooniga liitunud riikides kujunes ESMi asutamislepingu ratifitseerimisprotsess komplitseerituks. Seda võib märgata näiteks Saksamaa ja Hollandi puhul, kus ESMi asutamislepingu ratifitseerimisprotsess kujunes ajaliselt pikaks ning poolt- ja vastuhäälte osakaalu vahe väikseks. Tegemist on ühtlasi riikidega, mille osalus ESMi kapitalis on üks suurimaid. Seetõttu võisid mõlemas riigis võimalolevad poliitilised jõud märgata ja tunda rahva vastumeelsust suunata materiaalseid ressursse solidaarsusmehhanismi, mis omakorda muutis poliitilised

jõud oma otsustes ettevaatlikuks. ESMi ratifitseerimisprotsess kujunes komplitseerituks ka nooremates Euroopa Liidu ja euroala liikmesriikides. Näiteks Eestis ja Soomes, kus sarnaselt Saksamaale ja Hollandile kui vanematele Euroopa Liidu ja euroala liikmesriikidele, kujunes ESMi asutamislepingu ratifitseerimisprotsess pikaks ning poolt-ja vastuhäälte osakaalu vahe väikseks.

Tähelepanuta ei saa jätta ESMi asutamislepingu ratifitseerimise õiguspärasust, mis leidis nii mõneski euroala liikmesriigis spetsiifilisemat käsitlemist erinevate riigi instantside poolt. Sellest johtuvalt, näiteks Saksamaa ja Eesti puhul mõjutas see kindlasti ratifitseerimisprotsessi ajaperioodi, mis seetõttu kujunes pikemaks. Saksamaal analüüsis ESMi õiguspärasust Saksa Liiduvabariigi konstitutsioonikohus ning Eestis tegi seda riigikohus. Mõlemate riikide puhul tunnistas riigi kõrgeim kohus ESMi asutamislepingu õiguspärasust, mis lubas riigil selles osaluse, kuid see protsess pidurdas ja muutis ebamääraseks kogu ESMi asutamislepingu ratifitseerimisprotsessi parlamendis. Sealjuures Saksamaa konstitutsioonikohtu otsuse puhul mõjutas see pigem ESMi prestiiži üldiselt, sest tegemist oli euroala ja kogu Euroopa Liidu ühe mõjukaima riigi kõrgeima kohtu otsusega, mis mõjutas kõiki liikmesriike. Iseenesest Saksamaa konstitutsioonikohtu otsust ei saa näha mõjutusena Saksamaa parlamendi ESMi asutamislepingu ratifitseerimise hääletustulemusele, sest enne konstitutsioonikohtu otsust oli välislepingu parlamendi poolt juba ratifitseeritud (Masing, 2012). Eesti puhul võib tähendada riigikohtu otsuse mõju ESMi asutamislepingu ratifitseerimise hääletustulemusele, sest riigikohtu otsus tuli enne ESMi asutamislepingu ratifitseerimist Riigikogus. Nimelt, kuna Eesti kõrgeima kohtu otsus Eesti osaluse kohta ESMis oli niivõrd napi osakaaluga Eesti osaluse poolt, siis kindlasti mõjutas see negatiivselt parlamendiliikmeid ESMi asutamislepingu ratifitseerimise poolt hääletamisel. Selle tulemust võib näha ESMi asutamislepingu ratifitseerimisel väga madalas poolthäälte osakaalus.

Keskendudes EFSFi raamlepingu muudatuste ning Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 136 muutmise ratifitseerimisprotsessi ajandikaatori mõjule ESMi

asutamislepingu ratifitseerimisprotsessi ajalisele kulule, siis võib tabelis 10 esitatud andmete põhjal järeldada, et riikides, kus EFSFi raamlepingu ja Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 136 muutmise ratifitseerimise protsess kujunes ajaliselt pikaks, esines sama tendents ESMi asutamislepingu ratifitseerimise puhul. Eriti nähtav oli see Hollandi, Saksamaa ja Eesti puhul. Antud olukord kujunes aga vastupidiseks Sloveenias, kus EFSFi raamlepingu muutmise ja Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 136 muutmise ratifitseerimisprotsessi ajaline kulg oli kokkuvõttes aeganõudvam kui ESMi asutamislepingu ratifitseerimisprotsess. Seda võib põhjendada sellega, et ESMi asutamislepingu ratifitseerimisprotsessi ajal oli riik jõudnud olukorda, kus Euroopa Liidu finantsasutused olid mures Sloveenia finantsstabiilsuse osas ning valmistusid vajadusel Sloveenia finantsabi andma. See omakorda motiveeris Sloveeniat ESMi asutamislepingu kiiremini ratifitseerima, et leida finantsalane kindlus. Riikides, kus EFSFi raamlepingu muudatuste ja Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 136 muutmise ratifitseerimisprotsess kujunes ajaliselt kiirelt, oli seda ka ESMi asutamislepingu ratifitseerimise puhul. See väljendus riikide seas, mis vajasis võlakriisis finantsabi, näiteks Kreeka, Küpros ja Portugal. Samas kujunes ratifitseerimisprotsess mõlemas etapis ajaliselt kiireks Prantsusmaal. Tegemist pole küll riigiga, mis oleks finantsiliselt võimetu, kuid Euroopa Liidu ja eurosooni ühe juhtivriigina võib Prantsusmaa puhul eeldada, et riik püüdis olla eeskujuks ülejäänud liikmesriikidele, et vajalikud ratifitseerimisprotsessid saaksid võimalikult kiiresti rahvusparlamentides läbitud.

Võttes fookusesse EFSFi raamlepingu muudatuste ja Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 136 ratifitseerimisprotsessi ja hääletusindikaatori, siis näiteks Luksemburgis ja Sloveenias, kus EFSFi ja Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 136 ratifitseerimisprotsessis oli hääletusindikaator kõrge väärtusega, oli seda samuti ESMi asutamislepingu ratifitseerimistulemuse puhul. See ei kehti ainult Eesti osas, kus EFSFi ja Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 136 muutmise puhul oli ratifitseerimisel pool- ja vastuhälte osakaalu väärtus kõrge, kuid ESMi asutamislepingu ratifitseerimise puhul väike. Ilmselt oli see tingitud sellest, et Eesti pidi kõige noorema euroala liikmesriigina kohe selle liikmeks

saades tegema riigi jaoks üle jõu käivaid materiaalseid investeeringuid solidaarsusmehhanismi kapitali moodustamiseks. Vastupidiselt, riikide parlamentide alamkodades, kus EFSFi ja Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 136 muutmise ratifitseerimisel kujunes hääletusindikaatori väärtus väikseks, mõjutas see ka ESMi asutamislepingu ratifitseerimiste hääletusindikaatorit. Näiteks avaldus see tendents Austria ja Hollandi puhul, mis on ühtlasi Euroopa Liidu ühed vanemad liikmesriigid.

Võttes eelpool kirjutatud kokku, saab järeldada, et ESMi asutamislepingu ratifitseerimine oli komplitseeritud riikides:

- a) mis ei vajanud finantsabi võlakriisist väljumiseks;
- b) kus oli ka Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 136 muutmise ja EFSFi raamlepingu muudatuste ratifitseerimisprotsess komplitseeritud arvestades nii ajakui hääletusindikaatorit.

3 HÜPOTEESIDE TESTIMINE: EMPIIRILISED TULEMUSED

Antud peatükk keskendub käesoleva uurimuse alguses välja toodud kolme hüpoteesi testimisele, et anda vastus küsimustele, milliseks kujunes eurosooni kuuluvates riikides ESMi ratifitseerimise protsess ning millised tegurid ja millisel määral seda mõjutasid. Hüpoteesid, mida käesolev peatükk analüüsib on:

1. Riigid, mis on solidaarsusmehhanismidest nagu ESM potentsiaalsed kasusaajad, on altimad nendega liituma kui nn panustaja-riigid.
2. Riikides, kus rahvas suhtub Euroopa Liitu soosivalt, on solidaarsusmehhanismi nagu ESM rahvusparlamendis ratifitseerimine lihtsam ja konsensuslikum, võrreldes riikidega, kus avalik arvamus on Euroopa Liidu suhtes skeptiline.
3. Riikides, kus rahvas usaldab valitsust, on solidaarsusmehhanismi nagu ESM rahvusparlamendis ratifitseerimine konsensuslikum ja lihtsam, kui riikides, kus valitsuse usaldusväärus on rahva silmis on madal.

ESMi asutamislepingu ratifitseerimist iseloomustavad kaks indikaatorit: aja- ning hääletusindikaator. Ajaindikaator iseloomustab päevade arvu, mis kulub eurosooni liikmesriigil ESMi asutamislepingu ratifitseerimiseks. Mida väiksem on antud väärtus, seda kiiremini sai ESMi asutamisleping euroala liikmesriigi rahvusparlamendis ratifitseeritud. See näitab ühtlasi seda, et ratifitseerimisprotsess oli kiire ja konsensuslik.

Teine, ESMi asutamislepingu ratifitseerimist iseloomustav indikaator on hääletusindikaator, mis iseloomustab ESMi asutamislepingu ratifitseerimise hääletustulemust. Täpsemalt on see poolthälte osakaalu ja vastuhälte osakaalu vahe väärtus. Mida suurem see väärtus on, seda konsensuslikum ja lihtsam oli antud välislepingu ratifitseerimisprotsess.

Kõigi kolme hüpoteesi testimiseks on välja toodud vajalike andmetega tabelid ning neis sisalduvaid andmeid testitakse ja võrreldakse omavahel lähtuvalt korrelatsioonianalüüsist. Nagu eelnevalt mainitud, siis ESMi asutamislepingu

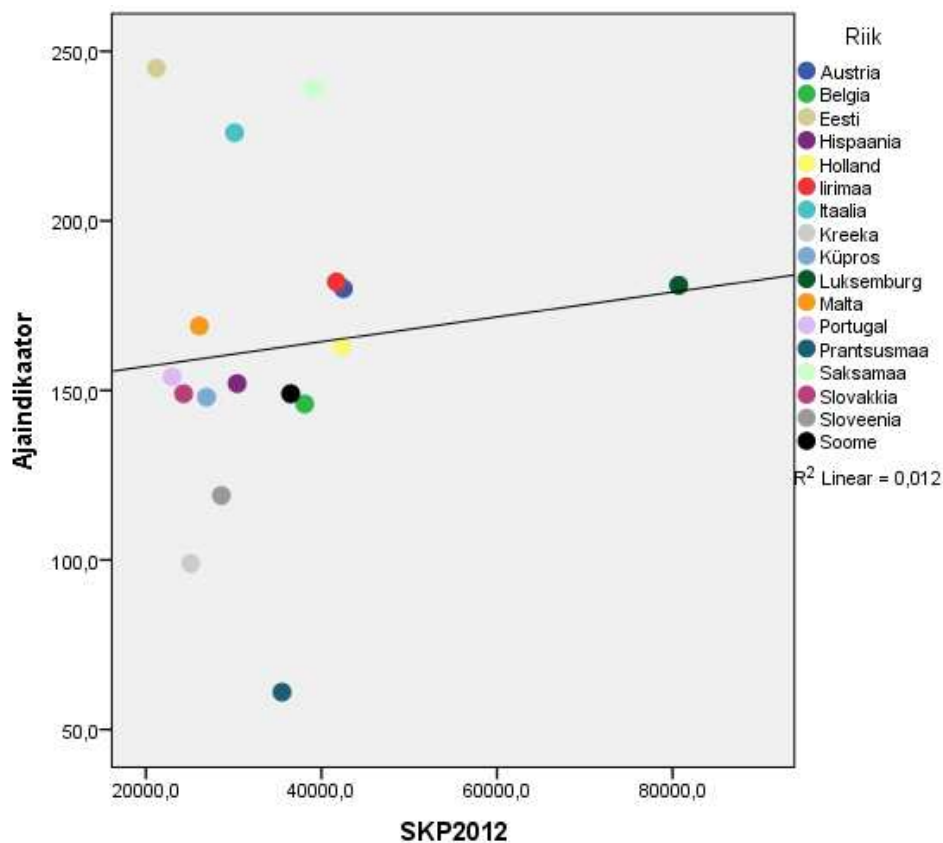
ratifitseerimisprotsessi komplitseerituse välja selgitamiseks analüüsitakse seda lähtuvalt nii hääletus- kui ajandikaatorist.

3.1 Riikide majanduslikke tegureid puudutava hüpoteesi testimine

Riik	2012 a SKP per capita	2011 a SKP per capita	2012. aasta SKP reaalkasv	Valitsus-sektori võla osakaal SKPst 2012	Valitsus-sektori võla osakaal SKPst 2011	2012 a muutus võrreldes 2011 a	2012 a riigi-eelarve ülejääk / defitsiit	2011 a riigi-eelarve ülejääk / defitsiit	2012 a muutus võrreldes 2011 a
Austria	42 500 \$	42 200 \$	+0,8%	74,30%	72,20%	+2,1%	-2,5	-2,5	0
Belgia	38 100 \$	38 400 \$	-0,2%	101,10%	98%	+3,1%	-3,9	-3,7	-0,2
Küpros	26 900 \$	28 000 \$	-2,4%	80,90%	71,6%	+9,4%	-6,3	-6,3	0
Eesti	<u>21 200</u> \$	<u>20 700</u> \$	+3,2%	<u>8%</u>	<u>5,90%</u>	+2,1%	-0,3	+1,2	<u>-1,5</u>
Soome	36 500 \$	36 600 \$	-0,2%	53,50%	49,20%	+4,3%	-1,9	-0,8	-1,1
Prantsusmaa	35 500 \$	35 600 \$	0%	89,10%	68,10%	+21%	-4,8	-5,3	+0,5
Saksamaa	39 100 \$	38 700 \$	+0,7%	80,50%	80,60%	<u>-0,1%</u>	+0,2	-0,8	+1
Kreeka	25 100 \$	26 700 \$	<u>-6,4%</u>	161,30%	165,30%	<u>-4%</u>	<u>-10,0</u>	<u>-9,5</u>	-0,5
Iirimaa	41 700 \$	41 500 \$	+0,9%	118%	108,20%	+9,8%	<u>-7,6</u>	<u>-13,4</u>	+5,8
Itaalia	30 100 \$	31 000 \$	<u>-2,4%</u>	126,10%	120,10%	+6%	-3,0	-3,8	+0,8
Luksemburg	80 700 \$	81 900 \$	+0,1%	<u>18,40%</u>	<u>17,40%</u>	<u>+1%</u>	-0,8	-0,2	-0,6
Malta	26 100 \$	26 000 \$	+0,8%	77%	71,90%	+5,1%	-3,3	-2,8	-0,5
Holland	42 300 \$	42 700 \$	-0,9%	68,7%	65,10%	+3,6%	-4,1	-4,5	+0,4
Portugal	<u>23 000</u> \$	<u>23 700</u> \$	<u>-3,25%</u>	119,70%	107,80%	+11,9%	-6,4	-4,4	<u>-2</u>
Slovakkia	<u>24 300</u> \$	<u>23 700</u> \$	+2%	<u>48,60%</u>	<u>43,40%</u>	+5,2%	-4,3	-5,1	+0,8
Sloveenia	28 600 \$	29 300 \$	-2,3%	53,20%	46,90%	+6,3%	-4,0	-6,4	+2,4
Hispaania	30 400 \$	31 000 \$	-1,4%	83,20%	68,50%	+14,7%	<u>-10,6</u>	<u>-9,4</u>	<u>-1,2</u>

Tabel 11. Eurosooni riikide majanduslikud näitajad 2012. ja 2011. aastal. Allikas: CIA Factbook ja Eurostat ning autori arvutused nende andmete põhjal.

Antud alapeatükk keskendub käesolevas töös püstitatud hüpoteesi testimisele, mis väljendub järgmiselt: riigid, mis on solidaarsusmehhanismidest nagu ESM potentsiaalsed kasusaajad, on altimad nendega liituma kui nn panustaja-riigid. Selleks analüüsib alapeatükk iga eurotsooni kuuluva riigi puhul kolme majanduslikku tegurit, mis puudutavad 2012. aastat: SKP *per capita*; valitsussektori võla osakaal SKPst ning riigieelarve tasakaal. Vastavad andmed on riigiti välja toodud tabelis 11. Selleks, et mõista olukorda ka enne ESMi asutamislepingu ratifitseerimist, on tabelis esitatud andmed erinevate majandustegurite osas ka 2011. aasta kohta.. Antud võrdlus võimaldab tervikpilti märksa ülevaatlikumalt näha. Tabelis on *bold*-stiilis märgitud kolm kõige suuremat väärtust ning kursiivis ning allajoonituna kolm väiksemat väärtust.

Joonis 6. Eurotsooni liikmesriikide 2012. a. SKP *per capita* ja ajaindikaatori korrelatsioon. Allikas: autori arvutused Euroopa Parlamendi ja CIA Factbooki andmete põhjal.

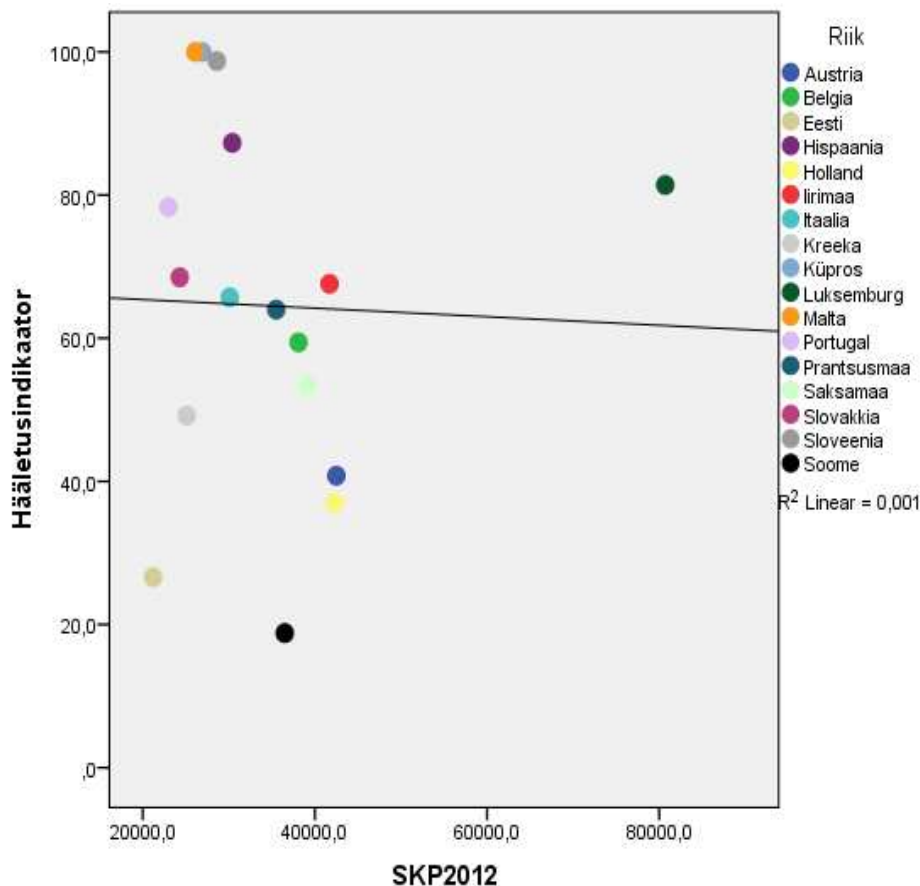
Keskendudes ESMi asutamislepingu ratifitseerimisprotsessi kirjeldavale ajaindikaatorile ja võrreldes seda eurosooni kuuluvate riikide 2012. aasta SKP *per capita*'ga, siis on nende vahel tähendada nõrka positiivset seost. Kahe tunnuse vahel on korrelatsiooni väärtus 0,1. Pigem annab selline korrelatsiooni väärtus mõista, et seos on väga nõrk ning väita, et mida suurem oli riigi SKP *per capita*, seda kauem aega kulus riikidel ESMi asutamislepingu ratifitseerimiseks rahvusparlamendis, on raske.

Võttes fookusesse finantsabi saanud riikidele (Portugal, Iirimaa, Kreeka, Hispaania ja Küpros), mille puhul uurimuses püstitatud hüpotees väidab, et nendes riikides toimus ESMi asutamislepingu ratifitseerimine lihtsalt ja konsensuslikult, siis on joonisel 6 näha, et need riigid jäävad korrelatsioonijoonel lähedale mõnede eranditega. Näiteks Kreeka, mille 2012. aasta SKP *per capita* oli madal ning kus ESMi asutamisleping ratifitseeriti võrreldes ülejäänud riikidega märksa lühikesema ajaperioodi jooksul. Ülejäänud *bailout* ehk finantsabi saanud riigid ratifitseerisid välislepingu suhteliselt samaaegselt, mida iseloomustab ka joonis.

Kõrvutades joonise 6 ja majanduslikke tegureid iseloomustava tabeli 11, siis ESMist finantsabi saanud riikides toimus ESMi asutamislepingu ratifitseerimine ajaliselt kiiremini, sest enamustes nendes riikides oli 2012. aasta SKP reaalkasv eurosooni kuuluvate riikide seas üks kõrgemaid. Sellest johtuvalt võisid nende riikide rahvusparlamendid tunnetada teatud ohtu oma riigi finantsstabiilsusele. See väljendus omakorda rahvusparlamendis ESMi asutamislepingu kiiremas ratifitseerimisprotsessis, et tagada edaspidi riigi finantskindlus.

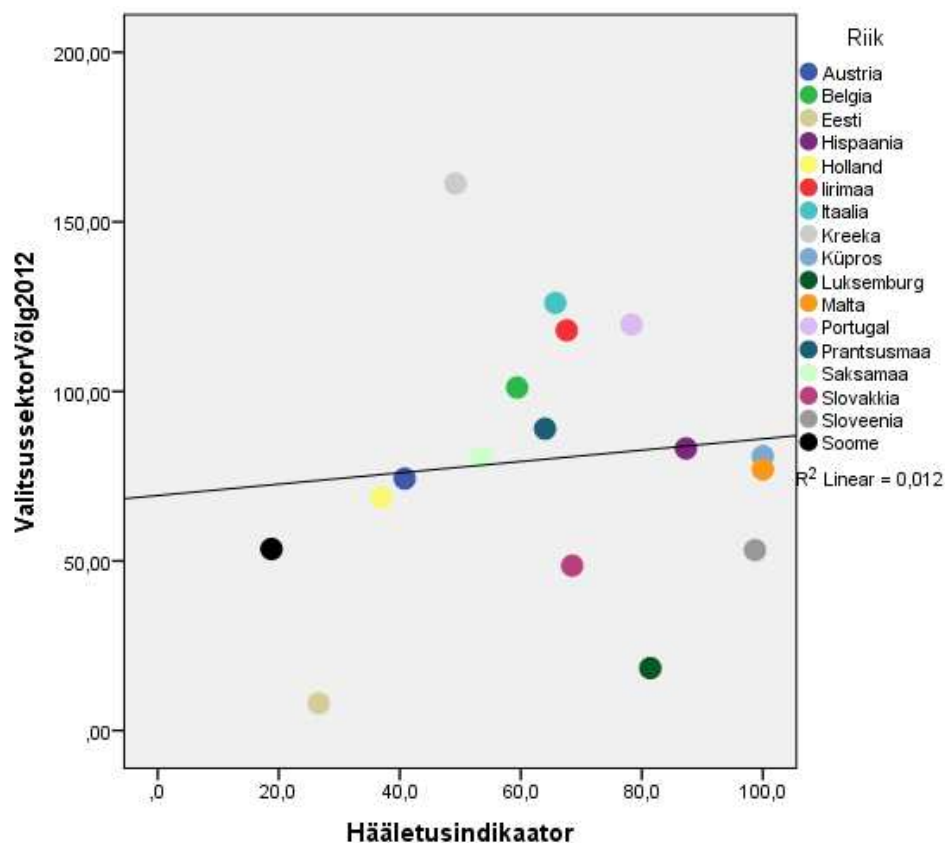
Analüüsides teist, ESMi ratifitseerimisprotsessi iseloomustavat indikaatorit ehk hääletusindikaatorit, siis võib joonisele 7 toetudes järeldada, et hääletusindikaatori ja eurosooni liikmesriikide 2012. aasta SKP *per capita* vahel on küll negatiivne korrelatsioon, kuid see on peaaegu olematu, sest korrelatsiooni väärtus on vaid 0,03. Seega euroala liikmesriikide SKP *per capita* ja hääletusindikaatori vahel seos puudub.

Jooniselt 7 on näha, et ESMist finantsabi saanud riigid paiknevad enamuse korrelatsioonisirgest eemal kaldudes riikide hulka, kus on madal SKP ning kus hääletusindikaator on kõrge ehk poolthäälte osakaal ESMi asutamislepingu ratifitseerimisel oli kõrge pärast sellest vastuhäälte osakaalu lahutamist. Joonisel on üllatav Kreeka paiknevus, mis tuleneb sellest, et Kreeka hääletusindikaator on madal. Selle põhjus võib tuleneda riigi pettumusest Euroopa Liidu üldise tegevuse üle, mille tõttu riik kannatas rangete sanktsioonide all, et tagada varasem finantsvõimekus. See ei kehti aga varem solidaarsusmehhanismidest abi saanud *bailout* ehk finantsabi saanud riikide kohta, sest nende osas kehtestatud finantsantsioonid olid tehtud varasemal perioodil ning seetõttu ei avaldanud need ESMi asutamislepingu ratifitseerimisprotsessile mõju.

Joonis nr 7. Eurosooni kuuluvate riikide 2012.a. SKP *per capita* ja hääletusindikaatori korrelatsioon. Allikas: autori arvutused Euroopa Parlamendi ja CIA Factbooki andmete põhjal.

Võttes analüüsi aluseks 2012. aasta eurosooni riikide valitsussektori võlamäära ning ESMi asutamislepingu ratifitseerimisprotsessi iseloomustava hääletusindikaatori, siis joonisel 8 on näha nende kahe teguri vahel positiivset seost. Samas on kahe tunnuse vaheline korrelatsioonikordaja väga nõrk, kuna selle väärtus on vaid 0,1. Sellest johtuvalt on raske mõlema teguri puhul näha seost, mis võimaldaks väita, et mida suurem on hääletusindikaator, seda suurem on riigi valitsussektori võlg. Joonisel illustreerib nõrka seost ka riikide paigutus hajuvalt ümber korrelatsioonisirge. ESMilt finantsabi saanud riigid, välja arvatud Kreeka ja Portugal, on joonisel koondunud korrelatsioonisirge paremal pool asuvasse piirkonda, mis iseloomustab kõrget hääletusindikaatorit ning kõrget

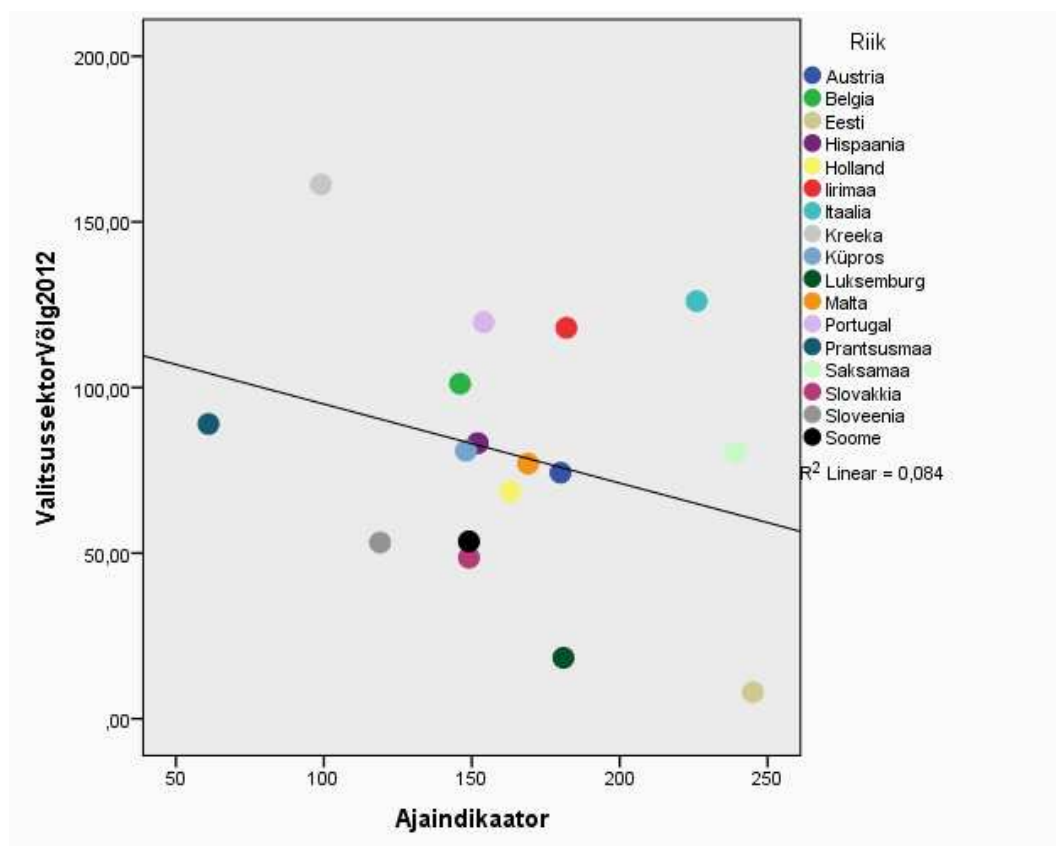

Joonis 8. Eurosooni riikide 2012. a. valitsussektori võla ja hääletusindikaatori korrelatsioon. Allikas: autori arvutused Euroopa Parlamendi ja Eurostat andmete põhjal.

valitsussektori võlga. Kreeka ja Portugali erinev paigutus teistest finantsabi saanud riikidest on tingitud sellest, et nendes riikides oli 2012. aastal küll kõrge valitsussektori võlg, kuid ESMi asutamislepingu ratifitseerimisel kujunes nendes riikides vastuhäälte osakaal välislepingu ratifitseerimisel üpris kesiseks. See

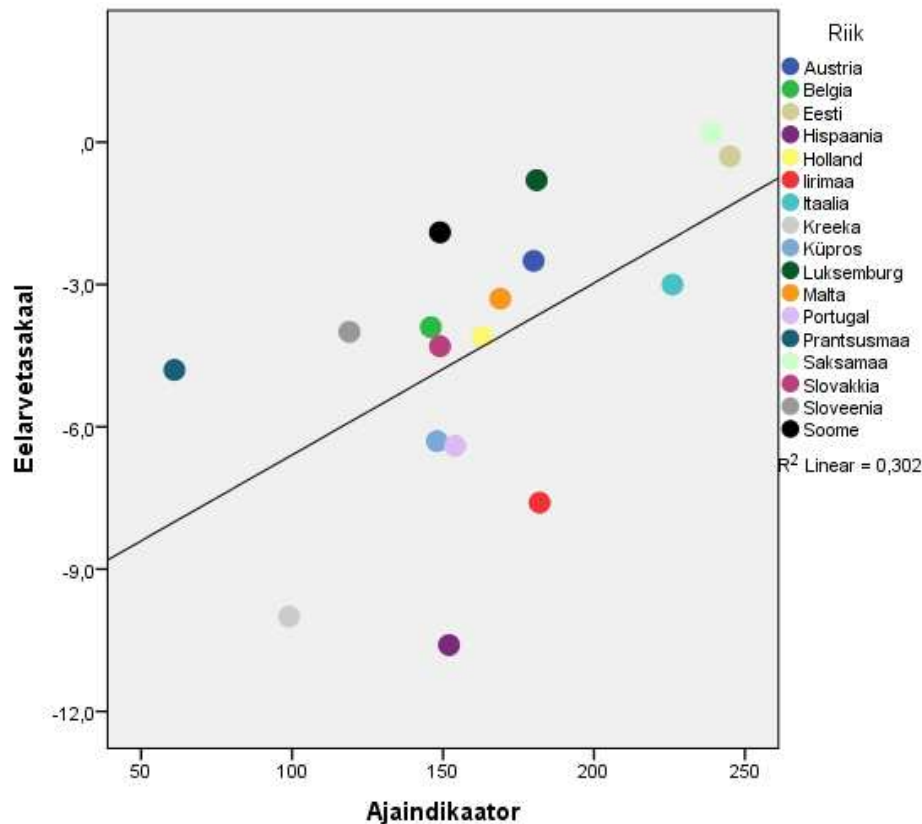
omakorda võis olla tingitud sellest, et Kreeka ja Portugali lisandumine finantsabi vajavate riikide gruppi tingis ESMi vajaduse, mis tugevdas riikidele määratud finantsantsioone. Nende rakendamine tekitas riikide rahvusparlamentides vastakaid tundeid, mis omakorda väljendus kõrgemas vastuhälte osakaalus ESMi asutamislepingu ratifitseerimisel.

Analüüsidest ajaindikaatorit ning eurosooni liikmesriikide valitsussektorite võlamäära 2012. aastal, siis antud tegurid on omavahel negatiivses korrelatsioonis. Korrelatsioonikordaja väärtus on nende vahel 0,3, mis tähistab muutujate vahel nõrka seost. Tuginedes joonisele 9, siis võib järeldada, mida väiksem oli riigi valitsussektori võlg, seda pikema ajaperioodi vältel ratifitseeriti ESMi asutamislepingu rahvusparlamentis. Finantsabi vajanud riikide puhul võib märgata, et ainult Hispaania ja Küpros paiknevad korrelatsioonisirge vahetus läheduses. Ülejäänud *bailout* gruppi kuuluvad riigid ehk finantsabi vajavad riigid

Joonis 9. Eurosooni liikmesriikide 2012. a. valitsussektori võlamäära ja ajaindikaatori korrelatsioon. Allikas: autori arvutused Euroopa Parlamendi ja Eurostat andmete põhjal.

paiknevad joonisel hajutatumatult, mis tuleneb nende kõrgemast valitsussektori võlast ning välislepingu ratifitseerimisprotsessi kiirusest.

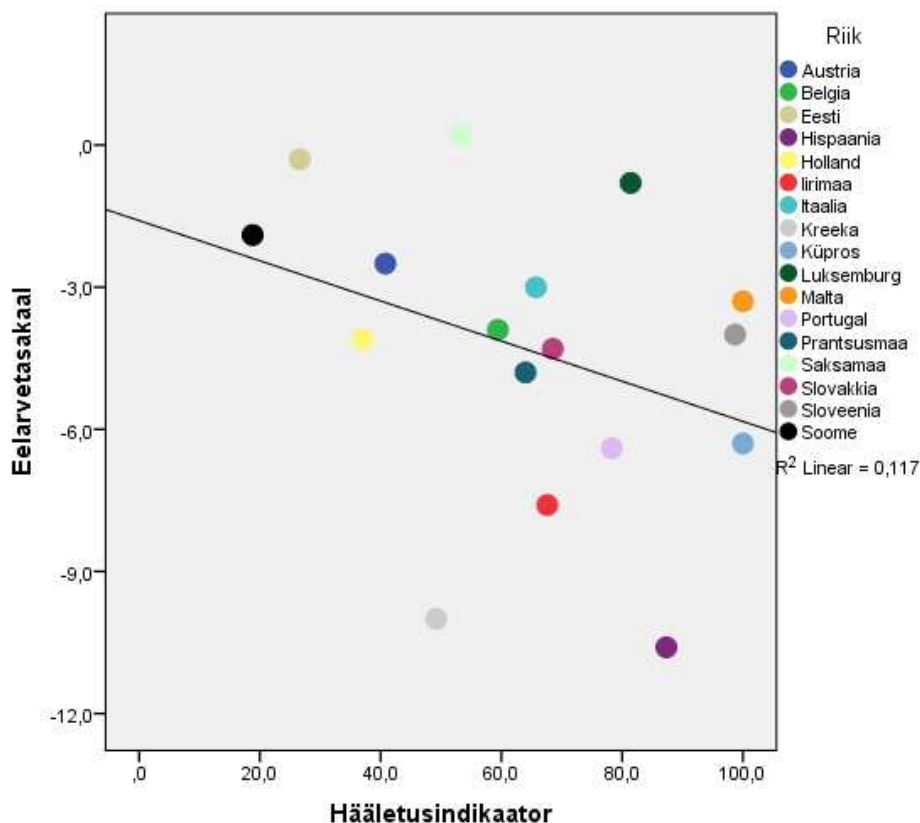

Joonis nr 10. Eurosooni liikmesriikide eelarvetasakaalu ning ajaindikaatori korrelatsioon. Allikas: autori arvutused Euroopa Parlamendi ja Eurostat andmete põhjal.

Uurides eurosooni liikmesriikide eelarvetasakaalu ning ESMi ajaindikaatorit ilmneb, et mõlemad tegurid on üsna märgatavas seoses ning see seos on positiivne. Tegurite vahelise korrelatsioonikordaja väärtus on 0,6, mis tähistab märgatavat seost. Jooniselt 10 on näha, et väärtused paiknevad korrelatsioonisirge lähedal, millest johtuvalt saab öelda, et tegurite vaheline seos on üpris tugev. Samuti saab jooniselt järeldada, mida väiksem on riigieelarve defitsiit, seda kauem aega kulus ESMi asutamislepingu ratifitseerimisprotsessiga rahvusparlamendis.

Võttes fookusesse finantsabi saanud riigid ehk *bailout* riigid, siis enamus nendest riikidest paiknevad korrelatsioonisirgest eemal, sest nende riikide eelarvedefitsiit oli 2012. aastal liikmesriikide keskmisest suurem ning enamustes nendes riikides ratifitseeriti ESMi asutamisleping kiiremini kui riikides, kus eelarvedefitsiit oli väike või puudus defitsiit sootuks.

Keskendudes hääletusindikaatori ja eurosooni liikmesriikide 2012. aasta eelarvetasakaalu korrelatsioonianalüüsile, siis nende mõlema teguri vahel valitseb nõrk seos, mida võib näha samuti jooniselt 11. Seda tõestab ka korrelatsioonikordaja, mille väärtus on 0,3. Hääletusindikaatori ja eelarvetasakaalu vahel on negatiivne seos ehk mida väiksem on riigi eelarvedefitsiit, seda väiksem on hääletusindikaator. Ehk tasakaalus eelarvega euroala riikides oli negatiivsete häälte osakaal ESMi asutamislepingu

Joonis 11. Eurosooni liikmesriikide 2012. a. eelarvetasakaalu ja hääletusindikaatori korrelatsioon. Allikas: autori arvutused Euroopa Parlamendi ja Eurostat andmete põhjal.

ratifitseerimisel rahvusparlamendis suurem. Kõik finantsabi saanud riigid paiknevad korrelatsioonisirgest eemal, sest nende riikide puhul on eelarvedefitsiit suur ning enamikes nendest riikidest ratifitseeriti ESMi asutamisleping lühikese ajaperioodi vältel, kuna ühena põhjustas selle nende riikide finantsvõimekuse sõltumine sellest.

Antud peatüki alguses püstitatud hüpotees pidas paika, mida tõestab ka tabel 12, kus on välja toodud seosed kolme majandusliku teguri võrdlemisel ja analüüsimisel ESMi asutamislepingu komplitseeritust väljendava kahe indikaatoriga: hääletus- ja ajaindikaatoriga. Tabelist saab järeldada, et enamuste tegurite vahel valitses nõrk seos. Kõige tugevam seos valitses ESMi asutamislepingu ratifitseerimist iseloomustava ajaindikaatori ja eelarvetasakaalu vahel, mille väärtus oli 0,6 ning millest johtuvalt saab öelda, et mida väiksem oli euroala liikmesriigi riigieelarve defitsiit, seda pikema perioodi vältel ESMi asutamisleping rahvusparlamendis ratifitseeriti. Teisisõnu öeldes, riigid, millel puudusid probleemid riigieelarve liiga suure defitsiidiga, polnud huvitatud ESMi asutamislepingu kiirest ratifitseerimisest rahvusparlamendis, sest nende endi jaoks puudus selle protsessi otstarve. Kindlasti ei õhutanud neid riike ratifitseerimisprotsessis kiiremini tegutsema avalikkuse hoiak, kuna madal eelarvedefitsiit tõestab, et riigi finantsvõimekus on korras ning rahva elatustase kõrge, milles elanikkond ei saa olla pettunud.

	SKP per capita	Valitsussektori võlatase	Eelarvetasakaal
Ajaindikaator	0,1 positiivne korrelatsioon	0,3 negatiivne korrelatsioon	0,6 positiivne korrelatsioon
Hääletusindikaator	0,03 negatiivne korrelatsioon	0,1 positiivne korrelatsioon	0,3 negatiivne korrelatsioon

Tabel 12. Majanduslike tegurite ja ESMi asutamislepingu ratifitseerimisprotsessi iseloomustavate tegurite korrelatsiooni võrdlus. *Allikas: autori arvutused Eurostati, Euroopa Parlamendi ja CIA Factbooki andmete põhjal.*

Märkida võib ka korrelatsiooni valitsussektori võlataseme ning ESMi asutamislepingu ratifitseerimisprotsessi iseloomustava ajaindikaatori vahel. Mõlema teguri vahel ei ole küll suur seos, kuid teiste teguritega võrreldes tuntav seos väärtusega 0,3. Täpsemalt, mida väiksem oli 2012. aastal riigi valitsussektori võlg, seda kauem aega võttis ESMi asutamislepingu ratifitseerimine rahvusparlamendis. Sarnaselt eelnevas lõigus kirjeldatud eelarvetasakaalu ja ajaindikaatorit puudutava korrelatsiooniga, on ka käesoleva seose puhul ilmselt põhiliseks põhjuseks riigi huvi ja samuti põhjendatuse puudus, miks peaks ESMi asutamislepingu rahvusparlamendis kiiresti ratifitseerima, sest antud riigil pole seda enda finantsvõimekuse tõstmiseks vaja.

3.2 Riikide avaliku arvamuse suhtumist Euroopa Liitu puudutava hüpoteesi testimine

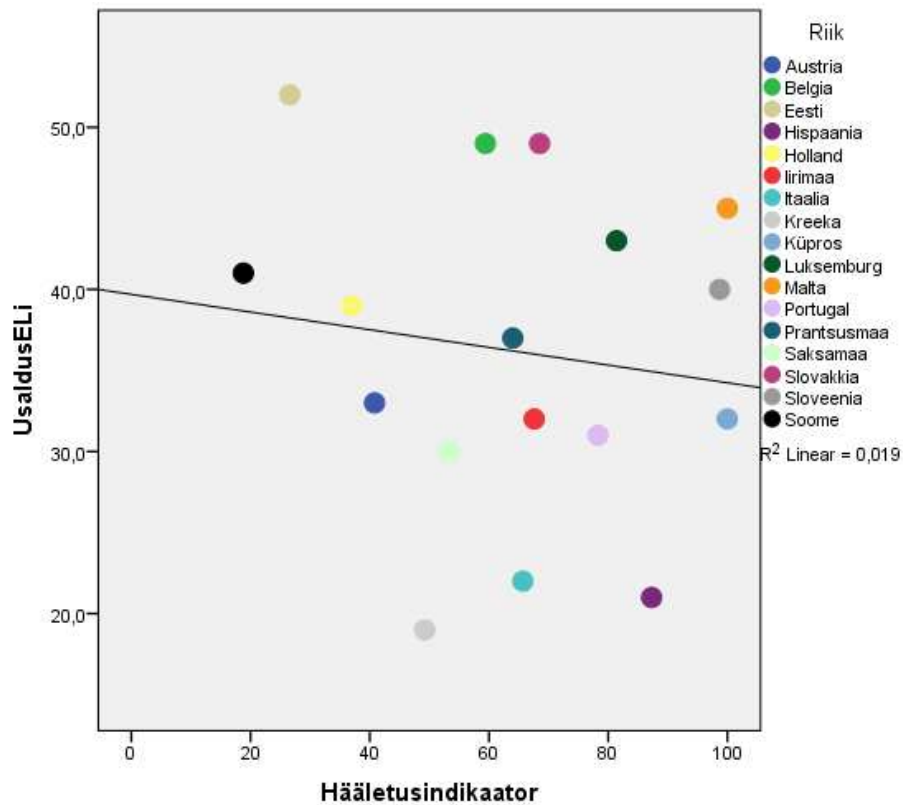
Käesolev alapeatükk keskendub uurimuses püsitatud hüpoteesi testimisele, mis on sõnastatud järgmiselt: riikides, kus rahvas suhtub Euroopa Liitu soosivalt, on solidaarsusmehhanismi nagu ESM rahvusparlamendis ratifitseerimine lihtsam ja konsensuslikum, võrreldes riikidega, kus avalik arvamus on Euroopa Liidu suhtes skeptiline. Hüpoteesi testimiseks analüüsib antud alapeatükk iga eurosooni kuuluva riigi puhul selle elanikkonna suhtumist Euroopa Liitu. Analüüsi aluseks on 2012. aasta mais Eurobaromeetri uuring, mis keskendus liikmesriikide elanikkonna suhtumisele Euroopa Liitu, kus küsimustele vastajatel tuli valida kolme variandi vahel: kas ta pigem usaldab Euroopa Liitu, pigem ei usalda Euroopa Liitu või ta ei tea. Alljärgnev analüüs keskendub vaid küsitlusel vastanute osakaalule, kes vastasid, et nad pigem usaldavad Euroopa Liitu. Küsitluse andmed on välja toodud tabelis 13. Selleks, et näha olukorda enne ESMi asutamislepingu ratifitseerimisprotsessi, on tabelis välja toodud ka andmed sama uuringu osas aasta varem ehk 2011. aastal. Sellest johtuvalt on välja toodud ka erinevus 2011. ja 2012. aasta vahel. Antud võrdlus võimaldab tervikpilti märksa ülevaatlikumalt näha.

Riik	2012 a pigem usalda b	2011 a pigem usaldab	Muutus 2012 aastal võrreldes 2011 a	2012 a pigem ei usalda	2011 a pigem ei usalda	Muutus 2012 aastal võrreldes 2011 a	2012 a ei tea	2011 ei tea	Muutus 2012 aastal võrreldes 2011 a
Austria	33%	45%	-12%	61%	50%	+11%	6%	5%	+1%
Belgia	49%	61%	-12%	49%	37%	+12%	<u>2 %</u>	<u>2 %</u>	0
Küpros	32%	52%	-20%	62%	42%	+20%	6%	6%	0
Eesti	52%	61%	-9%	<u>35 %</u>	26%	+9%	13%	13%	0
Soome	41%	53%	-12%	55%	<u>43 %</u>	+12%	4%	<u>4 %</u>	0
Prantsusmaa	37%	<u>39 %</u>	<u>-2 %</u>	56%	50%	<u>+6 %</u>	7%	11%	-4%
Saksamaa	30%	<u>35 %</u>	<u>-5 %</u>	61%	55%	<u>+6 %</u>	9%	10%	-1%
Kreeka	<u>19 %</u>	<u>32 %</u>	-13%	79%	67%	+12%	<u>2 %</u>	<u>1 %</u>	+1%
Iirimaa	32%	44%	-12%	56%	39%	+17%	12%	17%	<u>-5 %</u>
Itaalia	<u>22 %</u>	42%	-20%	62%	40%	+22%	16%	18%	-2%
Luksemburg	43%	52%	-9%	49%	39%	+10%	8%	9%	-1%
Malta	45%	52%	-7%	<u>40 %</u>	28%	+12%	15%	20%	<u>-5 %</u>
Holland	39%	50%	-11%	54%	40%	+14%	7%	10%	-3%
Portugal	31%	44%	-13%	63%	46%	+17%	6%	10%	-4%
Slovakkia	49%	61%	-12%	<u>47%</u>	<u>34 %</u>	+13%	4%	5%	-1%
Sloveenia	40%	44%	<u>-4 %</u>	57%	<u>49 %</u>	<u>+8 %</u>	<u>3 %</u>	7%	-4%
Hispaania	<u>21 %</u>	39%	-18%	72%	49%	+23%	7%	12%	<u>-5 %</u>

Tabel 13. Eurotsooni liikmesriikide elanikkonna usaldus Euroopa Liidu osas. *Allikas: Eurobaromeeter ja autori arvutused Eurobaromeetri andmete põhjal.*

Keskendudes ESMi asutamislepingu ratifitseerimisprotsessi iseloomustavale hääletusindikaatorile ning euroala riikide elanikkonna usaldusmäärale Euroopa Liidu suhtes, siis jooniselt 12 on näha, et nende kahe teguri vahel on seos üpris nõrk, kuna väärtused paiknevad joonisel väga hajutatult. Seda tõestab ka korrelatsioonikordaja, mille väärtus on 0,1, mis tähistab peaaegu olematut seost. Seega on raske väita, et mida väiksem on riigi elanikkonna usaldusmäär Euroopa Liitu, seda suurem on hääletusindikaatori väärtus ehk seda suurem oli poolthälte osakaal ESMi asutamislepingu ratifitseerimisel rahvusparlamendis. Mõnevõrra on see üllatav, sest võis eeldada, mis on ka hüpoteesis tõstatatud, et riikides, kus elanikkond suhtus Euroopa Liitu soosivalt, oli ESMi asutamisleping võimalik rahvusparlamendis konsensuslikult ratifitseerida. Vastupidine tendents näitab seda, et elanikkonna negatiivne suhtumine Euroopa Liitu võis rahvusparlamendi liikmetele teatud mõttes anda kergendava suhtumise ESMi asutamislepingu ratifitseerimisel, kuna antud välislepingu ratifitseerimisega polnud karta

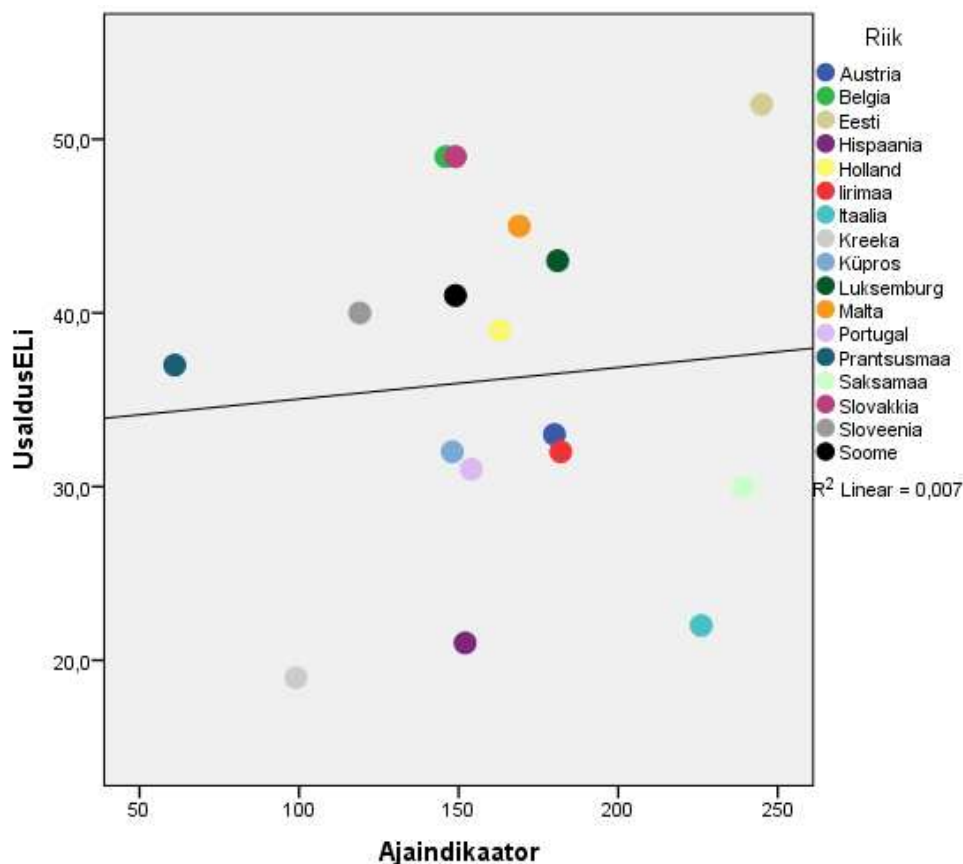
elanikkonna kõrge usaldusmäär järsku langust Euroopa Liidu osas. Lisaks sellele on selliste riikide puhul nende valitsusel mugav süüdistada Euroopa Liitu juhul kui ESM ei peaks täitma oma eesmärki, sest elanikkonnal oli varasemalt suhtumine Euroopa Liitu niigi madal.

Joonis 12. Eurosooni liikmesriikide elanikkonna usaldusmäär Euroopa Liidu osas 2012. aastal ja hääletusindikaatori korrelatsioon. Allikas: autori arvutused Euroopa Parlamendi ja Eurobaromeeter andmete põhjal.

Jooniselt torkab silma finantsabi saanud riikide elanikkonna väga madal usaldusmäär Euroopa Liidu osas, mida võib välja lugeda ka tabelist 13. Vaadates olukorda veidi laiemalt, siis saab tabelis väljatoodud andmetest järeldada, et finantsabi saanud riikides on üks madalamaid elanikkonna usaldusmäärasid Euroopa Liidu osas terves eurotsoonis. Lisaks sellele, vaadates 2011. aasta küsitluse tulemusi, siis nendes riikides on toimunud üks suurimaid elanikkonna usaldusmäärade languseid Euroopa Liidu osas.

Keskendudes eurotsooni riikide elanikkonna usaldusväärsele Euroopa Liidu osas ning võrreldes seda ESMi asutamislepingu ratifitseerimisprotsessi iseloomustava ajaindikaatoriga, siis ka nende tegurite vahel on väike seos. Täpsemalt on korrelatsioonikordaja väärtus 0,1, mis tähendab põhimõtteliselt olematut seost. Seega on raske väita, et mida kõrgem oli riigi elanikkonna usaldus Euroopa Liidu osas, seda kauem aega kulus ESMi asutamislepingu ratifitseerimiseks. Huvitaval kombel võib jooniselt näha, et ESMi asutamislepingu hääletusprotsess kujunes aeglasemaks riikides, mis ei ole finantsabi vajavate riikide gruppi kuuluvad riigid. Pigem on need vanemad Euroopa Liidu liikmesriigid, mis Euroopa võlakriisis suutsid säilitada oma finantsstabiilsuse ning elanikkonna usaldusväärse Euroopa Liitu, näiteks Luksemburgis. Samas on jooniselt 13 näha, et ka nooremate eurotsooni liikmesriikide elanikkond usaldab Euroopa Liitu tunduvalt üle keskmise ning kus ka ESMi asutamisleping ratifitseeriti ajaliselt üpris kiiresti, näiteks Slovakkias ja Maltal.

Joonis 13. Eurotsooni liikmesriikide elanikkonna usaldusmäär Euroopa Liidu osas 2012.a. ja ajaindikaatori korrelatsioon. Allikas: autori arvutused Euroopa Parlamendi ja Eurobaromeeter andmete põhjal.

Käesolevas uurimuses tõstatatud hüpotees liikmesriikide elanikkonna suhtumise osas Euroopa Liitu ei pidanud paika. Tuginedes eelpool väljatoodud andmetele ja nende analüüsile ning kokkuvõtlikule tabelile 14, võib järeldada, et keskendudes liikmesriikide elanikkondade suhtumisele Euroopa Liitu, olid indikaatorite vahelised seosed niivõrd nõrgad, mis ei luba väita, et riikides, kus avalik arvamus ei suhtu Euroopa Liitu soosivalt, oli ESMi asutamislepingu ratifitseerimine rahvusparlamendis lihtsam ja konsensuslikum.

	Elanikkonna usaldus ELi 2012. aastal
Ajaindikaator	0,1 positiivne korrelatsioon
Hääletusindikaator	0,03 negatiivne korrelatsioon

Tabel 14. Eurotsooni liikmesriikide elanikkonna usaldusmäära Euroopa Liidu osas ja ESMi asutamislepingu ratifitseerimisprotsessi iseloomustavate indikaatorite korrelatsioonide võrdlus.
Allikas: autori arvutused Eurobaromeetri ja Euroopa Parlamendi andmete põhjal.

Antud olukord võib tuleneda sellest, et kõigis eurotsooni liikmesriikides on nende elanikkonna usaldusväärsus Euroopa Liitu osas langenud tänu Euroopa võlakriisist tulenevatele riikide finantsprobleemidele. Tähelepanuta ei saa jätta tabelis 13 väljatoodut, kus võib näha, et usaldusväärsus Euroopa Liidu osas on kõigi liikmesriikide elanikkonna seas 2012. aastal langenud võrreldes sellele eelseisnud aastaga.

3.3 Riikide avaliku arvamuse suhtumist valitsusse puudutava hüpoteesi testimine

Käesolev alapeatükk keskendub uurimuses püstitatud hüpoteesi testimisele, mis on sõnastatud järgmiselt: riikides, kus rahvas usaldab valitsust, on solidaarsusmehhanismi nagu ESM rahvusparlamendis ratifitseerimine konsensuslikum ja lihtsam, kui riikides, kus valitsuse usaldusväärsus on rahva silmis on madal. Selleks analüüsib antud alapeatükk iga eurotsooni kuuluva riigi

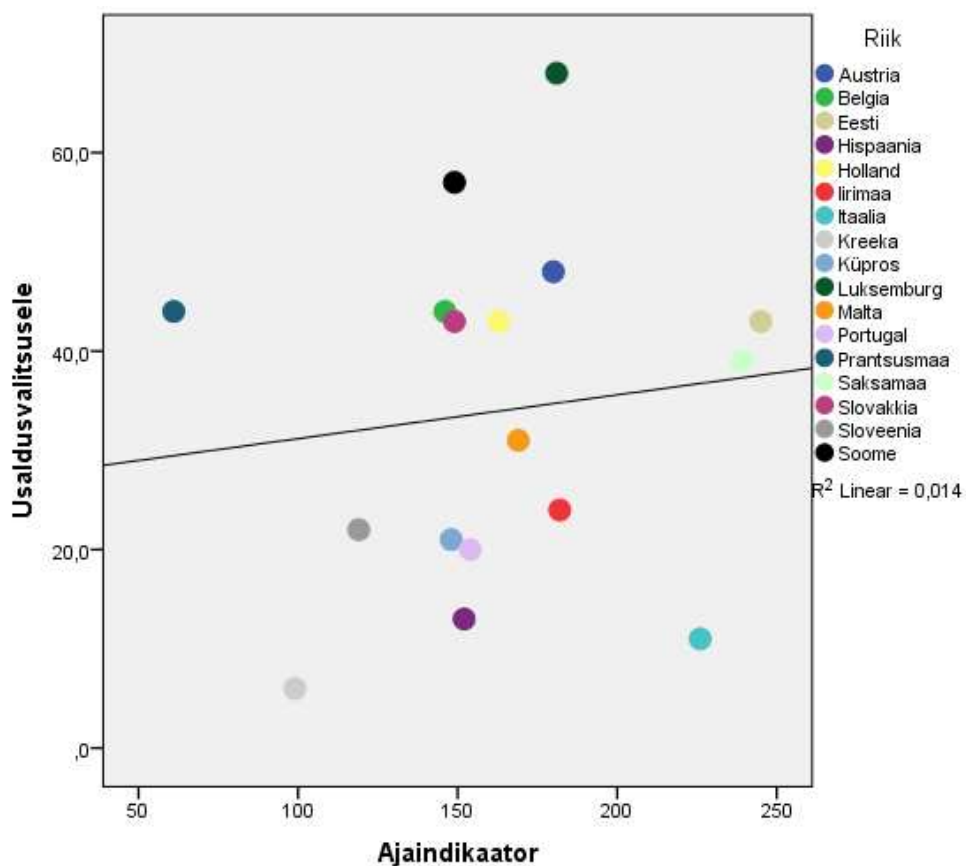
puhul selle elanikkonna suhtumist valitsusse ehk täidesaatvasse võimu. Analüüsi aluseks on 2012. aasta mais läbi viidud Eurobaromeetri uuring, mis keskendus liikmesriikide elanikkonna suhtumisele nende riigi valitsusse, kus küsimustele

Riik	2012 a pigem usalda b	2011 a pigem usaldab	Muutus 2012 aastal võrreldes 2011 a	2012 a pigem ei usalda	2011 a pigem ei usalda	Muutus 2012 aastal võrreldes 2011 a	2012 a ei tea	2011 ei tea	Muutus 2012 aastal võrreldes 2011 a
Austria	48%	62%	<u>-14 %</u>	<u>48 %</u>	<u>33 %</u>	+15%	4%	5%	<u>-1 %</u>
Belgia	44%	39%	+5%	54%	60%	+6%	<u>2%</u>	<u>1 %</u>	+1%
Küpros	21%	47%	<u>-26 %</u>	71%	48%	+23%	8%	5%	+3%
Eesti	43%	56%	-13%	52%	41%	+11%	5%	3%	+2%
Soome	57%	62%	+5%	<u>41 %</u>	<u>32 %</u>	+9%	<u>2%</u>	6%	<u>-4 %</u>
Prantsusmaa	44%	28 %	+16%	48%	68%	<u>-20 %</u>	8%	4%	+4%
Saksamaa	39%	40%	-1%	56%	55%	+1%	5%	5%	0
Kreeka	<u>6 %</u>	<u>16 %</u>	-10%	91%	83%	+8%	3%	<u>1 %</u>	+2%
Iirimaa	24%	42%	<u>-18 %</u>	70%	48%	+22%	6%	10%	<u>-4 %</u>
Itaalia	<u>11 %</u>	<u>24 %</u>	-13%	79%	65%	+14%	10%	11%	-1%
Luksemburg	68%	77%	-9%	<u>24 %</u>	<u>18 %</u>	+6%	8%	5%	+3%
Malta	31%	40%	-9%	56%	45%	+11%	13%	15%	<u>-2 %</u>
Holland	43%	57%	<u>-14 %</u>	54%	39%	+15%	3%	4%	<u>-1 %</u>
Portugal	20%	29%	-9%	75%	64%	+11%	5%	7%	<u>-2 %</u>
Slovakkia	43%	36%	+7%	53%	62%	<u>-9 %</u>	4%	<u>2 %</u>	+2%
Sloveenia	22%	<u>13 %</u>	+9%	77%	85%	<u>-8 %</u>	<u>1%</u>	<u>2 %</u>	<u>-1 %</u>
Hispaania	<u>13 %</u>	24%	-11%	83%	71%	+12%	4%	5%	<u>-1 %</u>

Tabel 15. Eurosooni liikmesriikide elanikkonna usaldusmäär riigi valitsuse osas. *Allikas: Eurobaromeeter ja auroti arvutused Eurobaromeetri andmete põhjal. .*

vastajal tuli valida kolme vastusevariandi vahel: kas ta pigem usaldab valitsust, pigem ei usalda valitsust või ta ei tea. Alljärgnev analüüs keskendub vaid küsitlusele vastanute osakaalule, kes vastasid, et nad pigem usaldavad valitsust. Küsitluse andmed on välja toodud tabelis 15. Selleks, et näha olukorda enne ESMi asutamislepingu ratifitseerimisprotsessi, on tabelis välja toodud ka andmed sama uuringu kohta, mis viidi läbi aasta varem. Sellest johtuvalt on välja toodud ka erinevus 2011. ja 2012. aasta küsitlusetulemuste vahel. Antud võrdlus võimaldab tervikpilti märksa ülevaatlikumalt näha.

Analüüsid esiteks liikmesriikide elanikkonna usaldusmäärat valitsusse ning ESMi asutamislepingu ratifitseerimisprotsessi iseloomustavat ajandikaatorit, siis jooniselt 14 võib juba visuaalse vaatluse põhjal järeldada, et nende tegurite vahel on väike seos. Täpsemalt ulatub kahe teguri vaheline korrelatsioonikordaja vaid väärtuseni 0,1, mis iseloomustab peaaegu olematut seost. Seega on raske väita, et mida suurem on eurosooni liikmesriigis elanikkonna usaldus valitsusele, seda kauem aega kulus ESMi asutamislepingu ratifitseerimisele rahvusparlamendis. Samas näitab joonis, et euroala jõukamad liikmesriigid kulutasid kauem aega rahvusparlamendis ESMi asutamislepingu ratifitseerimiseks ja samal ajal omasid kõrgemat usaldusväärust valituse osas elanikkonna seas, näiteks Luksemburgis,

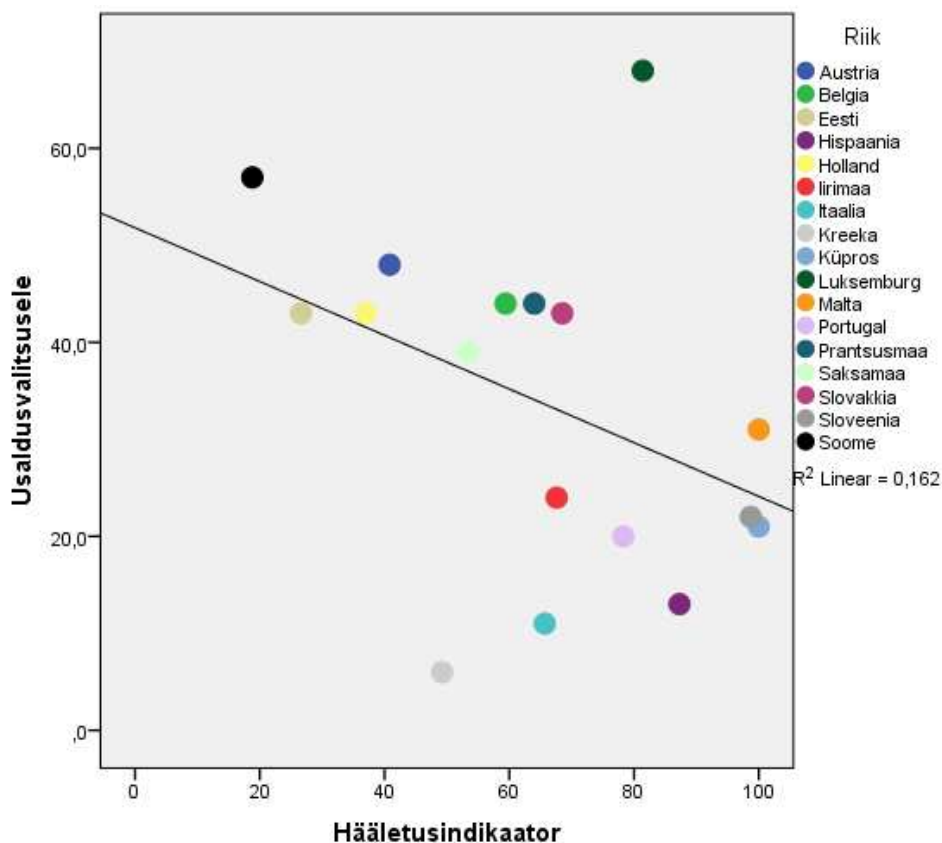
Joonis 14. Eurosooni liikmesriikide elanikkonna usaldusmäärat valitsuse osas ning ajandikaatori korrelatsioon. Allikas: autori arvutused Euroopa Parlamendi ja Eurobaromeeter andmete põhjal.

Austrias ja Soomes. Samas on jooniselt näha, et finantsabi vajavates riikides on just üldisem tendents selline, kus riikides, kus elanikkonna seas valitses madal

usaldusmäär valitsuse osas, ratifitseeriti ESMi asutamisleping rahvusparlamendis ajaliselt kiiremini.

Võrreldes ESMi asutamislepingu ratifitseerimisprotsessi iseloomustavat hääletusindikaatorit eurosooni liikmesriikide usaldusmääraga valitsuse osas, võib visuaalse vaatluse põhjal öelda, et nende kahe teguri vahel on üsna märgatav seos. Täpsemalt valitseb kahe teguri vahel negatiivne seos, kus korrelatsioonikordaja on 0,4. Ehk, mida madalam oli eurosooni liikmesriigis valitsuse vastu usaldusmäär, seda kõrgem oli hääletusindikaator.

Jooniselt 15 on näha, et finantsabi vajavad riigid jäävad joonisel paremasse nurka, mis iseloomustab riike, kus elanikkonnal on madal usaldusväärsus riigi valitsuse osas, kuid mille rahvusparlamendis ratifitseeriti ESMi asutamisleping suurema poolthälte osakaaluga. Pöörates tähelepanu tabelile 15, siis on näha, et madala

Joonis 15. Eurosooni liikmesriikide elanikkonna usaldusmäär valitsusele osas ning hääletusindikaatori korrelatsioon. Allikas: autori arvutused Euroopa Parlamendi ja Eurobaromeeter andmete põhjal.

usaldusväärsega riigi valitsuse osas olid riikide elanikkonnad, mis vajasis finantsabi. Nendes riikides kujunes ESMi asutamislepingu hääletusindikaatori väärtus kõrgeks, sest sellest olenes nende riikide endi finantsvõimekus. Kuna elanikkonna usaldusväärsus valitsusele oli nendes riikides niigi madal, võib järeldada, et rahvusparlament püüdis ESMi asutamislepingu kiire ratifitseerimisega näidata oma võimekust püüdes parandada terve riigi finantsolukorda.

Uurimuses püstitatud hüpotees ei pidanud paika, kuna vastavalt analüüsile, kujunes ESMi asutamislepingu tulemus ja selle ratifitseerimisprotsess lihtsamaks ja konsensuslikumaks riikides, kus usaldus riigi valitsusele oli madal. Seda illustreerib ka tabel 16. Tabelis on arvesse võetud ESMi asutamislepingu ratifitseerimisprotsessi iseloomustav aja- ja hääletusindikaator ning korrelatsioon liikmesriikide elanikkonna usaldusmääraga valitsusele 2012. aastal. Väärub mainimist, et ajaindikaatori ja euroala liikmesriikide elanikkondade usaldusmäär valitsusele vahel valitses peaaegu olematu korrelatsioon, mida tõestab ka tabel 16.

	Elanikkonna usaldus valitsusse 2012. aastal
Ajaindikaator	0,1 positiivne korrelatsioon
Hääletusindikaator	0,4 negatiivne korrelatsioon

Tabel 16. Eurosooni liikmesriikide elanikkonna usaldusmäär valitsuse osas ja ESMi asutamislepingu ratifitseerimisprotsessi iseloomustavate indikaatorite korrelatsiooni võrdlus.
Allikas: Autori arvutused Eurobaromeetri andmete põhjal.

Kindlasti võib analüüsi tulemusi seostada valitsuse ja parlamendi vahelise sisepoliitilise konkurentsiga. Nimelt, riikides, kus elanikkonna usaldusmäär oli valitsuse osas madal, oli parlamendil olemas motivatsioon ratifitseerida ESMi asutamisleping kõrge poolthälte osakaaluga. Seda eelkõige seetõttu, kuna antud välislepingu ratifitseerimise tulemuste eest vastutab pealmselt valitsus, mistõttu parlamendil pole välislepingu ratifitseerimise puhul midagi karta. Teisalt võis rahvusparlament lähtuda sellest, et usaldusmäär valitsusele on elanikkonna poolt

nii või teisiti madal, mistõttu parlament ei pidanud kartma hüppelist valitsuse usaldusmäära langust riigi elanikkonna seas, mis enne ESMi asutamislepingu ratifitseerimist oli kõrge.

Tähelepanuta ei saa jätta, et riigid, kus usaldusmäär valitsuse osas oli madal, olid ennekõike riigid, mis said ESMist abi. Kui vaadata tabelit, kus on välja toodud kõigi riikide majanduslikud näitajad, siis võib näha, et võrreldes 2012. ja 2011. aastat, on enamustes riikides majanduslikud tegurid langenud. See on andnud riikidele kindlasti motivatsiooni, et ESMi asutamisleping kiiremini ja kaalukamalt ratifitseerida, sest see on kasulik tagada riikide finantsvõimekus. Viimane on parlamendi jaoks antud välislepingu ratifitseerimisel märksa olulisem nüanss kui rahva usaldusmäär tol hetkel võimul olnud valitsuse osas.

Vaadates tabelit 15, kus on välja toodud riikide elanike usaldusmäärad nende valitsuste osas, siis saab järeldada, et üldiselt on kõrgema elanikkonna usaldusmääraga valitsuse osas majanduslikult edukaimad riigid. ESMi asutamislepingu ratifitseerimine aga neid riike tol hetkel ei puudutanud, sest nende majanduslik võimekus oli hea ega paistnud märke, et lähitulevikus majanduslikku abi ka vajatakse. Seetõttu oli nende riikide elanikkonnal raskem mõista riigi ESMis osalemist ning millest johtuvalt kujunes ka ratifitseerimisprotsess ajaliselt pikaks. Komplitseerituks kujunes samuti hääletusprotsess, kus poolthääli ESMi asutamislepingu ratifitseerimiseks koguti vähem kui riikides, mis vajasid ESMist finantsabi. Tähelepanuta ei saa jätta ka seda, et poliitikud sõltuvad oma tegemistes väga suurel määral avalikust arvamusest. Sellest johtuvalt võis see mõjutada parlamendiliikmete poolthääletuse osakaalu ESMi asutamislepingu ratifitseerimisel, sest kardeti minna vastuollu avalikkuse arvamusega.

Käesoleva peatüki kokkuvõttes saab järeldada, et paika pidas vaid üks eelnevalt püstitatud hüpotees: riigid, mis on solidaarsusmehhanismidest nagu ESM potentsiaalsed kasusaajad, on altimad nendega liituma kui nn panustaja-riigid.

Majanduslike tegurite analüüsist saab välja tuua eelarvetasakaalu ja ajaindikaatori vahelise positiivse korrelatsiooni, mille väärtus oli 0,6. Sellest saab järeldada, et mida suurem on euroala liikmesriigi riigieelarve defitsiit, seda aeglasemaks kujunes ESMi asutamislepingu ratifitseerimisprotsess. Nõrk, kuid tuntav seos oli samuti eurosooni liikmesriigi valitsussektori võla ja ajaindikaatori vahel ning eelarvetasakaalu ja hääletusindikaatori vahel, mis väljendus negatiivse korrelatsioonina väärtuses 0,3. Samas, ülejäänud majanduslike tegureid puudutava korrelatsiooni väärtused nagu SKP *per capita* seos aja- ning hääletusindikaatoriga ja valitsussektori võla seos hääletusindikaatoriga, olid niivõrd väikesed, et väljatoodud tegurite vahel on raske seost näha.

Paika ei pidanud hüpotees mis eeldas, et riikides, kus rahvas suhtub Euroopa Liitu soosivalt, on solidaarsusmehhanismi nagu ESM rahvusparlamendis ratifitseerimine lihtsam ja konsensuslikum, võrreldes riikidega, kus avalik arvamus on Euroopa Liidu suhtes skeptiline. Nimelt oli usaldusväarsuse seose väärtus nii aja- kui hääletusindikaatoriga niivõrd väike, mille puhul võib öelda, et seos nende tegurite vahel puudub.

Paika ei pidanud ka hüpotees, mis eeldas, et riikides, kus rahvas usaldab valitsust, on solidaarsusmehhanismi nagu ESM rahvusparlamendis ratifitseerimine konsensuslikum ja lihtsam, kui riikides, kus valitsuse usaldusväarsus on rahva silmis on madal. Selle korrelatsiooni väärtus ajaindikaatoriga oli niivõrd väike, et võib öelda, et seos puudub. Samas oli hääletusindikaatori ja elanikkonna usaldusmäär valitsusele korrelatsiooni väärtus tajutav 0,4, kuid see märkis vastupidist hüpoteesis tõstatatule - mida madalam oli rahva usaldus oma valitsusele, seda kõrgem oli ESMi asutamislepingu ratifitseerimisel poolthälte osakaal.

KOKKUVÕTE

Käesolevas töös uurisin ESMi asutamislepingu ratifitseerimisprotsessi euroala liikmesriikide rahvusparlamentides, et selgitada välja, miks ratifitseerimine oli mõnedes riikides lihtne ja konsensuslik ning teistes riikides komplitseeritud ja vastuoluline.

Töö esimene peatükk keskendus käsitletava teema uurimisele tuginedes teoreetilisele kirjandusele. Uurimuse teine peatükk andis ülevaate Euroopa Liidu solidaarsusmehhanismidest ning nende ratifitseerimise reeglitest ja tulemustest. Samuti koostas peatükk olemasolevate andmete põhjal empiiriliseks analüüsiks vajalikud indikaatorid, mis puudutasid hääletamist ja välislepingu ratifitseerimise ajalist perioodi. Viimane ehk kolmas peatükk keskendus empiirilisele analüüsile võttes aluseks aja- ning hääletusindikaatori, et testida uurimuses tõstatatud kolme hüpoteesi. Töös püstitatud hüpoteesid puudutasid majanduslikke tegureid, eurotsooni liikmesriikide elanikkonna usaldusmäära Euroopa Liidu osas ning samuti riigi valitsuse osas tuginedes korrelatsioonianalüüsile.

ESMi asutamislepingu ratifitseerimisprotsessis võib näha kolme tähtsat etappi, mis kõik mõjutasid mingil moel protsessi lõppetappi ehk ESMi asutamislepingu ratifitseerimist. Samuti võib protsessi erinevaid etappe analüüsides näha Euroopa Liidu liikmesriikide rahvusparlamentide suhtumist ja käitumist võlakriisi lahendamisel, mis nõudis suuremal määral solidaarsust ning kindlat arusaama liidu visioonist. Esiteks EFSFi raamlepingu muudatuste ratifitseerimine, mis loodi ajutise lahendusena Euroopa võlakriisile. Antud välislepingu pidid ratifitseerima eurotsooni liikmesriigid, millega kaasnes samuti EFSFi aluskapitali tagamine, kus iga liikmesriigi osalus selles erines. Seejärel läbiti teine etapp, mis kujutas endas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 136 muutmist, mis omakorda võimaldas luua ESM. Antud välislepingu pidid ratifitseerima kõik Euroopa Liidu liikmesriigid oma rahvusparlamendis, mis tähendas pikaks venivat ratifitseerimisprotsessi. Suuremalt jaolt oli ratifitseerimisprotsessi venimine tingitud sellest, et Euroopa Liidu liikmesriigid, mis ei kuulunud sel hetkel

eurotsooni, mõistsid antud välislepingu ratifitseerimisega endale kaasnevaid kohustusi. Seda tõestab, et kaks viimast riiki, kus Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 136 muutmine toimus, olid Tšehhi ja Suurbritannia, mis ei kuulu eurotsooni. ESMi asutamislepingu ratifitseerimisega loodi Euroopa Liitu permanentne rahvusvaheline organisatsioon, mis eurotsooni liikmesriikidele tähendas taas organisatsiooni tööks vajaliku algkapitali tagamist. ESM tähendas liikmesriikidele ühtlasi materiaalseid kulusid, mis küll finantsabi vajavatele riikidele laenatakse, kuid mille tagasisaamiseks kulub tükk aega või tekib vajadus raha hoopis reinvesteerida.

Erialakirjandus ESMi asutamislepingu ratifitseerimisprotsessi kohta eurotsooni liikmesriikide rahvusparlamentides praktiliselt puudub. Ilmunud on küll üldist kirjandust Euroopa võlakriisi kohta, mis käsitleb selle tekkepõhjuseid, kuid selle hulgas on vähe kirjandust, mis käsitleb võlakriisi tõttu koostatud solidaarsusmehhanismide ratifitseerimisprotsesse rahvusparlamentides. Samuti kajastab olemasolev kirjandus vähe rahvusparlamentide rolli liitu puudutavas finantsvaldkonnas. Seetõttu on töö esimene ehk teoreetiline pool kirjutatud tuginedes olemasolevale kirjandusele, mis aitas lahti selgitada rahvusparlamentide rolli Euroopa Liidu välislepingute ratifitseerimisel. Samuti nende rolli liikmesriike puudutavas finantsvaldkonnas.

Uurimuse alguses püstitati kolm hüpoteesi, millest kinnitust leidis vaid üks: riigid, mis on solidaarsusmehhanismidest nagu ESM potentsiaalsed kasusaajad, on altimad nendega liituma kui nn panustaja-riigid. Käesolev uurimus keskendus ratifitseerimisprotsesside uurimisel ja analüüsimisel kahele indikaatorile, täpsemalt aja- ning hääletusindikaatorile. Ajaindikaator väljendus selles, mitu päeva kulus ESMi asutamislepingu ratifitseerimiseks rahvusparlamendis. Hääletusindikaator iseloomustas poolt- ja vastuhäälte osakaalude vahe väärtust. Mõlemad indikaatorid arvutati iga riigi puhul individuaalselt välja.

Esimese, majanduslikke tegureid puudutava, hüpoteesi kehtimise kontrollimiseks analüüsis uurimus kolme majanduslikku tegurit: SKP *per capita*, valitsussektori

võlamäär ning riigieelarve tasakaal. Hüpoteesi testimiseks vajalikust korrelatsioonianalüüsist selgus, et kõige suurem seos valitses eelarvetasakaalu puhul ehk mida suurem oli riigi 2012. riigieelarve defitsiit, seda konsensuslikum ja lihtsam oli ESMi asutamislepingu ratifitseerimine rahvusparlamendis. Kuna uurimus käsitles korrelatsioonianalüüsis kaht indikaatorit ehk hääletus- ja ajaindikaatorit, siis tugevam korrelatsioon valitses just riigi eelarvetasakaalu ning ajaindikaatori puhul, mille korrelatsioonikordaja väärtus oli 0,6. Hääletusindikaatori puhul jäi korrelatsioon mõnevõrra nõrgemaks, kuna selle väärtus oli 0,3. Ülejäänud majanduslike tegurite korrelatsioonianalüüs uurimuses püstitatud indikaatoritega näitas märksa nõrgemat seost ESMi asutamislepingu ratifitseerimisprotsessiga.

Ülejäänud kaks hüpoteesi, mis puudutasid elanikkonna usalduse määra valitsusele ja Euroopa Liidule üldiselt, ei pidanud paika. Ühena neist ei pidanud paika hüpotees, mis eeldas, et riikides, kus rahvas suhtub Euroopa Liitu soosivalt, on solidaarsusmehhanismi nagu ESM rahvusparlamendis ratifitseerimine lihtsam ja konsensuslikum, võrreldes riikidega, kus avalik arvamus on Euroopa Liidu suhtes skeptiline. Võttes aluseks korrelatsioonianalüüsi, aja- ning hääletusindikaatori ja Eurobaromeetri küsitluse tulemused elanikkonna usaldusmäära osas Euroopa Liitu, selgus, et mõlema indikaatori puhul on seos väga nõrk. Täpsemalt oli korrelatsiooni väärtus mõlema indikaatori puhul 0,1, mis põhimõtteliselt ei kujuta tegurite vahel mingit seost. Ometi tuleb arvestada, et rahva usalduse määr Euroopa Liitu oli kõige madalam eelkõige ESMist finantsabi vajavates riikides. Seetõttu oli ESMi asutamislepingu ratifitseerimise ajaliselt kiirelt kulgev protsess nendele riikidele oluline. Seoses sellega, et ESMi asutamislepingu ratifitseerimine nõudis riikidelt sellele järgnevalt sissemakseid aluskapitali koostamiseks, võib eeldada, et rahvusparlamendi jaoks polnud antud välislepingu ratifitseerimine elanikkonna seas populaarne otsus. Sellest johtuvalt oli euroala liikmesriikides, kus valitses rahva niigi madal usaldusmäär Euroopa Liidu osas, ESMi asutamislepingut märksa kergem ja valutum ratifitseerida, sest parlament ei pidanud kartma elanikkonna hüppelist usaldusmäära langust Euroopa Liidu osas. Samuti näitas madal rahva usaldusmäär Euroopa Liidule, et üldiselt ollakse

Euroopa Liidu tuleviku osas ükskõiksed, mis samuti väljendas teatavat hoolimatust ESMi vajalikkuse osas.

Hüpotees, mis eeldas, et riikides, kus rahvas usaldab valitsust, on solidaarsusmehhanismi nagu ESM rahvusparlamendis ratifitseerimine konsensuslikum ja lihtsam, kui riikides, kus valitsuse usaldusväärus on rahva silmis on madal, ei pidanud samuti paika. Korrelatsioonianalüüsist selgus oodatusele vastupidine seos: riikides, kus oli madal usaldusmäär valitsusele, kujunes ESMi asutamislepingu ratifitseerimine lihtsamaks ja konsensuslikumaks. Siinkohal ei saa tähelepanuta jätta, et tuginedes olemasolevatele andmetele olid riigid, kus analüüsitava perioodil valitses madal usaldusväärus valitsuse osas, ESMist finantsabi vajanud riigid. Siinkohal võib märkida ka parlamendi motiveeritust tegutseda antud küsimuses iseseisvalt lähtumata valitsuse käitumisest, et rõhutada oma iseseisvust. Väärrib tähelepanu, et märgatav korrelatsioon valitses hääletusindikaatori ja eurosooni liikmesriigi elanikkonna usaldusmääras valitsuse osas, kus korrelatsiooni väärtus küündis 0,4. Samas ajaindikaatori puhul oli see väärtus vaid 0,1. Korrelatsioon hääletusindikaatori ja eurosooni liikmesriigi elanikkonna usalduse määra osas kujunes hüpoteesis püstitatule vastupidiseks, mida tõestas üpris märgatav korrelatsioonikordaja väärtus. Sellest johtuvalt saab väita, et riikides, kus elanikkonna usalduse määr oli valitsusele madal, oli ESMi asutamislepingut iseloomustav hääletusindikaator kõrge.

Tuginedes käesolevas uurimuses läbi viidud empiirilisele analüüsile, võib öelda, et ESMi asutamislepingu ratifitseerimine sõltus eelkõige riikide majanduslikust olukorrast ratifitseerimise hetkel. Eurosooni kuuluvad liikmesriigid, kus eelarve oli suures defitsiidis ning valitsussektori võlg oli suur, püüdsid ESMi asutamislepingu oma rahvusparlamendis võimalikult lihtsalt ja konsensuslikult ratifitseerida, sest see oli nende riikide majandusele äärmiselt oluline. Teisalt riigid, mille majandus Euroopa võlakriisist sõltuvalt niivõrd kahjustada ei saanud, suhtusid ESMi asutamislepingu ratifitseerimisse märksa skeptilisemalt venitades

hääletamisprotsess ning kontrollides selle õigsust ka põhiseaduse järelvalveorganite abil.

KASUTATUD KIRJANDUS

Raamatud

1. Bickerton, Christopher J. (2012), *European Integration. From Nation-States to Member States*. Oxford: Oxford University Press.
2. Graig, Paul P.(2010), *The Lisbon Treaty: Law, Politics, and Treaty Reform*. Oxford: Oxford University Press.
3. Jones, Erik; Rhodes; Martin (2006), *Europe and the Global Challenge*. Heywood, Paul M et al (toim), *Developments in European Politics*. New York: Palgrave Macmillian.
4. Kiiver, Philipp (2007), *European Scrunity in National Parliaments. Individual Efforts in the Collective Interests?* O'Brennan, John; Raunio, Tapio (toim.). *National Parliaments Within the Enlarged European Union: from "Victims" of Integration to Competitive Actors*. New York: Routledge.
5. Lijphart, Arend (1984), *Patterns of Democracy: Government forms and Performance in Thirty-Six Countries*. London: Yale University Press.
6. McCormick, John P. (2007), *Weber, Habermas, and Transformations of the European State: Constitutional, social, and supranational Democracy*. Cambridge: Cambridge University Press.
7. Norris, Pippa (2011), *Democratic Deficit: Critical Citizens Revisited*. Cambridge: Cambridge University Press.
8. O'Brennan, John; Raunio, Tapio (2007), Introduction. *Deparliamentarization and European Integration*. O'Brennan, John; Raunio, Tapio (toim.). *National Parliaments Within the Enlarged European Union: from "Victims" of Integration to Competitive Actors*. New York: Routledge.
9. Pech, Laurent (2012), *The Institutional Development of the EU post-Lisbon*. Diamond Ashiagbor et al (toim.). *The European Union After the Treaty of Lisbon*. Cambridge: Cambridge University Press.
10. Piris, Jean-Claude (2010), *The Lisbon Treaty: a Legal and Political Analysis*. Cambridge: Cambridge University Press.

11. Raunio, Tapio (2007), National Legislatives in the EU Constitutional Treaty. O'Brennan, John; Raunio, Tapio (toim.). *National Parliaments Within the Enlarged European Union: from "Victims" of Integration to Competitive Actors*. New York: Routledge.
12. Zielonka, Jan (2006), *Europe as Empire: the Nature of the Enlarged European Union*. Oxford: Oxford University Press.

Artiklid

1. Barroso starts Praegue visit (2013), *Prague Daily Monitor*, 3. aprill, URL (kasutatud juuli 2013) <http://praguemonitor.com/2013/04/03/barroso-starts-prague-visit-dinner-president-zeman>
2. Bearce, David H. (2009), EMU: The last Stand for the Policy Convergence Hypothesis? *Journal of European Public Policy, special issue on ten years of EMU*, 16 (4), URL (kasutatud 2013) <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13501760902872700#.UfT3YzvFEbQ>
3. Börzel, Tanja A. (2003), How the European Union Interacts with its Member States, *Reihe Politikwissenschaft, Political Science Series*, 93.
4. Börzel, Tanja A. (1998), Organizing Babylon: on the Different Conceptions of Policy Networks. *Public Administration*, 76 (2), URL (viimati kasutatud) <http://www.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/1467-9299.00100/abstract>
5. German Warning Over EFSF Ratification (2011), *EUbusiness*, 13. august, URL (kasutatud juuli 2013) <http://www.eubusiness.com/news-eu/eurozone-finance.bsb/>
6. Blank, Kermit; Hooghe, Liesbet; Marks, Gary (1996), European Integration from the 1980s: State-Centric vs Multi-Level Governance. *Journal of Common Market Studies*, 34/3., URL (kasutatud august 2013) <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1468-5965.1996.tb00577.x/abstract>

7. Karnau, Andrus (2013), Sloveenia Pääseb Küprose ja Kreeka saatusest, *E24 Postimees*, 3. mai, URL (kasutatud juuli 2013) www.e24.ee/1222966/sloveenia-paaseb-kuprose-ja-kreeka-saatusest
8. Kelam, Tunne (2002), Euroopa tuleviku konvent Euroopa ja Eesti tuleviku kujundamisel. *Riigikogu Toimetised* (5), URL (kasutatud august 2013) <http://www.riigikogu.ee/rito/index.php?id=11731&op=archive2>
9. Malta Delays Ratification of EU Bailout Facility (2011), *Reuters*, 5. oktoober, URL (kasutatud juuli 2013) <http://www.reuters.com/article/2011/10/06/eurozone-malta-idUSL5E7L552E20111006>
10. Masing, Kadri (2012), Schäuble: Saksa kohus ei blokeeri ESMi. *ERR Uudised online*, 4 september, URL (kasutatud juuli 2013) <http://uudised.err.ee/?06260513>
11. Raunio, Tapio (2009), National Parliaments and European Integration: What We Know and Agenda for Future Research. *The Journal of Legislative Studies*, vol 15 (4).
12. Sjursen, Helen (2002), Why Expand the Question of legitimacy and Justification in the EUs Enlargement Policy? *Journal of Common Market Studies*, 40/3, URL (kasutatud august 2013) <http://www.sv.uio.no/arena/english/research/projects/cidel/old/sjursen%20why%20expand.pdf>
13. Steinglass, Matt (2011), Dutch Parliament Backs New EFSF Powers. *Financial Times*, 6. oktoober, URL (kasutatud juuli 2013) <http://www.ft.com/intl/cms/s/0/61b3d318-f00e-11e0-bc9d-00144feab49a.html#axzz2Q3gHaYNV>

Dokumendid

1. Banca IMI (2011), *The "quantum leap" in the Euro Area Debt Crisis Management?*, URL (kasutatud juuli 2013) https://mail-attachment.googleusercontent.com/attachment/u/0/?ui=2&ik=922b290cfb&view=att&th=13e2916d46feef7a&attid=0.8&disp=inline&realattid=f_hf

r824bn7&safe=1&zw&saduie=AG9B_P9FB9EK-
OXxwhnBToyJ3p_O&sadet=1374527180610&sads=MtEAvYzA4gEVG
XQP5HAFj_EbZWs

2. Credit Suisse (2011), *EFSF (R)evolution*, URL (kasutatud juuli 2013)
https://research-and-analytics.csfb.com/docView?language=ENG&format=PDF&document_id=804326740&source_id=em&serialid=OtY9EhZvgwxb53tmOyt21DVQZpT6XNymEqnLTTSYhI0%3D
3. Eesti Vabariigi Justiitsministeerium (2012), *Arvamus Euroopa Stabiilsusmehhanismi asutamislepingu art 4 lg 4 põhiseaduspärasuse kohta*, URL (kasutatud juuli 2013)
<https://valitsus.ee/UserFiles/valitsus/et/uudised/taustamaterjalid/2012/ESM/Justiitsministeerium.pdf>
4. Eesti Vabariigi Rahandusministeerium (2012), *Arvamuse esitamine, põhiseaduslikkuse järelvalve asi nr 3-4-1-6-12*, URL (kasutatud august 2013)
<https://valitsus.ee/UserFiles/valitsus/et/uudised/taustamaterjalid/2012/ESM/Rahandusminister.pdf>
5. Eesti Vabariigi Valitsus (2011), *Riigikogu otsuse "Euroopa Finantsstabiilsuse Fondi Raamlepingust ja selle muudatustest tulenevate kohustuste täitmise tagamine" eelnõu seletuskiri*, URL (kasutatud juuli 2013)
http://www.riigikogu.ee/?page=en_vaade&op=ems&enr=90OE&koosseis=12
6. Eesti Vabariigi Välisministeerium (2013), *Arvamuse esitamine, põhiseaduslikkuse järelvalve asi nr 3-4-1-6-12*, URL (kasutatud juuli 2013)
<https://valitsus.ee/UserFiles/valitsus/et/uudised/taustamaterjalid/2012/ESM/V%C3%A4lisministeerium.pdf>
7. *EFSFi kodulehekülg*, URL (kasutatud juuli 2013)
http://www.efsf.europa.eu/attachments/faq_en.pdf

8. Euroopa Liidu Ülemnõukogu (2011), *Euroopa Ülemkogu 25. ja 25. märtsi 2011 järeldused, nr EUCO 10/1/11 REV 1*, URL (kasutatud juuli 2013) http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/ET/ec/120309.pdf
9. European Parliament (2013), *Article 136 TFEU, ESM, Fiscal Stability Treaty-Ratification requirements and present situation in the Member States June 2013*, URL (kasutatud juuli 2013) http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/afco/dv/2013-05-27_pe462455-v15_/2013-05-27_pe462455-v15_en.pdf

Õigusaktid

1. Euroopa stabiilsusmehhanismi (ESM) asutamisleping (02.02.2012), URL (kasutatud juuli 2013), <https://www.riigiteataja.ee/akt/214092012002>

SUMMARY

The aim of the present research is to examine ESM treaty ratification process in the eurozone member states are to ascertain why the ratification process in some states was simple, and why in other states it was complicated and controversial.

The first chapter in this research is based on theoretical literature. In the second chapter, the research is giving an overview about solidarity mechanisms, ratification rules and the results of them. In the second chapter there are composed indicators, which were necessary for empirical analyses about voting and the ratification process duration of the international treaty. The last chapter is focused on empirical analysis which were based on testing time and voting indicators which gave the opportunity to test the hypothesis that raise in research. The topics of the hypothesis were associated with economic elements, the population in the eurozone member states level of trust of the European Union and also against government. All empirical analysis were based on correlation analysis.

In the ratification process of the ESM treaty, there are three very important phases, which all have an impact to the final result which was the ESM treaty ratification. During the ratification process we can see different behaviour and attitude in eurozone member states to solve the European debt crisis which needed greater solidarity and vision to further European Union. First of all was the EFSF (European Financial Stability Facility) ratification, which was a temporary solution for the debt crisis. EFSF ratification was necessary in all eurozone member states parliaments where states had to ensure also the capital of EFSF, where the shares of states were very different. After this process came the stage to ratify the amendment to Article 136 of the Treaty on the Functioning of the European Union (TFEU), that gave the ESM legal legitimacy. The amendment to Article 136 of TFEU, ratified all European Union member states, which meant a long ratification process. The most part of long term ratification process was caused by states who were not a member of the eurozone, but had hoped that in the future they will have commitments with this treaty and share of capital. It is proved by

two European Union member states - Czech and UK, where amendment of Article 136 of TFEU was ratified the most recently.

The selection of special literature of the ESM treaty ratification process is very strict. There is a lot of literature about the European debt crisis in general, but not a lot of literature which is focused on the reasons for the debt crises which also explore the role of national parliaments in European Union financial topic.

The hypothesis which were set at the beginning of the research, found certification only once - based on economic elements, we can assume in member states national parliaments, which needed a financial aid from ESM, the ESM treaty ratification process was simple and less complicated. Research was focused on two indicators which characterised the ESM treaty ratification process - voting results indicator and the duration of the ratification process indicator. Specifically, ratification process duration indicator shows us how many days the ESM treaty ratification in eurozone member state. The Voting results indicator shows us balance in favour and against vote shares. Both indicators were counted in all member states individually.

To test the first hypothesis, which is based on economic factors, the research analysed three main economic factors - GDP per capita, state budget debt and public sector debt. The strongest correlation of these three economic factors was between state budget debt and duration of ESM treaty ratification in the eurozone member states national parliaments. It showed that in the member states, where state budget had a strong deficit, the ESM treaty ratification was simpler and had less complications. More specifically, comparing hypothesis with ratification duration indicator and voting indicator, there was a strong correlation between ESM treaty ratification duration indicator and member state budget deficit, where correlation value was 0,6. Correlation value between voting indicator and member state budget deficit was a bit smaller: 0,3. Correlation with two other economic factors, GDP per capita and public sector debt, were not so remarkable.

The remaining two hypothesis, which is based on member states population level of trust against European Union and also against government, did not find certification. Hypothesis, which assumed that member state population, where level of trust against European Union is high, was ESM treaty ratification process simple and with less complication, had a very small correlation: correlation value in both indicators was only 0,1. We can say that with both indicators we can not see correlation.

The last hypothesis, which is based on the member states population level of trust against government, did not find certification either, even the correlation value was higher than the level of trust against European Union. Based on analysis, we can see that the correlation was opposite. The result of correlation analyses showed that in member states, where the level of trust against government was high, the ratification process duration was longer. But the correlation value was only 0,1. We can say that between these factors there was no correlation. Despite this, correlation between voting indicator and member states population level of trust against government, was quite remarkable, because correlation value was 0,4. But the correlation was opposite: member states where the level of trust against government was low, the ESM treaty ratification voting shares between against and favour was high.

Regarding the empirical analyse in present research can advocate that the ESM treaty ratification process was simple and consensus in the eurozone member states national parliaments, which have financial problems which were caused by the debt crisis. For this kind of state, the ESM treaty ratification simplicity and consensus were important for them. Eurozone countries, who, at that time had a better economical situation, focused attention to be sure that the ESM treaty is in accordance with law. These kinds of member states were not very interested to take part in a solidarity mechanism like the ESM treaty because their own economic situation was at this time stable.